

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ

5(1). Kongre'nin yolundan komünist partisiyle silahlan!
Yıl:11, Sayı:294, 11 Kasım 1985

Şu anda burjuva kanatlar arasında uzlaşma rüzgarları esiyor. Ama bu kalıcı olamaz. Çünkü bugün "uzlaşmayı" da "uzlaşmamayı" da dayatan temel neden, halk yığınlarının patlama noktasına varmış hoşnutsuzluğudur.

Uzlaşma rüzgarları kalıcı olamaz

1983 genel seçimlerinin çarpık çocuğu parlamento, bugünkü rejimin çözülüşü ilerledikçe daha da çarpılmaya, bir ucubeye dönmeye başladı. Son olarak, HP-SODEP birleşmesi HP'den istifaları yoğunlaştırdı ve HP'nin milletvekili sayısı 88'e düştü.

Bugün parlamentoda başka partilere geçmek için 84. maddenin akıbetinin ne olacağının açıklığa kavuşmasını bekleyen çok sayıda milletvekili vardır. Bunların bir kısmı partilerinden istifa etmiş milletvekilleridir. Çok daha önemli bir bölümü ise parlamentodaki partiler içinde kalmayı sürdürerek bekleyenlerdir.

Yürükoğlu yoldaşımızın "65. Yıl Konuşması"nda belirttiği gibi, bu durum birbiriyle çelişen iki gelişmeyi gösteriyor. Bunlardan biri, faşizm sonrasında yerleştirilmeye çalışılan rejimin yaşamın gerçekleri karşısında çarpılıp değişmesidir. Diğeri ise, rejimi meşrulaştırmak, çözülmeyi yavaşlatmak için parlamento dışı burjuva muhalefet partilerini parlamentoya çekerek, rejime yamama çabalarıdır.

Geçtiğimiz günlerde, SODEP'in kendini feshederek HP'ye katılması şeklinde gerçekleşen SODEP-HP birleşmesi, yukarıda belirttiğimiz iki yönü de içinde taşıyan bir gelişmedir. 1983 seçimlerine katılmasına izin verilmeyen SODEP artık parlamentodadır. Bu yönüyle 1983'ün bir yasağı delinmiştir.

Ama öte yandan 1984 ara seçimlerinde en büyük muhalefet partisi durumuna gelmiş bir parti, küçülmekte olan bir partiye katılmış ve bugünkü rejimin içine emilmiştir. SODEP muhalefetinin *nesnel* tabanı artık rejime değil, iktidara muhalefetle sınırlanmış durumdadır.

SODEP'in parlamentoya emilmesi, liberal burjuvazinin önemli bir kesimi tarafından büyük bir sevinçle karşılandı. *Milliyet* gazetesi yazarları bunu bir "yeniden doğuş" olarak nitelediler. *Milliyet* de *Cumhuriyet* de HP kongresine hakim olan "birleşme ve kaynaşma" havasına kapılıp gözleri sulanan sosyal demokrat siyasetçilerden söz ettiler. Teoman Erel yazısının başlığını "Gözyaşı" koydu. Altan Öymen şöyle dedi:

"Herkeste bir belirli heyecan var. Teoman Erel, yazısına 'Gözyaşı' başlığını koymuş... Hiç abartma değil... Bu 'yeniden birleşme' ya da 'yeniden doğuş' hareketini izlerken gözü yaşaran ya da yaşaracak gibi olanlarımız çok." *(Milliyet,* 4 Kasım 1985)

Aynı gün *Milliyet*'in sür manşeti şöyleydi: "SHP iktidar yolunda." PİAR'ın alelacele yaptığı "anket" sonuçlarına göre hazırlanan bu haber, SHP'nin, bugün seçim olsa, oyların yüzde 39,2'sini, sosyal demokrat oyların ise yüzde 83,6'sını alacağını duyuruyordu. Aynı "anket", HP'yle birleşmeyi reddeden "bölücü, hırçın" DSP'ye, sosyal demokrat seçmenlerin ancak yüzde 16,4'ünün oy vereceği sonucuna ulaşmıştı!

Aynı gün *Cumhuriyet*'in başlığı da "birleştiler", "hedef iktidar" şeklindeydi.

Altan Öymen, SODEP'in parlamento içine çekilmesine neden bu kadar sevindiklerini çok güzel anlattı:

"Meclis'te temsil edilen üç partiden ikisi, bir sonraki yerel seçimde büyük oy kaybına uğramışlar, onların oyunu parlamento dışı partiler almıştı.

"Bu durum, *parlamentonun itibarı açısından, ülke içinde de, uluslararası forumlarda* da *olumsuz* bir görüntü yansıtıyordu.

"Şimdi bu görüntü hiç değilse o partilerden biri için değişmiştir. SHP artık son yerel seçimde *SODEP'e giden oyları da temsil ediyor.* En azından *sosyal-demokratlar açısından* artık *'meclis içi — meclis dışı' tartışması gündemden çıktı.* Bunun uluslararası demokratik forumlardaki etkisi de herhalde olumlu olacak... Ya da o forumlarda ülkemize önyargıyla ve kötü niyetle bakanlar varsa, ellerindeki bahanelerden biri daha azalmış olacak.

"Darısı, MDP'yle DYP arasındaki ilişkilerin başına..." *(Milliyet,* 4 Kasım 1985) (abç)

Altan Öymen'in DSP'nin adını bile etmeden yazdığı bu "çok iyimser" sözler, kuşkusuz bu kırk yıllık siyasetçinin dünyaya pembe gözlüklerle baktığını değil burjuvazinin, *bugünkü* siyasal tercihinin yönünü göstermektedir.

Öymen'in "darısı MDP'yle DYP arasındaki ilişkilerin başına" sözleri de çok ilginçtir. Burjuva sağda da benzer eğilimler, gelişmeler var.

Öte yandan Demirel, Isparta gezisiyle, muhalefetinin tonunu da yükseltti. Eski siyasilerin siyasal yaşama katılımını engelleyen yasaklara veryansın etti. Evren'e yönelik olarak "savunma hakkı insanların en aziz hakkıdır, birgün herkese lazım olur" dedi. *(Cumhuriyet,* 26 Ekim 1985)

Aynı günlerde, Demirel'in ANAP içindeki Truva atı olduğu anlaşılan Resuloğlu'nun meclise 2969 sayılı yasanın resmen kaldırılması için verdiği önerge üzerine yürüyen tartışma alevlendi. Meclisin bu yasaları değiştirebilme hakkı olduğu "hatırlandı".

Evren'in bu gelişmelere yanıtı, cumhurbaşkanının arttırılmış yetkilerini hatırlatmak oldu. Meclis anayasanın maddelerini değiştirmeye kalkarsa veto hakkını, değiştirmekte gene ısrar ederse referanduma gitme hakkını kullanabileceğini söyledi ve şöyle dedi:

"Millet de kabul ederse amenna. Fakat eğer bu değişiklik milletin hayrına değilse, benim prensibime uymuyorsa ve değişiklikle bu devletin idaresi mümkün değilse *çeker giderim.* Ben sandalyeme yapışmış, buradan gitmem diyen insan değilim." *(Cumhuriyet,* 19 Ekim 1985)

Evren'in sözleri, eski günlerden ne kadar farklıdır! Eski "anayasayı deldirtmem" şeklindeki "efe" havaları yerini "deldirtmemek için elimde varolan yetkileri kullanırım, başaramazsam da çeker giderim" sözlerine bırakmıştır. Ancak Evren'in "çeker giderim" sözündeki hafif tehdit havası bile sarsılan otoritesi yanında biraz komik kaçmıştır. Nitekim Cindoruk Evren'e bunu hatırlattı:

"Anayasa cumhurbaşkanlığı seçimini kolay hale getirmiştir. Sayın Evren'in istifası bu nedenle siyasi hayatta zorluk doğurmaz. Türk demokrasisine işlerlik kazandırır." *(Cumhuriyet,* 20 Ekim 1985)

Evren'in otoritesinin ne kadar sarsılmış olduğunu gösteren bir başka örnek de, Evren'in "çeker giderim" tehdidinin ardından basını "De Gaulle'ün nasıl çekip gittiğiyle" ilgili yazıların doldurması oldu.

Evren "çeker giderim" sözlerinden kimselerin üzülmediğini, tersine sevineceklerin çoğunlukta olduğunu anlayınca sözlerini "tashih" etme gereğini duydu:

"Belki benim 'çeker giderim' tabiri yanlış olmuştur. 'Çeker giderim' yerine 'ayrılırım' deseydim daha iyi olurdu. Arada nüans farkı var... De Gaulle ayrı bir olay... Karıştırılmasın. ... Her anayasa değişikliğinde çekip gitmek, ayrılmak diye birşey söz konusu değil tabii. ... Ama bazı temel maddeler vardır. Prensipler vardır." *(Cumhuriyet,* 27 Ekim 1985)

Evren bu konuşmasında hangi maddelerin "prensipler" içinde olduğu sorusunu, "hangileri diye sormayın bana" diyerek yanıtlamaktan kaçındı.

2969 sayılı yasayla ilgili tartışmalar sürerken Özal değişik bir taktik uygulamaya başladı. 84. maddenin bir süre "işletilmeyebileceğini" söyledi. Bu taktik özellikle DYP'ye yönelikti. Özal üstü kapalı bir şekilde, DYP'yi "kuyudan adam çıkarmak" gibi "zor" bir uğraşa girmektense MDP'yle birleşmeye çağırıyordu. Özal, Evren'in "prensiplere" giren maddeleri açıklamamasından da yararlanarak bu taktiği geliştirdi ve Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde verilen bir kokteyl sırasında gazetecilere açıkça "84'ü işletmeyeceğim" dedi. *(Milliyet,* 1 Kasım 1985)

Tam bu sırada Söylemezoğlu "sosyal demokratlara karşı milliyetçi demokratlar" belgisi altında DYP-MDP görüşmesi önerdi. Cindoruk görüşmeyi kabul etti. Bunun üzerine gazeteler, Demirel'in "Türkiye'nin *yeni* bir parti arayışı içinde olduğunu" söylediğini yazdılar. Demirel'in bu sözleri DYP yönetimi ile Demirel arasında ciddi bir ayrılık olduğu şeklinde yorumlandı. Cindoruk bu yorumu reddetti, Demirel'le fikir birliği içinde olduğunu söyledi, "beyefendiyle her zaman konuşmaya hazırım" dedi.

DYP-MDP görüşmesinde Cindoruk DYP'nin MDP'ye katılmayacağını ama tersinin olabileceğini belirtti. Toplantı MDP'nin DYP'ye katılmasının "hukuksal" yönlerini araştırmak üzere son buldu. Bu "hukuksal" yön de Özal'ın üstüne basarak "işletmeyeceğim" dediği 84. maddeden başka birşey değildir.

Tüm bu gelişmelere bakıldığında, iktidarın, parlamento dışı burjuva muhalefeti parlamento içine çekerek "çözülmeyi yavaşlatma, rejimi meşrulaştırma" çabalarının güç kazandığı ortaya çıkıyor. Geçen başhaberimizde de belirttiğimiz gibi faşizmle de, bugünkü rejimle de temelde bir uzlaşma içinde olan, ancak siyasal tutumda "bağımsız" görünmeye özel dikkat gösteren Demirel, DSP gibi "bölücü unsurlar" "birleşmeci" olmaya çağrılıyor. "Bölücü" tutumlarında ısrarın onları "tecrit" etmeye sonuçlanabileceği hatırlatılıyor.

Sınıfın *bugünkü* çıkarları hem yalnızca üstü örtülü değil daha açık uzlaşmaları hem de gırtlak gırtlağa kapışmaları dayatıyor. Şu anda uzlaşma rüzgarları esiyor. Ama bu kalıcı olamaz. Çünkü bugün "uzlaşmayı" da "uzlaşmamayı" da dayatan temel neden, halk yığınlarının patlama noktasına varmış hoşnutsuzluğudur. Bugünkü rejime faşizm demekte direnen sol hareket de artık yaşamın gerçeklerini öğrenmelidir.

Güzide Akalan

Paşa Güven'i v rm yeceğiz

Dev-Sol'un lideri Paşa Güven İtalya'da tutuklandı. Türkiye bu devrimciyi vatandaşlıktan çıkarmış olduğu halde, şimdi İtalya'dan geri almaya çabalıyor.

Paşa Güven resmen Türkiye vatandaşı bile olsa, Türkiye'ye geri verilmesi en basit demokratik kurallara aykırıdır. Avrupa'daki Türkiyeli devrimci hareketler bu konuda demokratik savaşımı yükseltmek, Avrupa demokratik kamuoyunun da desteğini alarak böyle bir uygulamayı engellemek zorundadırlar.

Kaldı ki, Türkiye'nin, vatandaşlıktan attığı bir devrimci bir Batı ülkesinde tutuklanınca, ona hemen sahip çıkıp, onu geri istemeye kalkışması başlıbaşına sergilenmesi gereken bir tutumdur. Bir devrimci liderin "ele geçirilmesi" söz konusu oldu mu, Türkiye'nin nasıl kendi hukukunu bile hiçe saydığı ve nasıl fırsatçı bir biçimde olayın üstüne atladığı Avrupalı demokratlara gösterilmelidir.

Paşa Güven'in Türkiye'ye geri verilmesini engellemek, Türkiye'de rejimin içyüzünü sergilemeye de yarayacak önemli bir devrimci demokrat görevdir.

Paşa Güven'i vermeyeceğiz. Avrupa'daki Türkiyeli devrimciler Paşa Güven'in Türkiye'ye geri verilmemesi için her türlü özveriyi göze alacaklardır.

İŞÇİNİN SESİ

Türkiye'den 4 kitap gönderilerek abone olunabilir. ■ Yazışma adresi: PO Box 407 London, E16 2EA ■ Baskı: Morning Litho Printers Ltd (TU) ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme, ya da kısaltma hakkı yayın kurulunundur. Hiçbir yazı geri gönderilmez.

Çözülme hızlandı

Son zamanlarda, gerici, otoriter eğilimli rejimin çözülme süreci iyice hızlandı. Ezilen sınıfın hoşnutsuzluğu artarken burjuvazinin sorunlara çözüm getiremeyeceği iyiçe açığa çıktı.

Ülkedeki bu hava basına da yansıyor. *Tercüman* dışında bütün gazeteler muhalefet yarışına girişti. *Tercüman* da bir çeşit muhalefet yürütüyor. Hükümeti eleştiriyor ama çözümsüzlük içinde olduğunu kabul etmiyor.

Burjuva basınının, muhalefeti yükseltmesi bir yandan tirajları yükseltme amacını taşıyor. Ama asıl amaçları, muhalefet bayrağını açarak yığınların muhalefetini bağımsız bir çizgi izlemekten saptırmaktır.

Demirel'in Evren'e verdiği yanıttan sonra işler iyice çığrından çıktı. Artık bütün gözler parlamento dışına çevrilmiş durumdadır. 12 Eylül artığı parlamento iyice itibar kaybetmiş görünüyor. Burjuvazi arasındaki çelişkiler iyice kızışmış durumda. Herkes birbirini yiyor. Birleşelim diyenler birleşmeyle sorunların iyice alevlendiğine tanık oluyorlar.

Ülke bu durumdayken menşeviklerin önderliğindeki Sol Birlik, en gerici burjuva akımlarla bile "cephe" yapmak için savaşım veriyor. Bu cephenin kurulmasını dört gözle bekliyoruz. Türkiye işçi sınıfı dün devrimi yenen asıl "güç"ün ne olduğunu biliyor. Oportünizm gene aynı yoldan, bu kez daha geri konumlardan yürüyor. Ama işçi sınıfı bu kez tarihe ağırlığını koyacaktır.

F.S. Zonguldak

Legal olanakları sonuna kadar kullanmalıyız

Yoldaşlar,

Size çalıştığım işyerinden söz edeceğim. Bu işyerinde sömürü akıl almaz düzeylerde. Normal olarak haftalık çalışma süresi 40 saat. Bizim işyerinde ise en az 48 saat. Cumartesileri ve hergün zorlandığımız fazla mesailerde de aynı saat ücreti ödeniyor. Yani az para, çok iş. Hak aramak ise yasak. Benim gibi sözleşmeli işçiler için ise "hak"tan bahsetmek bile işsiz kalmaya yetiyor.

Bu durum tüm işçilerin, özellikle bilinçli işçilerin içindeki korun sürekli canlı kalmasına, giderek alevlenmesine yol açıyor.

İşyerinde, diğer işçi arkadaşlarla iyi bir ilişkim var. Bildiğim, yeni öğrendiğim şeyleri onlara da aktarmaya çalışıyorum.

Bizlerin en büyük sorunlarından biri, arkamızda sırtımızı dayayacak bir sendikanın olmayışı. Bir sendikamız var. Ama sendikacılarla ilişkiye geçtiğimizde, her sorun karşısında, "öyle, haklısınız, ama işverenin yöntemi bu" diye işi geçiştiriyorlar. Sendikanın hiçbir etkinliği yok, yöneticilerde etkin olmak diye bir kaygı da yok. Dolayısıyla işçilerle bütünleşemiyor. İşçiler sendikaya inanmıyor.

İşverene gelince. İşini çok iyi biliyor. Faşistlere ayrıcalıklar tanıyor, onları koruyor.

Bütün bu olumsuzluklara rağmen haklarımızın savunulması için uğraş veriyoruz. Bu uğraşın sonu ne olur, onu şu anda bilemiyorum. Ama bu legal olanağı kullanmak için sonuna kadar direneceğim. TPAO'da sözleşmeli işçilerin de sendikal haklardan yararlanabildiği bir uygulama olduğunu öğrendim. Bu bizim için önemli bir tutamak. Bu uygulamanın bizim işyerinde de geçerli olması için çalışıyorum.

Türkiye'de legal olanaklar hızla genişliyor. Bu olanakları sonuna kadar kullanmamız gerekiyor. Ancak son zamanlarda polis etkinliğini arttırmaya çalışıyor. Legal olanaklardan yararlanırken biz komünistlerin çok dikkatli davranması gerekiyor.

Unutmayalım Türkiye'ye demokrasi gelmedi, gelse de kırıntısı gelecektir. Hepinize sevgiler, saygılar.

Y. Emre, Ankara

Partimizi daha da güçlendirmek gerek

Yoldaşlar,

Biz hep birbirimize "yoldaş" diye hitap ediyoruz. Diğer devrimci hareketlerde ise insanlar birbirine "dost", "arkadaş", "hoca", "kirve", "bacı" vb. derler. Bugüne kadar bunun anlamı üzerine pek düşünmemiştim. Ama şimdi, insanların örgütün günlük yaşamında kullandıkları hitapların bile o örgütün eski karşısındaki tutumunu yansıttığını düşünüyorum.

Bir de, devrimci harekete yeni katılan insanların "ben komünistim" demeleri karşısında takınılan bir tutum var. "Hop, dur bakalım, komünist olmak her yiğidin harcı değildir, sen, şimdilik ancak 'devrimciyim' diyebilirsin" diyorlar. Dedikleri doğru. Komünist olmak, gerçekten komünist olabilmek kolay değil. Ama genç bir insan kendine komünist diyorsa, onu gerçek bir komünist olmaya ilerletebilecek önemli bir tutamağa sahipsin demektir.

Belki yazdıklarım biraz daldan dala atlıyor ama, bir de "ayağını yorganına göre uzat" mantığına değinmek istiyorum. Neler yapacağımızı planlarken hareket noktamız "ne yapabiliriz" değil "ne yapmamız gerekiyor" olmalıdır. Biz küçüğüz küçük küçük işler yapalım, sonra büyük işler yaparız mantığı devrimci bir mantık değildir. Yorgan kısaysa yorganı uzatmak gerekir, ayağı uzatmamak değil. Bir de unutmayalım eylem, gerçekleştirmek üzere canla başla çalıştığın sürece kendi maddi olanaklarını da yaratır. Burjuvaziyi devirmek istiyorsak bu mantığı iyi kavramamız gerekir.

Burjuvaziyle komünistler, aynı ipin iki ucundan tutuyorlar. Her biri ipi kendi tarafına çekmek istiyor. Burjuvazi toplumu yönetmek için kendi partilerini kuruyor, dernekler açıyor, gazeteler, dergiler çıkarıyor vb., vb. Toplumun dokularına kadar işliyor.

O halde bizim burjuvazinin gücünü kırabilmemiz için çok daha zorlu bir mücadele yürütmemiz gerekiyor. Evet biz doğruları söylüyoruz. İşçi sınıfının, yığınların çıkarlarını savunuyoruz. Bu bizim burjuvazi karşısındaki en önemli avantajımız. Ama doğruları söylemek yetmiyor. Gazeteyi basmışsın dağıtamamışsın, eylem yapmış duyuramamışsın. Sonunda hayat gene bildiği yöne gider ve seni de arasına katar. Doğru fikirler ancak tıkır tıkır çalışan, merkezi, demir disiplinli bir komünist partisi eliyle maddi güç haline dönüştürülebilir.

Partimizi hergün bir adım daha ileri götürmek, daha da daha da güçlendirmek zorundayız. Devrimci selamlar.

H.G., Hamburg

Kısa bir şiir

Kırk derece sıcağın altında
kısa bir şiir yazdım:
Buram buram ter
deli deli öfke
ve yüzyıllık sabır ile
hınç ile
demiri
dövdüm bugün
Doldum umutla
doldum da taştım,
örgütlendim bugün.

Mercan Köklü

İŞÇİ MİZAHI

Haydar Kutlu: "Benim adım Mehmet değil"

Atılım'ın eylül sayısında, son zamanlarda partimize karşı girişilen saldırı kampanyasını resmi-TKP'ye yönelik bir saldırı olarak göstermek isteyen bir garip yazı yayınlandı. Yazıda basının, Evren'in hep TKP'yi Türkiye'de eylemler yapmakla suçladığı söyleniyor "ve biz böyle şeyler yapmıyoruz" deniyor. Bu komik tutum bize şu fıkrayı hatırlattı:

Haydar Kutlu bir gün bir sinemaya gitmiş, ön koltuklardan birine oturmuş. Bu sırada Evren de sinema salonuna girmiş ve arka koltuklardan birine oturmuş. Ve yüksek sesle "Mehmet" diye bağırmış. Bunun üzerine Kutlu hemen ayağa fırlamış, sesin geldiği yöne doğru bakmış, "allah allah" diye homurdanıp yerine oturmuş.

Evren biraz sonra gene "Mehmet" diye bağırmış, Kutlu gene ayağa fırlamış, kızgın kızgın arkaya bakıp gene yerine oturmuş. Bu birkaç defa tekrarlanmış. Sonunda Evren gene "Mehmet" diye bağırınca bizim Kutlu'nun tepesi atmış. Ayağa fırlayıp arka sıralara doğru şöyle bağırmış:

"Kardeşim ne çağırıp duruyorsun, benim adım Mehmet değil ki!"

Y.Ç., Londra

Yunanistan işçi sınıfı PASOK'u sorguya çekmeye başladı.

PASOK'un nefesi yetmedi

Yunanistan'da işçi sınıfı hareketi yeniden yükselmeye başladı. Burjuvazi tüm gayretiyle bu hareketi bastırmaya, geriletmeye çalışıyor. Yunanistan Komünist Partisi ise gelişmelere sağ gözlüklerle bakıyor. Umarız Yunanistan işçi ve emekçi yığınlarının yükselttiği savaşım, onu, yanlışlarını düzeltmeye iter.

İşçinin Sesi'nin 285. sayısında Ayla Antepli yoldaşın "PASOK'un nefesi yetmeyecektir" başlıklı bir yazısı yayınlanmıştı. Aradan geçen zaman, yazının başlığında belirtilen yargının doğruluğunu kanıtladı. Pan Hellenik Sosyalist Hareket PASOK'un seçim "başarısı"nın, Yunanistan işçi sınıfı ve emekçilerinin sosyal demokrasiye verdiği geçici bir vize olduğu, PASOK'un süreç içerisinde kendini deşifre etmesine hizmet etmekten öteye bir anlam taşımadığı ortaya çıktı. Ekim ayında sokağa dökülen işçiler, Yunanistan emekçi ordusu, PASOK'u sorguya çekmeye başladı. Bu süreç burada da durmayacaktır. Kasım ayı ve sonrası bu sürecin tırmanışına tanık olacaktır.

Seçim kampanyasında söylenenler

Haziran seçimleri arifesinde ekonomik göstergeler kötüye doğru bir gidişi gösteriyordu. Yapılan tahminlere göre enflasyon %18, işsizlik %11, dış borç yaklaşık 20 milyar dolar ve dış ticaret açığı 2 milyar dolar olarak saptanmıştı. Bu olumsuzlukların mimarı olan PASOK, seçim kampanyası sırasında, yeni dönemde "refah devleti" politikasından vazgeçmeden bu olumsuzlukları gidereceğine söz vermişti. Ama sözünü tutmadı, Türkiye burjuvazisiyle Yunanistan burjuvazisi arasındaki çıkar çelişkilerinin diplomasiye yansıdığı kapışma noktalarını parlak bir şövenizm ambalajı içinde kullanarak, önceliği başka alanlara kaydırdı.

Türkiye burjuvazisine hizmet için soyunan Bülent Ecevit de, kendisinin bu işi Papandreou kadar ustalıklı yapacağını ima ederek burjuvaziye sinyal verirken şunları söylüyordu:

"...Kendi ulusal çıkarlarını kesin tutumlarla savunmayı bilen ve *böyle yaptığı için yığınları peşinden sürükleyen adama* karşı yapılacak şey bellidir: Ulusal çıkarları kesin tutumlarla savunmayı bilmek ve *böyle yaparak yığınları büyük hedeflere doğru sürüklemek.*" *(Milliyet,* 7 Haziran 1985, Aktaran *İşçinin Sesi,* sayı: 285) (abç)

İşin bu tarafı Ayla Antepli yoldaşın yazısında yeteri kadar açılmıştı. Şimdi bugünkü gelişmelere yol açan sürece bakmamız gerekiyor.

Seçim kampanyası sırasında, mayıs ayında, Papandreou şöyle diyordu:

"2 Haziran iki farklı devlet anlayışını ortaya çıkaracaktır. Bir yanda refah devleti, sosyal adalet devleti... Diğer yanda eşitsizlik, azınlık için lüks, çoğunluk için kemer sıkma devleti." *(Time,* 27 Mayıs 1985)

Kampanyanın diğer bir vurgusu da demokrasiydi. Papandreou sürekli olarak muhalefeti demokratik rejime bağlı olmamakla suçluyor, hatta komünistlere verilen oyların Yeni Demokrasi Partisi'ni güçlendireceğini, dolayısıyla demokrasi açısından tehlikeli olacağını vurguluyordu.

Şimdi Papandreou'nun "refah devletine", "demokrasisine" ve bunlara temel olarak seçtiği ekonomik politikasına kısaca gözatalım.

Refah devleti ve demokrasi

Papandreou kemer sıkma politikalarına karşı çıkıyordu. Hatta bir konuşmasında bu politikaların ancak Thatcher gibi kişilerin eliyle, polis devleti altında uygulanabileceğini belirtmişti. Şimdi kendisi bu ekonomik politikayı uygulamaya başlıyor.

Bu bir çelişki ya da Papandreou'nun değiştiğinin kanıtı mıdır? Ne bu, ne de diğeri. Sosyal-demokrasinin bundan başka birşey olmadığının kanıtıdır. Ayrıca sosyal-demokrasinin kapitalist ekonominin içinde bulunduğu krizi çözmesinin söz konusu olmadığının da kanıtıdır.

1981 seçimleri arifesinde 1 dolar 55 drahmiydi. 1985 haziran seçimleri sırasında 1 dolar 135 drahmi oldu. Yani %145,4'lük bir değer kaybı. 1985 haziranından bu yana geçen 5 aylık süre içinde hükümet yeni kemer sıkma politikasının bir kalemi olarak drahmiyi %15 daha devalüe etme kararı aldı. Yeni kararlar arasında işçi ücretlerinin 2 yıllık bir süre için dondurulması, kamu sektörü açıklarının kapatılması ve ithalatı sınırlayıcı önlemler de yeralıyor.

Ayrıca AET'den 2 milyarlık borç istenmekte, bunun karşılığında Katma Değer Vergisi'nin getirileceği, petrolde devlet mülkiyetinin kaldırılacağı ve ihracata vergi iadesinin durdurulacağı taahhüt edilmektedir. Ancak bunların gerçekleştirilmesi için 1987 ocak ayına kadar zaman istenmektedir.

Öte yandan, 12 milyar dolar olacağı tahmin edilen dış ticaret açığının bu yıl sonunda 3 milyar dolar olacağı kesinleşmiş durumdadır. Devletin iç borçlarının Gayri Safi Milli Hasılanın %18,7'sine ulaşacağı anlaşılıyor. Yıl başında bu oranın %14'te kalacağı tahmin ediliyordu.

Bu göstergeler PASOK'un emperyalist-kapitalist sistemin ekonomik bunalımının Yunanistan'daki yansımasına çare bulamadığını gösteriyor. Çare bulamamak bir yana, bunalımın derinleştiğini ve sosyal-demokrasiyi de girdabına çekmeye başladığını kanıtlıyor. Bu durum karşısında artık sosyal demokrasinin ve Papandreou'nun mumu yatsıya kadar bile yanamıyor.

Refah devletinin savunucusu, kemer sıkmanın canhıraş muhalifi olarak sahneye çıkan sosyal demokrasi bugün bu jargonu rafa kaldırmış durumda. Maliye Bakanı Costas Smitis "Yunan ekonomisi hastalık geçiriyor, aldığımız önlemler kemer sıkma önlemleridir, ancak bunlar yapılabileceklerin en asgarisidir, aspirin mahiyetindedir" diyerek PASOK'un burjuva niteliğini kanıtlıyor.

Seçim kampanyasında kullanılan bir konu da demokrasiydi. Demokrasi şampiyonları yığınların karşısına belki henüz orduyu, polisi dikmediler. Ancak sıkıştıklarında bunlara başvurmaktan geri kalmayacaklardır. Ne denli demokrasi yanlısı olduklarını bizzat kendi parti üyelerine karşı gösteriyorlar. Yeni kemer sıkma politikasına karşı çıkan ve genel grev lehinde oy kullanan üst düzeyden 8 PASOK üyesi sendika yöneticisini partiden kesin olarak attılar, 1 sendika yöneticisinin daha atılma hazırlıklarını tamamlıyorlar.

Gelişmeler, yığın eylemleri

Yukarıda söylediklerimiz PASOK'un bugüne gelişinin ipuçlarını açıklıyordu. Şimdi, Yunanistan'da bugün olup bitenlere bakalım.

Bugün Yunanistan'da olanlar, önemli derslerle dolu ve işçi sınıfının savaşma gücünü gösteren büyük olaylardır. Bu olayların büyüklüğüne gölge düşürecek tek tehlike, komünistlerin doğru önderlik yapmama olasılığıdır. Böyle bir tehlike vardır, çünkü KKE mevcut programı ve savaşım anlayışıyla ortamın gereklerini yerine getirebilecek bir konumda değildir. Buna biraz sonra değineceğiz.

Olaylar ekim ayının ikinci yarısında hükümetin "yeni" kemer sıkma kararlarını açıklamasıyla başladı. İşçi Sendikaları Kongresi Yürütme Kurulu genel greve gidip gitmeme konusunda karar almak üzere 16 Ekim çarşamba günü toplantı yaptı. PASOK Yürütme Kurulu, PASOK'lulara grev aleyhinde oy kullanmaları direktifini verdi. Ama grev kararı ancak Kongre başkanı Raftopulos'un çift oyuyla engellenebildi. Bunun üzerine grev lehinde tavır koyan 8 PASOK'lu Yürütme Kurulu üyesi sendikacı partiden atıldı. Gelişmeler burada da kalmadı. 30 Ekim'de yapılan yeni YK toplantısında Yunan İşçi Sendikaları Kongresi 18'e karşı 27 oyla 14 Kasım'da genel grev kararı aldı. YK ayrıca Kongre başkanı George Raftopulos'u kınayan bir kararı da onayladı. Raftopulos'un değiştirilmesi olasılığı var.

Yönetim düzeyinde bu gelişmeler olurken işçiler ve yerel düzeydeki sendikalar kendiliklerinden greve gittiler. Bu durumu gören Kongre üyesi sendikalar teker teker grev kararı almaya başladılar. Bunun üzerine yüzbinlerce işçi greve çıktı. Ardından kent ve kır emekçileri de eylemlere, işyerlerini kapatıp sokak gösterilerine katılmaya başladı. 29 Ekim'de 300.000 memur greve başladı. Memurlar arasında devlet daireleri, okul, hastane, mahkeme, liman ve gümrük görevlileri vardı. Özel ve devlet okulu öğretmenleri 30 Ekim'den 2 Kasım'a kadar grev kararı aldılar. bu arada tüm sektörlerden işçiler de greve gidiyordu. Greve gitmeyen taksi şoförleri bile geniş yığınların somut bir güç haline gelen tercihleri karşısında çalışmayı durdurdu.

14 Kasım'da yapılması kararlaştırılan genel grev önemli bir dönüm noktası olacaktır. Ancak o zamana kadar parça parça süren yığın eylemlerinin belirli bir enerji kaybına yolaçması ve genel grev geldiğinde eylemlerin daha üst bir düzeye çıkarılmaması tehlikesi söz konusudur. Yunan İşçi Sendikaları Kongresi Başkanı Raftopulos genel grev kararından çok kendisini kınayan karara tepki gösterdi. Bunda her ne kadar postunu kaybetme endişesi rol oynuyorsa da, bu, PASOK'un genel grev sonrasında olayların yatışabileceği yolunda bazı tahminler yürüttüğü doğrultusunda da değerlendirilebilir, hatta değerlendirilmelidir.

İşte bu noktada komünistlerin görevi gündeme geliyor.

Komünist yayınların dışındaki yayın organları, olayları bir karmaşa olarak sunmaya gayret ediyorlar. Yüro-komünist *Avgi* gazetesi olayları "ülke felç olmuş durumda" başlığı altında verirken, hükümet yanlısı *Ta Nea* gazetesi "Atina'da kaos" başlığı altında veriyor. Gösterilerde taşınan pankartlarda "hükümetin politika değiştirmesi", "izlediği sağ siyaseti durdurması"nı isteyen sloganlar çok yaygın. Bu basit göstergeler, Yunan burjuvazisinin, PASOK hükümetinin hesaplarını gösteriyor. Burjuvazi işçi sınıfının bu başkaldırısını geçici bir dönem için "iç boşaltma", "protestosunu dile getirme" eylemi olarak sınırlama ve sonradan durulacak bir kargaşa olarak lanse etme uğraşı ve hesabı içindedir.

Tavır değiştiren PASOK'lu sendikacılar üzerinde de durmak gerekiyor. Bu kişiler bir günde kişilik değiştirip gerçekten işçi dostu olmadılar. Her ne kadar böyle bir olasılık olanaklı ise ve tarihte yığınların kararlılığı karşısında saf değiştiren kişiler, hatta siyasal hareketler varsa da, şu anda bu gelişme daha değişik hesapların bir parçasıdır. İşçilerin nabzını iyi bilen bu sendikacılar dıştalanmamak ve ileride yeni postlar edinmek kaygısıyla hareket etmektedirler. Daha sonra PASOK'la barışıp, yine PASOK'lu "iyi sendikacılar" olarak işlerini sürdürmüş olurlar.

Yunanistan Komünist Partisi'nin bu ve buna benzer birçok siyasal sorun karşısında nasıl bir tavır aldığı önemlidir. Burada bu tavırların ayrıntılı bir değerlendirmesine girme olanağı yoktur. Ancak bu tavırları belirleyecek çerçeve konusunda söylenebilecek bazı şeyler var.

Yunanistan Komünist Partisi 10. Kongresi ertesinde KKE MK Genel Sekreteri Harilaos Florakis'in *Barış ve Sosyalizm Sorunları* dergisinde yayınlanan bir yazısı bu konuyla ilgili önemli malzeme barındırıyor. Yazı Kongre'yi değerlendiriyor ve "Yunanistan'ın politik yaşamında önemli bir olay" başlığını taşıyor. Yazının bir yerinde şöyle deniyor:

"Kongre belgeleri, bu bütünlüklü devrimci sürecin, devlet yapısının değiştirilmesi, toplumsal kurumların, politik partilerin ve yığın hareketlerinin rolü gibi tüm özellik ve görevlerini ele almaktadır. Bu belgeler, *devrimin, günümüz Yunanistan'ının koşullarına uygun olarak, barışçı bir yola girme olasılığını bilimsel temele oturtmaktadır."*

Bir başka yerde ise şöyle deniyor:

"...Bu yüzden partimiz, *burjuvazininkiler de içinde olmak üzere,* demokratik muhalefet güçleriyle, toplumsal yaşamın her yönüyle demokratikleştirilmesini, her türlü faşizan girişime amansızca karşı koymayı, bugünkü denetimsiz tekelci egemenliğin kısıtlanması ve dizginlenmesi ve de emekçi halkın yaşam düzeyinin etkinlikle yükseltilmesini öngören bir program temelinde geniş yapıcı işbirliğinden yanadır." *(agy,* sayı:9, 1978, s.47, 48)

Bu satırlara yansıyan hastalık dünya komünist hareketinin "malum" hastalığıdır. Burada üzerinde fazla durmayacağız. Ancak şunu söyleyelim. Yunanistan zayıf halka olmaktan henüz tam kurtulmuş değildir. Bu ülkede yükselen işçi sınıfı hareketinin reformizme hapsedilmesi tehlikesi söz konusu olacaksa, bunun birinci dereceden suçlusu komünistlerdir. Burjuvazi, onun işçi sınıfı içindeki uzantısı olan sosyal demokrasi bunun için elinden geleni yapıyor. Komünistler doğru program ve taktikleriyle buna karşı savasmak için vardır. Bu işlevin yerine getirilememesinin nedenini sürekli düşmana yüklemek, görevden kaçmaktır.

Yukarıda aktardığımız satırların mantığıyla, komünistler Yunanistan'da ne yazık ki görevden kaçar bir konumdadırlar. Umarız Yunanistan işçi ve emekçilerinin son sıralarda yükselen hareketliliği, komünistleri uyarıcı etki yapar, onları yanlışlarını düzeltmeye iter.

Kamil Uçar

İŞÇİNİN SESİ

R. Yürükoğlu

Toptancı siyaset değil, hizmet g"türm değil, yerel çalışmaya yaslanan devrimci siyaset

Yoldaşlar,
1983 yılı sonlarına kadar örgütlerimizin çalışma biçimi oldukça toptancıydı, genel ve soyut düzeyde kalıyordu. Devrimlerden konuşmanın ötesine pek fazla gitmiyordu. Yaşadığımız yörenin insanlarının sorunlarına yaklaşmak, o sorunlar çevresinde çalışmalar yürütmek ve bu çalışmaları devrimci savaşımın ana hedeflerine bağlamak gibi bir çalışma yapmıyorduk. Böyle bir çalışma biçiminin kaçınılmaz sonucu olarak da yığın bağlarımız oldukça zayıftı.

1983 başından başlayarak bu yanlışın üzerinde giderek artan bir önemle durduk. 1983 yılının Ekim ayında yayınlanan *"Toptancı Siyasete Hayır"* yazısıyla da kesin bir dönüş yaptık. O zamandan bu yana iki yıl geçti. Örgütlerin biriktirdiği deneylerle geçilen yolun karakteristiği belirdi. Şimdi bu iki yılın envanterini yapmak gerekir. İki yıl içinde edindiğimiz alışkanlıkların iyi ya da kötü yanlarını görüşmek, değerlendirmek gerekir ki, önümüzdeki döneme — Türkiye için yaşamsal önem taşıyor bu dönem — daha bilinçli girelim.

"Toptancı Siyasete Hayır" yazısının ardından yerel, demokratik çalışmaya uymada belli bir zorluğumuz oldu. Tüm örgütler buna hemen aynı kolaylıkla uyamadılar. Yine de kısa bir süre içinde dönüş sağlandı. Bu dönüşle hem Türkiye'de, hem Avrupa'da örgütlerimiz bazı temel anlayışlar ve uygulamalar kazandı. Bunları kısaca şöyle sıralayacağım:

1. Demokratik kavganın, yerel sorunlara yaslanmanın önemi örgütümüz tarafından iyi anlaşıldı.
2. Bunun sonucu olarak soyut ve toptancı siyaset anlayışı büyük ölçüde ortadan kalktı.
3. Kadrolarda taktik değiştirme yetisi gelişti.
4. Bu değişimlerin sonucunda tüm örgütlerin yığın bağları arttı.

Bunlar iki yıllık çalışmamızın güzel yanları, bir de çok güzel olmayan yanlar, zayıflıklar var. İkisi birlikte geliyor.

Zayıflıkları Türkiye ve Avrupa parti örgütleri diye ikiye ayırmak gerekir.

Türkiye'nin ortamı farklı. Türkiye örgütleri için zayıflık, toptancı siyasetin henüz tüm kadrolarca terkedilmemiş oluşu ve yerel çalışmaya, demokratik çalışmaya, legal olanaklara yapabileceğimiz denli asılmayışımızdır. Fazla birşey söylemek istemiyorum, Türkiye'deki yönetici yoldaşlar bu durumun bilincindedirler ve önlemlerini geliştiriyorlar.

Avrupa'da ise şöyle zayıflıklar var:

1. Partimizin siyasal yönlendiriciliğini kabul etmiş yığın örgütleri bu iki yıl içinde büyük ölçüde *toplumsal hizmet örgütüne* dönüştü. Toplumsal hizmet götürmeyi toptan karalama anlamına söylemiyorum. Olan nedir onu bir koyalım, sonra değerlendiririz.
2. Böyle olduğu için partinin bu çalışmalardan beklediği yararlar tam olarak sağlanmadı. Yaygın ilişkilerin çok azı politize edilebildi, devrimci konuma çekilebildi. Onun da daha azı örgütlenebildi. Yığın ilişkilerinde bugüne dek ulaştığımız en yaygın zemine oturduk, fakat siyasal alana çekme yönünde elle tutulur başarı sağlayamadık. Bu tüm Avrupa örgütleri için geçerlidir.
3. Bunların yanısıra kadrolarda gazete ile eğitimin önemi geriye kaydı. Kadronun derinleşme süreci yavaşladı. Eskisi denli hırslı eğitim çalışması yürütülmüyor.
4. Aynı şekilde gazete ile örgütlenme, yeni bölgelere gazete ile girme, gazetenin eylemin omurgası olması anlayışı, bu da geriye kaydı. Dolayısıyla gazetenin dağıtımı belirli bir sayıda dondu.

Yukarıda kısaca özetlediğim bu dört zayıflığı tek bir yargıda birleştirebiliriz: 1983'ten bu yana Avrupa örgütlerinde *genel siyasal çalışmanın tuttuğu yer geriledi.* Oysa *"Toptancı Siyasete Hayır"* yazısı böyle bir hedef koymadığı gibi, tam da buna karşı uyarı taşıyordu. Yazının temel mesajı şu cümlelerle veriliyordu:

"...Komünistler için sorun bir çalışma düzeyinin yerine bir başkasını, genel siyasal devrim çalışmasının yerine yerel-ekonomik-kesimsel demokratik çalışmayı geçirme sorunu değildir. Komünistler için sorun bir çalışma düzeyini bir başkasıyla, genel siyasal çalışmayı yerel-ekonomik-kesimsel demokratik çalışmayla *desteklemek* sorunudur."

Ve aynı yazı şu cümlelerle bitiyordu:

"Global, toptancı bir siyasal çalışma yerine yerel, çevresel sorunlara oturmuş, oralarda odaklaşmış, oralardan genel devrim kanalına akan bir çalışma gerekiyor.
"(...)
"Toptancı siyaset değil, yerel çalışmaya oturmuş devrimci siyaset!" *(İşçinin Sesi*, sayı:244, 17 Ekim 1983)

Görüldüğü gibi, yazıda yapılması istenenle olan arasında fark vardır. Bugün Avrupa örgütleri yukarıdaki fikirlerle pek uyumlu olmayan bir pratik içindedir. Öyleyse, yapılması gereken nedir?

Bugün yapmamız gerekenler Türkiye ve Avrupa örgütleri için farklıdır ama bir cümleyle özetlenebilir: Türkiye ve Avrupa parti örgütlerinin çalışmalarını doğru temelde uyumlaştırmak. Bu cümlenin Türkiye ve Avrupa için somut anlamı nedir?

Türkiye'de ilk konulan hedef doğrultusunda yapamadıklarımızı yapmak ve Avrupa örgütlerinin zayıf yanlarından dersler çıkararak bunlara karşı önlemler geliştirmek hedefi vardır. Türkiye örgütleri için bir hedef değişikliği gerekmiyor, yalnız hedefin peşinden daha iyi koşmak gerekiyor.

Avrupa'da 83 Ekim'inden önce saatin rakkası bir tarafta takılı duruyordu. Yalnızca siyasal çalışma, onu da soyut ve genel yapıyorduk. Böyle yapmayalım dediğimizde ise saatin rakkası ters tarafa gitti. Şimdi orada takılı duruyor ve toplumsal hizmet götürüyoruz topluma! Bunu değiştirmek, rakkası ortaya getirmek gerekiyor. Bunun için en başta genel siyasal çalışmayı arttırmak gerekiyor. Genel siyasal çalışmayı arttırmayı üç düzeyde düşünebiliriz.

1. Kadrolara dönük olarak daha sistemli, daha yoğun eğitim. Bu hedefin gerçekleştirilmesinde hiyerarşinin her yanındaki, en alttan en üste dek her yetkili yoldaşın sorumluluğu vardır. Herkesin yapabileceği, yapması gereken işler vardır.
2. Avrupa'daki Türkiyeli emekçilere dönük olarak *İşçinin Sesi*'nin dağıtımını yaygınlaştırmak. Bunun yöntemlerini geliştirebiliriz, geliştirmeliyiz.
3. Avrupa kamuoyuna dönük olarak İngiltere'de çok başarılı bir çalışma olarak yürüyen Türkiye Demokratik Hakları Savunma çalışmasını yaygınlaştırmak ve tüm Avrupa için tek bir çatı altında toplamak. Böyle dayanışma türü çalışma doğrudan siyasal çalışmadır. Türkiye'yi yakından izlemeyi gerektiren bir çalışmadır.

Dediğim gibi, birinci olarak genel siyasal çalışmayı arttırmamız gerekiyor. İkinci olarak da, yerel çalışmayı bugün yaptığımız gibi değil ama biçimini düzelterek ve geliştirerek sürdürmemiz gerekiyor.

Yerel çalışmanın iki düzeyi vardır. İki düzey birlikte gitmez ise, mutlaka yine eksiklik olacaktır. 83'ten bu yana ağırlığıyla toplumsal hizmet düzeyinde götürdük. Oysa yerel sorunlar, hatta Avrupa çapında sorunlar üzerine eylemler ve kampanyalar örgütleme gibi bir yanı da var yerel çalışmanın. Bir düzey toplumsal hizmet götürmek ise, ikinci düzey sorunlar üzerinde eylem örgütlemektir. Bu da yerel çalışmadır, bu da demokratik çalışmadır ama yalnızca bu ikinci çeşit yerel çalışma sonul amaçlarımıza, siyasal amaçlarımıza, devrim amacımıza doğrudan bağlanır. Sorunlar üzerinde eylem, kampanya doğrudan siyasal savaşımımızla bağı kurar. Toplumsal hizmet götürme ise siyasal amaçlara doğrudan değil, dolaylı ve uzun süreçler içinde bağlanır.

Bu noktada çıkabilecek yeni bir yanlışa karşı uyanık olmalıyız. Avrupa koşullarında kampanya, eylem örgütleyebilmek için de toplumsal hizmet götürme zorunluluğu vardır. İnsanlara büyük ölçüde o yolla ulaşılabilir. Yığın bağları en kestirmeden toplumsal hizmetle gelişir. Bunu yapmadan Avrupa koşullarında eylem örgütleyebilmek de kolay değildir. Onun için yaptığımız toplumsal hizmetin düzeyini düşürmeyeceğiz, ama bunun yanına yerel çalışmanın daha savaşımcı biçimlerini ekleyeceğiz ve bunların yanı sıra genel siyasal çalışmayı yükselteceğiz. Bu kez saatin rakkasını takılı durduğu bir yanlış uçtan alıp yine yanlış bir uca takacak tek tip bir çalışma yapmayacağız. Bugünkü hedefimiz her düzeydeki çalışmayı aynı başarıyla birlikte götürmektir.

Yerel ve demokratik savaşım için herkesten ayrı ve doğru görüşlerimiz var. Bunlar üzerinde kampanyalar örgütlenebilir. Sınırdışı etmelere karşı, ailelerin birleştirilmesi, serbest dolaşım, üç ayda vatandaşlık hakkı gibi konularda pekçok görüş var ki, yalnızca *İşçinin Sesi* savunmaktadır. Bunlar üzerinde çok şey yapılabilir.

Bir noktaya daha dikkatinizi çekmek istiyorum. Siyasal çalışmayı yükseltmek dediğimiz zaman aklımıza hemen çeşitli modeller geliyor. Örneğin, sosyalist yığın örgütlerini mi canlandıracağız, yoksa başka birşey mi yapacağız? Bu çeşit "sosyalist yığın örgütü" (SYÖ), "demokratik yığın örgütü" (DYÖ) gibi tanımlamalara, kalıplara takılıp kalmamalıyız. Bugünkü hedefimizi o kavramlarla düşünmemeliyiz. Hele Avrupa gibi, kadroların az ve dağınık, ortamın çok bereketli olmadığı bir yerde şöyle yanaşmak daha doğru olur: Siyasal çalışma temel olarak parti çalışmasıdır. Onu başka legal kalıplara koyup koymamada ortama göre esnek düşünmek gerekir. Siyasal çalışmayı nasıl geliştireceğiz derken SYÖ-DYÖ gibi kalıplara takılmayalım. Bunu o kavramların dışında siyasal parti çalışması olarak yapmak hem olanaklı, hem daha doğru olur.

Geçmişimiz yanlışlarımızı düzeltmeyi bildiğimizi gösteriyor. Kahramanlık gösterisine ihtiyacımız yok. Bu olayda da bir doğruya giderken yanında bir takım yanlışlarla birlikte gittik. Şimdi bu yanlışları temizlememiz gerekiyor. Bu temizlemeyi iki yıllık çalışmanın bize kazandırdığı doğruları yitirmeden yapacağız. Saatin rakkasını ortaya getireceğiz. Örgütü yeni döneme hazırlayacak önemli halka budur.

Kasım ayının ilk pazar günü Londra'da unutulmaz bir özveri taarruzu toplantısı yaşadık.

Üstün başarılı bir taarruz toplantısı Boş söze dayanmayan bir kutlama

Yürükoğlu yoldaşımızın 40. yaşgünü gerçekten üstün başarılı bir taarruz toplantısıyla kutlandı.

Pazar gününden önce, hafta içinde bütün kollektiflerde, yoldaşlarda ve sempatizanlarda gözle görülür bir hareketlilik vardı. Herkes pazar günkü katkısını yükseltmek için olağanüstü bir çaba harcıyordu. Kollektiflerin hepsi birden yarışa hazırlanıyordu.

Pazar günü toplantının yapıldığı salon da değişikti. Her yerde buket buket kırmızı karanfiller salona kızıl bir görünüm vermişti. Salon o denli kalabalıktı ki oturacak yer kalmamıştı.

Herkesin gözlerinde sevinçli bir pırıltı vardı. Toplantıdaki hava da her zamankinden farklıydı. Haftalık hedefe kısa sürede ulaşıldı. Yarışma hedefin iki katına doğru yol almaya başladı. Buna da ulaşıldı. Derken hedefin üç katına yaklaşıldı.

Toplantıdaki herkes, kollektifler, yoldaşlar ve sempatizanlar, hedefi yükseltmek için arı gibi çalışıyorlardı. Büyük bir sevinç ve yoldaşça bir içtenlikle yürüyen bu özel çalışmanın esin kaynağı, Yürükoğlu yoldaşımızın 40. yaşgünüydü.

Yoldaşımızın 40. yaşgününün yaklaştığı duyulur duyulmaz, Londra'daki bütün kollektifler ve yoldaşlar arasında, bir-iki cümlelik fısıldaşmadan öte bir konuşma gerektirmeyen anlaşmaya varılmıştı. Yoldaşımızın bu önemli yaşgününü neşeyle kutlayacaktık. Ama kutlamanın partimize yaraşır bir içerikle dolması ancak üstün başarılı bir taarruz haftasıyla olanaklıydı. Kutlamanın asıl somut yanı bu olacaktı.

Böyle de oldu. Üstelik kollektiflerin, yoldaşların kendi planlarını bile altüst eder, aşar bir hız ve coşkuyla oldu. Plana göre, haftalık hedefin iki katını bulacaktık, ama doğrusu üç katına yaklaşmak kimsenin aklında yoktu.

Yine plana göre haftalık hedef aşıldıktan sonra günün anlamını açıklayıp özel yarışmayı başlatacaktık. Yalnızca haftalık hedef değil onun iki katı bile o denli hızlı aşıldı ki planlanan noktada açıklama yapmaya fırsat kalmadı.

Haftalık hedefin iki katının da aşılmış olduğu bir sırada toplantıya ara verdik. Yürükoğlu yoldaşımızın salondan çıkmış olduğu bir anda, salona "yoldaşımızın 40. yaşgünü kutlu olsun" flamasını astık. Yoldaşımızın içeri girmesiyle, toplantının ikinci yarısı, herkesin içindeki büyük sevgi ve saygıyı açığa dökmesiyle başladı. Yoldaşımız uzun ve sıcak alkışlarla, gerçekten içten yoldaşça duygularla karşılandı.

Bundan sonra, tüm kollektifler ve yoldaşlar adına konuşan bir yoldaşımız, en içten sözlerin bile Yürükoğlu yoldaşımızın 40. yaşgününü kutlamaya yetmeyeceğini, en somut kutlamanın ancak üstün başarılı bir taarruz toplantısı olabileceğini ve bugün herkesin bu bilinçle davrandığını söyledi. Bu konuşmadan sonra yarışmanın son bölümü başladı ve haftalık toplam, olağan hedefin üç katına doğru yükseldi.

Yarışmaya tüm kollektifler ve kişiler katıldı. İTİB kollektifi, genel Avrupa taarruz hedefinin %2.4'ü gibi yüksek bir miktarı o hafta ödeyerek birinci oldu. Muhabirler kollektifi, yine genel Avrupa taarruz hedefinin %2.3'ü kadar bir miktar ödeyerek ikinci, Gümüşler ise %2.2'si kadar ödeyerek üçüncü oldular. Yalnızca Londra'da ve yalnızca bu hafta, toplam taarruz boyunca Avrupa için konan hedefin %14'ü toplandı. Böylece Yürükoğlu yoldaşımızın 40. yaşgünü gerçekten üstün başarılı bir taarruz toplantısıyla kutlandı.

Tüm yoldaşlar olarak önce bu somut armağan ortaya konulduktan sonra, ayrıca kollektifler Yürükoğlu yoldaşımıza armağanlarını verdiler. Bunun üzerine Yürükoğlu yoldaşımız bir konuşma yaptı. Yoldaşlığın derin anlamına ilişkin çok öğretici yanlar taşıyan bu kısa konuşmada yoldaşımız şöyle dedi:

"Değerli yoldaşlar,

"İçimden çok şey söylemek geliyor ama yapamayacağımı biliyorum. Onun için bir iki şey söyleyip oturayım.

"Yoldaşlar, her insanın özel yaşantısında çeşitli dertleri, sorunları vardır. Hiçbir özel sorunun, siyasal kavganın yüce amaçları yanında bir anlam taşımadığını iyi bilen ve bunu yıllardır kanıtlayan insanlarız. Ama kişisel sorunlar ve dertler de vardır. İnsanlar genel olarak bu sorunlarını, kendilerine yakın kişilerle dertleşerek çözerler ya da hafifletirler. Benim bu konuda bir zaafım var, iyi biliyorsunuz. Kişisel sorunlarımı pek kimseye açamadım.

"Bu zaafıma rağmen dengeli, barışık bir yaşam sürdürebilmemi sizlere borçluyum. Sizlerin mutlak desteğinizin her zaman benimle olduğunu iyi biliyorum. Bir yıl değil, iki yıl değil, beş yıl değil. İyi gün oldu, kötü gün oldu. Sizin eksiklerimi görmezden gelmeyen ama tamamlayan ve kapatan sevginiz ve hiç kımıldamayan desteğiniz olmasa bugünlere gelemezdim.

"Siyasal sahnede benim kadar düşmanı olan çoktur, ama benim kadar gerçek dostu olan herhalde yoktur. Hepinize çok teşekkür ederim. Sizleri çok seviyorum."

Yoldaşımızın bu kısa ama içten ve aynı zamanda öğretici konuşması yine uzun alkışlarla karşılandı ve sürprizin ikinci kısmı olan küçük yemekli eğlenceye geçildi.

Yürükoğlu yoldaşımızın 40. yaşgününün böyle üstün başarılı bir taarruz toplantısıyla, neşeyle ve coşkuyla kutlanması, tekil bir olay değildir. Güvenilir yoldaşlık ilişkileri içinde sımsıkı kenetlenmiş yürüyen bu partinin, hem 9. Özveri Taarruzu'nu üstün başarıyla tamamlayacağının, hem 5(1). Kongre'nin başlattığı genel siyasal-örgütsel taarruzun başarısının göstergesidir.

C. Ç., Londra

Komünist yığın çalışması anlayışını yaşama geçirmeye çalışıyoruz.

Frankfurt'ta 9. Özveri Taarruzu başarıyla sürüyor

Yoldaşlar,

Frankfurt'ta 9. Özveri Taarruzu başarıyla sürüyor. Taarruz başında tüm çalışmalarımızı özveri taarruzuyla bağlama kararı aldık, gücümüzü yoğunlaştırdık. Şu anda taarruzun 8. haftasında, hedefimizin yüzde 20 ilerisindeyiz.

Derneğimizde her pazar günü toplantı yapıyoruz. Toplantının ilk bir buçuk saatlik bölümü eğitim ve tartışma toplantısı olarak geçiyor. Sonra taarruz toplantısı yapıyoruz.

Taarruz boyunca "hergün en az bir yerde eylem" yapma kararı aldık. Hergün değişik bir yerde gazete satışı yapıyoruz, bağış topluyoruz. Bu taarruzda dış bağışa ağırlık verdik. Bu güne kadar toplanan miktarın yüzde 30'u dış bağıştan oluşuyor. Ayrıca, burada bulunan çeşitli siyasal örgütleri de ziyaret ediyor, onlara görüşlerimizi anlatıyor, özveri taarruzu hakkında bilgi veriyoruz.

Yaptığımız çalışmaların en önemlilerinden biri, on beş günde bir çevre kentlere yaptığımız gezilerdir. Mannheim, Ludwigshafen ve Schifferstadt gezilerinde birçok kişi taarruza taahhüt yaptı ya da bağış verdi. Ayrıca bu gezilerimizde gazete satışı da yapıyoruz. Gazetelerimizle gittiğimiz kahvelerde, işyerlerinde bize "sizin dışınızda böyle gazete dağıtan yok" dediler.

Derneğimizde yaptığımız 6. hafta toplantısında Schifferstadt'tan sempatizan işçi arkadaşlar da katıldı. Toplantının canlı, özverili havasından çok mutlu olduklarını söylediler.

Üniversitelerin açılmasıyla birlikte, Türkiyelilerin olduğu bir üniversitede haftalık kitap sergisi açmaya başladık. Yayınlarımıza Türkiyelilerin yanısıra çeşitli uluslardan öğrenciler de ilgi gösteriyorlar. Ancak, bazı olumlu unsurların dışında, Türkiyeliler arasında bir siyasal rehavet havası hakim. Birçoğu, çeşitli hareketlerden olduklarını söyleyerek tartışmaya girmekten bile kaçınıyorlar.

Size ilginç bir tartışmayı da anlatayım. Devrimci bir siyasetten olduğunu söyleyen iki öğrenci, TV eylemimize dil uzatmaya kalktılar. Bu eylem öyle basit, öyle sıradan bir eylemmiş ki, onlar böyle eylemler yapmaya tenezzül etmezlermiş! Bu tutum karşısında sinirlenmedik. Uzun uzun TV eyleminin önemini, yalnızca bizim değil tüm Türkiye devrimci hareketi açısından olumlu bir eylem olduğunu anlattık. Onları ikna edebildik mi bilmiyorum ama çevredekiler bizi onayladılar.

Burada gençlik arasında da çalışıyoruz. Son olarak "Kenara itilen gençlik" ayrıca ırkçılığa karşı düzenlenen "Arkadaşıma dokunma" adlı kampanyalara aktif bir şekilde katıldık. Çalışmalarımızın ürünlerini belki biraz uzun vadede ama mutlaka toplayacağımıza inanıyoruz.

Yoldaşlar, çalışmalarımızı "politika" yapmadan, komünist kişiliğimizi, amaçlarımızı saklamadan, ama yığınların sorunlarından kalkan bir anlayışla yürütmeye çalışıyoruz. Başarımız, bu komünist yığın çalışması anlayışını ne kadar doğru olarak yaşama geçirebildiğimizle bağlıdır. Bunun için inançla, inatla çalışıyoruz. Tüm yoldaşlara çalışmalarında başarılar dileriz.

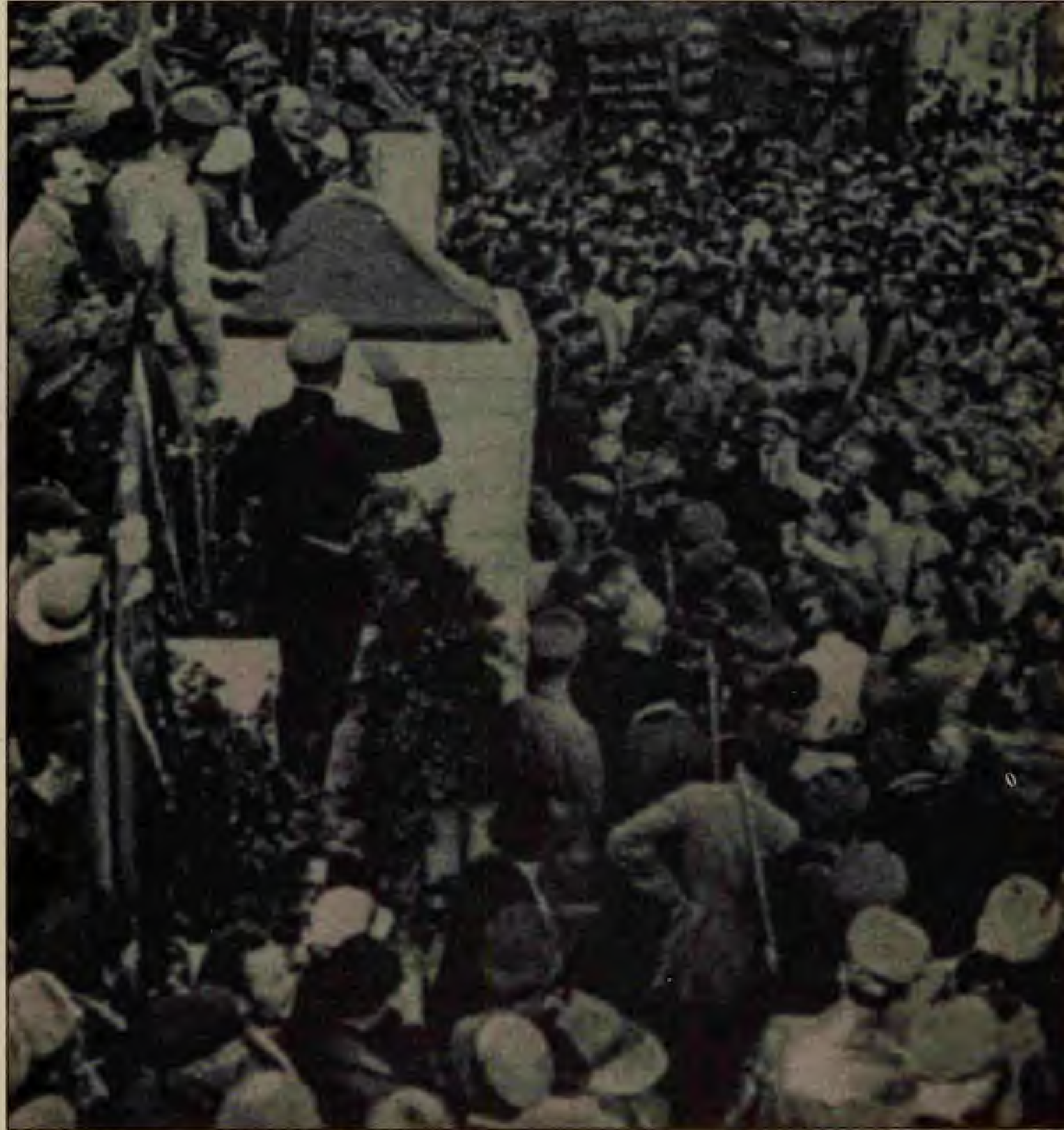
Nizam Sucu, Frankfurt

Ekim Devrimi'nin d rsl ri yolumuzu aydınlatıyor

7 Kasım 1985 Ekim Devrimi'nin 68. yıldönümüdür. Aradan kaç yıl geçerse geçsin, dünya devrimi tamamlanana dek bu şanlı devrimin dersleri hep yolumuzu aydınlatacaktır.

Aşağıdaki yazı, yine Ekim Devrimi'nin yıldönümü nedeniyle Yürükoğlu yoldaşımızın 1976'da yazmış olduğu ve eski *İşçinin Sesi*'nde yayınlanmış olan bir yazıdır. Şu sıralarda yoldaşımız da 40 yaşını doldurdu. Bu 40'ın yarısı sınıf savaşımı içinde, bu yarının da dörtte üçü TKP saflarında geçti. Yıllar geçti ama bu süre içinde yoldaşımızın ve onun önderliğinde *İşçinin Sesi*'nin şanlı Ekim Devrimi'nin derslerine verdiği önem kesintisiz ve giderek kalınlaşan bir kızıl şerit gibi sürdü geldi. Yoldaşımızın 40. yaşını doldurduğu bir sırada, Ekim Devrimi'nin 68. yıldönümü nedeniyle aşağıdaki, yıllar önce yazdığı bir yazıyı yeniden basarak bu sürekliliği bir kez daha vurgulamak istedik.

Yazıda, yoldaşımızın bizzat kendi katkılarıyla bugün ulaştığımız düzeye göre eksik denebilecek birkaç görüş vardır. Örneğin, proletarya diktatörlüğünün yalnızca burjuvaziye karşı bir gereklilik olmadığını bugün biliyoruz. Proletarya diktatörlüğü, aynı zamanda devletin sönüş sürecine proletaryanın kumanda etmesi gerekliliğinden doğar. Yazıda bu eksik konmuş. Sonra Sovyet pratiğine gerekli eleştirisel yaklaşım gösterilmemiş. Ama bunlar önemli değildir. Önemli olan şudur ki, yazı bundan 9 yıl önce yazılmış olmakla birlikte, Ekim Devrimi'nden çıkan en önemli dersleri, geneliyle çok doğru ve güzel olarak dile getirmektedir. Ekim Devrimi'nin aynı dersleri bugün yine yolumuzu aydınlatıyor.

R. Yürükoğlu

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi, Rus işçilerinin ve yoksul köylülerinin, Bolşevik Partisi öncülüğünde ve Lenin'in rehberliğinde tarihe altın harflerle yazdıkları şanlı bir sayfadır. Ekim Devrimi, emperyalist sistemde ilk gediği açmış, dünyanın altıda birinde sömürüyü yok ederek, "yeni bir sınıfın egemenliği çağı"nı, kapitalizmden sosyalizme geçiş çağını açmıştır. Ekim Devrimi, dünyayı temelinden etkileyen büyük bir tarihsel olaydır.

Ancak, Büyük Ekim Devrimi'ni yalnızca "Rus tarihinin altın sayfası" olarak görmek ya da göstermeye çalışmak da gerçekte bu büyük devrimin öğretilerini gizlemek anlamına gelir. Çünkü Ekim Devrimi'nin güncel önemi de çok büyüktür.

Büyük Ekim Sosyalist Devrimi demokratik devrimin sosyalist devrime dönüşmesinde *proletarya hegemonyasının* oynadığı rolü somut olarak göstermiştir. Demokratik devrim, anti-emperyalist devrim sosyalist devrime dönüşecekse, sosyalist devrim gerçekleştirilecekse, bu ancak devrimde *proletarya hegemonyasının* sağlanması yoluyla olur.

Büyük Ekim Devrimi ve ardından gelen iç savaş, devrimi savunmanın önemini, devrimin hemen ertesinde sınıf mücadelesinin daha da şiddetlendiğini ve içli dışlı gerici burjuvaziye karşı *proletarya diktatörlüğünün* kaçınılmaz bir gereklilik olduğunu kanıtlamıştır. *Proletarya diktatörlüğünün,* sömürü ve sömürü edebiyatı "özgürlüğü" isteyenler için bir cehennem ve işçi ve emekçiler için ise bir cennet olduğunu da, Ekim Devrimi'nden bu yana tüm Sovyet pratiği kanıtlamıştır.

Büyük Ekim Devrimi devrimci şiddet olmadan sömürücülerin hizaya getirilemeyeceğini, ancak şiddetin derece ve biçimini sömürücülerin kendi tavrının belirleyeceğini göstermiştir. Ve en önemlisi, ancak Bolşevik Partisi gibi gerçekten çelik disiplinli, Marksist-Leninist teoriyle silahlanmış, *proleter enternasyonalizmine* bağlı ve işçi sınıfının en seçme unsurlarından oluşan bir partinin, işçi sınıfını ve halkı kurtuluşa götürebileceği, Ekim Devrimi'nden anlaşılmıştır.

Öte yanda, Büyük Ekim Devrimi'nin kendisi *proleter enternasyonalizminin* zaferidir. Rusya'da yaşayan çeşitli milletlerden ve milliyetlerden işçiler ve emekçiler bir çatı altında, Bolşevik Partisi'nin önderliğinde savaşarak zafere ulaşabildiler.

Bugün bazıları Ekim Devrimi'ni sadece Rusya koşullarına özgü, tarihsel bir olay olarak göstererek, Marksizm-Leninizm'in temel taşlarına el uzatmaya çalışıyorlar. Bizim işçi sınıfımızın partisi TKP, buna karşı olduğunu defalarca belirtmiştir. Proleter enternasyonalizmini, Marksizm-Leninizm'in temel ilkelerini açık sözlülükle savunmuştur. Türkiye'de TKP'nin artan saygınlığı ve gücü bir yanıyla da işte buna dayanmaktadır.

Büyük Ekim Devrimi'nin 59. yıldönümünde, Marksizm-Leninizm'in bu devrimde somutlaşan ilkelerinin ölmezliğini vurguluyoruz. Dünya ilerici insanlığına ve devrimci önder Sovyetler Birliği'ne Büyük Ekim Devrimi'nin 59. yılı kutlu olsun!

Türkiye burjuvazisinin bu ülkeyi yönetmeye layık olmadığı artık iyice açığa çıkmıştır.

İşsizlik dayanılmaz boyutlara ulaştı

Türkiye'nin içine girdiği yeni ortamla birlikte bizlere düşen görevleri başarmamız da can alıcı bir önem kazanmaya başladı. Hem ortamı hem de görevleri pırıl pırıl saptamış bir parti olarak bu döneme girmemiz, bize onur veriyor.

Burjuvazinin bu ülkeyi yönetmeye layık olmadığı artık iyice açık bir şekilde ortaya çıktı. İşsizlik on milyonları pençesine almış durumda. 12 Eylül döneminde işsizleri askere alacaklarını açıklamışlardı. Bu iş pahalıya patladığı için önce çapı daraltıldı sonra bırakıldı. İşsizlik rakamları konusunda resmi makamların verdiği bilgilerin tümü birbiriyle çelişiyor. Örneğin İş ve İşçi Bulma Kurumu 3,5 milyon kayıtlı işsiz var derken Planlama Teşkilatı 5-6 milyon arasında diyor. Gerçek rakam kuşkusuz bunun birkaç katıdır. Şevket Yılmaz, Türk-İş'in Sivas toplantısında, dört yıldan bu yana devlet kuruluşlarına yeni eleman alımının neredeyse durduğunu söyledi. Çıkarılanlar da cabası.

İşsizliğin dayandığı boyutları günlük yaşamımızda, her an hissediyoruz. Örneğin geçenlerde, 90-100 kişilik boş hademe kadrosu için bir sınav yapıldı. Bu sınava 4 bin kişi başvurdu. İşin ilginç yanı, işsiz ortaokul ve lise mezunlarının çokluğu nedeniyle ilkokul mezunlarının başvurusu kabul edilmiyordu. Bu durumu protesto etmeye çalışanları coplayarak dağıttılar. Ayrıca, İş ve İşçi Bulma Kurumu'ndan sınava çağrı kağıdı almak isteyenler, geceden kuyruğa girdiler. Kuyrukta, açık havada soba kurmuş ısınmaya çalışarak bekleyenler vardı.

Tekelci burjuvazi dışarı açılamadıkça, çözümü ülke içi sömürüyü daha da arttırmakta buldu. Ama bu kendileri açısından bile çözüm değildir. Artık insanları süslü cümlelerle kandırmaları eskisi gibi kolay değildir.

Partimiz içinde mücadeleye başlayalı üç ay oldu. Buna rağmen çalışmalarımız başarıyla sürüyor. Okuduğumuz üniversitede bir İMG oluşturmuştuk. Bu İMG'de yetişen yoldaşlarımız şimdi değişik İMG'ler kurmaya çalışıyorlar. Bu seferlik bu kadar yoldaşlar. Hepinize bin selam.

..., *Karadeniz*

Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!
Karkerên hemû welatan yekbın!

İŞÇİNİN SESİ
ÇEK-AL

5(1). Kongre'nin yolundan komünist partisiyle silahlan!
Yıl: 11, Sayı:294, 11 Kasım 1985

Türkiye'deki kalıcı bunalım, toplumdaki tüm değer yargıları sisteminin de temellerinden sarsılmasını getiriyor. Burjuva egemenliği topluma korkunç bir ahlaki çürüme yayıyor. Bugün Türkiye'de, ahlakın da tek sahibi işçi sınıfıdır. İşçi sınıfının maddi yaşam koşullarından doğan *yeni* ahlak filizlerini proleter ideolojiyle büyütmek, komünist ahlak anlayışını kokuşmuş burjuva ahlakına egemen kılmak, komünizm davamızın en önemli parçalarından biridir.

KOMÜNİST AHLAK (II)

Cemile Çakmak — Aliye P. Atılgan

Komünist partisi ve ahlak

Komünist ahlak işçi sınıfının iş ve yaşam koşullarından, sınıf savaşımından filizlenir. Ancak bu, filiz, sınıf savaşımı içinde bilinçle, özenle beslenip geliştirilmezse kapitalist toplumun ahlaki çöküntüsü içinde ya bir filiz olarak sürüp, ya da eriyip gidebilir. Bu açıdan komünist partisine önemli bir görev düşer.

Komünist ahlakın proletaryanın sınıf savaşımından ayrı bir "ilkeler" dizisi olmadığını ve olamayacağını bundan önce belirtmiştik. Bunun gibi, partinin yeni ahlakı besleme, geliştirme görevi de genel siyasal savaşımın dışında kalan, ama onun yanına eklenmesi gereken ayrı bir görev değildir. Genel siyasal savaşımı yürütürken, onun gözetilmesi gereken bir yanıdır.

Bu gözetme gereği de yine siyasal savaşımdan ayrı, ahlaki kaygılardan kaynaklanmaz. Tam tersine, komünist ahlakı beslemek ve geliştirmek görevi genel siyasal kaygılardan kaynaklanan bir görevdir. Bununla da bağlı olarak, komünist ahlak, proletaryanın sınıf savaşımı dışında bir alanda, "özel bir laboratuarda" beslenip geliştirilemez.

1. Yoldaşlık ilişkileri ve ahlak

Büyük düşmanı yenmek üzere yola çıkmış komünist partisi, bu yolda yürürken kendi içinde güvenilir yoldaşlık ilişkilerini egemen kılmak zorundadır. Sınıf savaşımında düşmanın karşısına güçlü, sık dokulu, kendine güvenen bir örgüt olarak çıkabilmesi için bu gereklidir.

Parti içinde güvenilir yoldaşlık ilişkileri hiç kuşkusuz herşeyden önce partinin doğru ideolojik birliğiyle ve siyasal savaşımıyla bağlıdır. İdeolojik temeli ve siyaseti doğru bir komünist partisinde, burjuva ahlakının, yalancılık, iki yüzlülük, dedikoduculuk gibi zehirli tohumları zor gelişir. Ama parti burjuva toplumunda yer aldığı için, ideolojik temeli ve siyaseti ne denli doğru olursa olsun, nasıl burjuva ideolojik etkileri partiye sürekli sızmaya çalışırsa, burjuva ahlakının zehirli tohumları da bunlar arasında sızmaya çalışır ve sızar.

Hatta şunu bile diyebiliriz: Burjuva dünya görüşü, sağlam bir komünist partisini yanlış *siyasi* fikirler aşılayarak yolundan çıkaramıyorsa, daha çok kendi bozuk ahlakını, zehirli alışkanlıklarını sızdırıp, partili komünistleri ve parti içi ilişkileri çürütüp, bu yoldan partinin doğru ideolojik temelini ve siyasetini kemirme yoluna gider. Tarihte bunun acı örneklerine rastlanmıştır. Örneğin, faşizm döneminden önce Almanya Komünist Partisi'nde buna benzer bir durumun olduğuna işaret eden bazı anılar yayınlanmıştır. TKP tarihinde de buna benzer örnekler vardır.

Burjuva dünya görüşünün bu yaptığı "planlı bir komplo" gibi görünüyor ama gerçekte burjuva toplumunda yaşamanın çok doğal ve otomatik bir sonucudur. Burjuva görüşler, alışkanlıklar o toplumda yer alan herşeye sızmaya çalışacaktır, bu doğrultuda hep bir delik arayacaktır ve deliği nerede bulursa oradan sızacaktır. Ahlaki bir zayıflık bulduysa oradan sızar. Bu nedenle komünist partisi, ideolojik temeli ve siyaseti ne denli doğru olursa olsun, burjuva ahlakının zehirli tohumlarına karşı da özel olarak gardını almak zorundadır. İdeolojik temelinin doğruluğunu, yüzde yüz sonuç veren bir aşı olarak kabul edemez.

Burjuva ahlakının zehirli tohumlarına karşı gard almak nasıl olacak? Kuşkusuz komünist partisinin eleştiri-özeleştiri mekanizması bu açıdan da önemli bir işleve sahiptir. Ancak partide, neyin, nasıl, ne ölçüde eleştirileceğine ilişkin kafa açıklığı olması gerekir. Partinin komünist ahlak anlayışını özümsemiş olması gerekir. İdeolojik temeli ve siyaseti geneliyle doğru bir partide bile bu konuda yanlış anlayışlar, dolayısıyla eleştiride ve özeleştiride yanlışlıklar olabilir.

Nitekim bizim partimizde de bu tür yanlışlıklara birçok küçük ama önemli örnek yaşanmıştır. Tatil yapmayı, dinlenmeyi, eğlenmeyi komünistliğe yakıştırmama gibi eğilimlere de, dar bir çıkar anlayışıyla, sınıf savaşımının "çıkarları"

için herşeyi mubah sayan eğilimlere de rastlanmıştır. Böyle eğilimler ve bunların yanlış eleştiriler yaptıkları ya da yapılması gereken eleştirileri yapmadıkları ortaya çıktıkça parti bunları düzeltmiştir. Bu gibi örnekler mutlaka daha da çıkacaktır ama çıkması zararlı değildir. Her örnek, partide bir anlayışı, bir uygulamayı yerleştirici, ilerletici etki yapmaktadır.

2. Materyalizmi pratikte uygulamak

Marks ve Engels'in dedikleri gibi, komünistler pratik materyalistlerdir, materyalizmi pratikte uygularlar. Lenin'in dediği gibi, komünistlerin her örgütsel siyasal adımı, materyalist felsefeyle bağlıdır. Burjuva ahlakının zehirli tohumlarına karşı gard almak da materyalizm ile doğrudan bağlıdır. Koşulları, zamanı, değişmeleri, genel ile özel arasındaki dengeleri vb. dikkate almadan, burjuva ahlakına karşı doğru gard alınamaz.

Bir kez, ancak komünizmde ulaşılabilecek ideal insan tipini, kapitalizm koşullarında savaşan bir komünist partisinde aramak idealist bir yanlış olur. Bu toplumun koşullandırdığı insan malzemesiyle bu toplumu yıkmak zorundayız. Lenin'in devrimden sonra söylediği şu sözler henüz devrimini yapmamış bizler için daha da derin anlam taşıyor:

> "İşçiler eski toplumdan hiçbir zaman bir Çin Seddi'yle ayrılmadılar. Ve kapitalist toplumun geleneksel mantalitesinin önemli bir kısmını saklıyorlar. İşçiler daha kendileri yeni insanlar olmadan ya da eski dünyanın pisliğini temizlemeden yeni bir toplum kuruyorlar. Onlar daha dizlerine kadar eski toplumun pisliği içindeler. Bu pisliği temizlemeyi yalnızca hayal edebiliriz. Bunun bir çırpıda yapılabileceğini düşünmek son derece ütopik olurdu. Öyle ütopik olurdu ki pratikte sosyalizmi ancak ileride kurulacak bir krallık dönemine ertelerdi.
>
> "Hayır, bizim sosyalizmi kurmayı düşündüğümüz yol bu değil. Biz, daha hâlâ kapitalist toplumun toprağında dururken, emekçi halkı da etkileyen ve proletaryayı aşağı çekmeye çalışan tüm zayıflıklara ve eksikliklere karşı çarpışırken sosyalizmi kuruyoruz." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c.28, s.424-425)

Lenin'in dile getirdiği bu anlayış çok önemlidir. Biz de önce bu toplumun her türlü pisliğinden, arı, ideal komünistler yaratıp, ondan sonra kavgaya dalacak değiliz. Bu, kavgayı ertelemek anlamına gelir. Bugün eldeki insan malzemesiyle kavgayı yürüteceğiz ve burjuva ahlakının bu insan malzemesi üzerindeki kavgaya zararlı etkilerine karşı, kavga içinde çarpışacağız.

Komünist ahlakın, kavganın, sınıf savaşımının dışında bir yerde aranamayacağının çok derin bir anlamı vardır. Burjuva ahlakının zararlı etkilerini sergileyen vitrin de, bu etkilerin üstesinden gelebilmenin en önemli maddi temeli de sınıf savaşımının kendisidir.

3. Burjuva ahlakına karşı savaşın en önemli nesnel temeli

Her yanlış somut olarak sergilenmelidir ki sergileme etkili, sonuç verici olsun. Burjuva ahlakının etkilerinin ne denli zarar verdiğini en somut olarak sınıf savaşımının kendisi sergiler. Öte yandan, nesnel temeli olan bir yanlışı değiştirmek, değişmenin nesnel temelinin de olmasını gerektirir ve ancak böyle bir nesnel temelde gerçekleşebilir. Koca bir nesnel temeli olan burjuva ahlakının zararlı etkilerinin üstesinden gelmenin en önemli nesnel temeli de ancak kapitalizme karşı yürütülen sınıf savaşımıdır.

Bir noktadan sonra burjuva toplumunda ahlaki bir çözülmenin olduğunu söylemiştik. Öte yandan, proleter ahlakın, proletaryanın iş ve yaşam koşullarından, savaşımından filizlendiğini söylemiştik. Bunların hepsi, burjuva ahlakına karşı komünist ahlakın nesnel temelini oluşturur. Ancak bunlar arasında, yeninin ucunu yakalayıp, yeniyi güçlendirmek ve eskiyi değiştirmek açısından en aktif, en önemli, en etkin olanı sınıf savaşımıdır. Yaşamın içinde bir filiz olarak beliren proleter ahlakın beslenebilmesi, ahlaki çöküntünün çürümeye değil eskiyi yıkmaya hizmet etmesi, ancak sınıf savaşımıyla olanaklıdır. Sınıf savaşımı, burjuva ahlakına karşı savaşın en önemli nesnel temelidir.

Komünist partisi, kendi içinde eleştiri-özeleştirisini de, toplumda proleter ahlakın filizlerini besleme işlevini de bu materyalist anlayış üzerine oturtmak, pratiğin gösterdiklerini bilince çıkarmak, pratiğe dayanarak yanlışları gidermeyi amaçlamak durumundadır. Bunun dışında yaklaşımlar partiyi ahlak kulübüne döndürür.

4. Eleştiride doğruluk

Yukarıda söylenenlerle bağlı olarak, komünist partisi, burjuva ahlakının zararlı etkilerine karşı kendi içinde eleştiri-özeleştiri yaparken, başlangıç noktası "ahlaki ilkeler" değil sınıf savaşımının pratiğidir. "Yoldaş sen şu ilkelere ters düşüyorsun" değil, "yoldaş, senin şu yaptığın savaşıma şöyle şöyle zarar veriyor"dur.

Bu, ahlaki ilkeleri küçümsemek değil, tam tersine onların, savaşımın pratiği ile olan bağını vurgulamak, onları yaşayan birer varlık olarak ele almaktır. Zira, gözetilmesi gereken her ilke, gözetilmediği zaman bıraktığı boşlukla ya da alıp götürdüğüyle, kendini mutlaka pratikte hissettiriyordur. Eleştirinin-özeleştirinin başlangıç noktası da belli bir ilkeyi gözetmemenin işte bu pratik sonucudur.

Sonra, komünist partisi insani duygu ve isteklerin bastırıldığı, mengeneye alındığı, kompleksli insanlardan oluşan bir örgüt değildir. Tam tersine, her biri yığınlara liderlik etmekle yükümlü komünistlerin partisi, toplumsal düzeyde proletaryanın tipik özellikleri arasında olan, onun geleceği temsil eden ana bir sınıf olmasından ve üretimdeki yerinden doğan, rahatlık, kendine güven, tolerans, ruh sağlığı vb. özellikleri bağrında toplamalıdır. Dolayısıyla partide eleştiri-özeleştiri de bu anlayışa dayanmalıdır.

Komünist partisinde kişilerin her birinin insani duygu ve gereksinimleri, sağlığı, mutluluğu, eğlencesi, dinlenmesi vb. de önemlidir. Yeter ki bu kişisel çıkarlar, proletaryanın sınıf savaşımının çıkarlarıyla çelişmesin, üst üste düşsün. Tarihte, bunun nasıl yanlış anlaşıldığını, "proletaryanın sınıf çıkarı"nı yorumlamada nasıl aşırı uçlara savrulunduğunu gösteren örnekler de vardır. Örneğin Hindistan Komünist Partisi'nde, bir kadını sevmenin, evlenmenin sınıf savaşımına ihanet olarak algılanıp ayıplandığı dönemler olmuştur. Ama pratik, bunu yalanlamıştır ve parti bunu düzeltmiştir.

Marks'ın, Engels'in, Lenin'in kendi yaşamları ve yaşam içinde çevreye aldıkları tutumlar, bu büyük insanların insani yaklaşımlarına binlerce örnekle doludur. Onların kendi yaşamlarında da sevgi, eğlence, dinlenme vb. yer almıştır. Ayrıca çevrelerindeki herhangi bir kimseye ilişkin olarak, bu noktalardan hareketle eleştiri yöneltildiği görülmemiştir. Onların en önem verdikleri şey, her türlü insani özellikleriyle komünistin sınıf savaşımına en çok katkıyı yapmasıdır. Bu gerektiriyorsa ve gerektirdiği ölçüde kişisel gereksinim ve çıkarlar geri çekilir, çekilmelidir.

Bununla bağlı olarak, partide hem eleştiride, hem özeleştiride sınıf savaşımına katkı ölçütü genel belirleyen ana ölçüttür. Sınıf savaşımına doğru bir siyasal temelde, kendi kapasitesine göre önemli bir katkı yapan, yapabilen insan, aynı zamanda geneliyle komünist ahlaka da uymakta olan bir insandır. Böyle olmasa o katkıyı yapamaz, enazından uzun süre sürdüremez. Bu insanın bir yanlış davranışına yöneltilecek eleştiri, terazide bu genel duruma uyumlu bir ağırlık taşımalıdır. Ve bu, komünist kişinin kendine yönelik olarak da uygulaması gereken bir anlayıştır.

Bazen bir yanlış yapmanın vicdan azabıyla sıkıntıdan iyi çalışamaz duruma gelen yoldaşlar oluyor. Yanlışın kendisi o yoldaşın iyi çalışmasını çok fazla etkileyecek boyutta olmadığı halde, yanlış yapmış olmanın o yoldaşın kafasında tuttuğu aşırı yer, çalışmasını etkilemeye başlıyor. Oysa, komünist hem çevresine karşı, hem kendine karşı adaletli olmalıdır.

Komünist partisinde burjuva ahlakının zehirli etkilerine karşı gard alınırken yapılacak eleştiri-özeleştiride dikkat edilmesi gereken daha birçok yön sayılır. Ama bunların hepsinin özeti pratik materyalist olmak, yaşamdan, sınıf savaşımından kopuk, ayakları havada kalmamaktır.

"Devrim denen o kaynayan savaşımda, her devrimcinin tuttuğu özel yerde, küçük bir insan gurubunun çalışmasının bile dikkatle düşünülen biçimler aldığı bir zamanda, savaşım süreci içinde kazanılan yüksek ahlaki itibar kökü tabii ki soyut ahlakta değil, devrimci savaşçının ahlakında, tabandaki devrimci yığınların ahlakında olan, sorguya çekilemez ve karşı çıkılamaz itibar can alıcı önem taşır." (Lenin)

5. Komünist ahlak ve yığın bağları

Komünist ahlak sınıf savaşımının da etkisiyle yaşamdan doğar ve onu ilerletmeye, toplumu ileri götürmeye yarar. Lenin'in Sverdlov'un ardından ettiği şu sözler, bu olgunun bir başka yönünü, komünist ahlakın yığınlara liderlikle olan bağını çok güzel dile getiriyor:

> "Devrim denen o kaynayan savaşımda, her devrimcinin tuttuğu özel yerde, küçük bir insan gurubunun çalışmasının bile dikkatle düşünülen biçimler aldığı bir zamanda, savaşım süreci içinde kazanılan yüksek ahlaki itibar, kökü tabii ki soyut ahlakta değil, devrimci savaşçının ahlakında, tabandaki devrimci yığınların ahlakında olan, sorguya çekilemez ve karşı çıkılamaz itibar can alıcı önem taşır." (Lenin, *agy*, c.29, s.92)

Komünistlerin, yığınlar arasında ahlaki itibar kazanmaları gerçekten de can alıcı önem taşır. Bu aynı zamanda partinin burjuva ahlakına karşı doğru gard alabilmesinin de zorunlu bir koşuludur. Nasıl partide düzgün bir disiplin yığınlarla bağlı olmakla sağlanabilirse, aynı şey, burjuva ahlakının etkilerine karşı savaş, partide proleter ahlakı yerleştirmek için de geçerlidir. İşçi emekçi yığınlardan kopuk bir partide, komünist ahlakın egemen kılınabilmesi olanaksızdır. Parti, komünist ahlakın filizlendiği topraktan uzak demektir. O zaman bu filizi nasıl geliştirip, kendi içinde egemen kılabilsin ki?

Yalnızca bu kadar da değil. Yine aynen disiplin için gerekli olan doğru siyaset, geniş yığınların bu siyasetin doğruluğunu deneyimlerinden anlamaları koşulu gibi, komünist partisinde burjuva ahlakına karşı güçlü engeller yaratabilmek, proleter ahlakı yerleştirebilmek de partinin siyasal savaşımıyla bağlıdır. Çeşitli yönlerden bağlıdır: Partinin kendi siyasetinin proleter ahlakın damgasını taşımasıyla ve partinin siyasal savaşımı içinde burjuva ahlakını başarılı sergilemesiyle.

6. Siyasal savaşımda komünist ahlak

Komünist partisi yalana, ikiyüzlülüğe, egoistliğe, sahtekarlığa, aldatmacaya vb. dayalı siyaset yürütmez. Komünist partisinin yığınlarla açıklığa, dürüstlüğe dayalı bir siyasal ilişkisi vardır Parti her türlü esnekliği gösterir, düşmana karşı binbir çeşit taktik yapar ama bunlar hiç de iki yüzlülük, sahtekarlık vb. gerektirmez.

Her türlü esneklik, taktik vb. sınıf savaşımının çıkarına yöneliktir. Ama işin içine yalan, sahtekarlık vb. girdiği zaman, sınıf savaşımının çıkarı uğruna(?) sınıf savaşımının çıkarına zarar vermek gibi abes ve gereksiz bir durum doğar. Bu söylenenden hemen akla geleceği gibi, oportünizm tam da bu durumdadır. Sınıf savaşımının kısa erimli çıkarları uğruna temel çıkarlarını siyasal ahlakıyla da, daha doğrusu ahlaksızlığıyla da feda eder. Ve bunu yalnızca yığınlara karşı değil, kendi içinde de yapar. Zaten ikisi birbirinden ayrılmaz.

Öte yandan, partinin siyasal savaşımı içinde burjuva ahlakını başarılı sergilemesi ve yığınların bu sergilemenin doğruluğunu kendi pratiklerinden görmesi de çok önemlidir.

Parti siyasal savaşımı içinde burjuva ahlak anlayışının sömürüyle, onu meşrulaştırmakla olan ilişkisini göstermelidir. Ahlaki çöküntünün burjuvazinin gereksizliğini gösterdiğini, burjuva değer yargıların çözülmekte olduğunu anlatmalıdır. Ahlaki çöküntünün, burjuva ahlak anlayışının çözülmeye başlamasından önceki değerlerine, eskiye özlem yaratmasını engellemeye çalışmalıdır. Bütün bu çöküntü arasında, yepyeni, taptaze bir filizin doğup gelişmekte olduğunu bilince çıkarmalı, yığınların gözünü ileriye, geleceğe çevirmeli, bu yoldan da onların savaşım azmini bilemelidir.

Siyaseti proleter ahlakın damgasını taşıyan, siyasal savaşımıyla burjuva ahlakını başarılı sergileyen bir komünist partisi, kendi içinde proleter ahlakı yerleştirmede büyük bir adım atmış demektir. Bu parti, kendi içinde burjuva ahlakının zararlı etkilerine karşı da savaşıyorsa, yığınlarla bağlıysa ve yığınlar arasında ahlaki itibar kazanmış komünistlerden oluşuyorsa, o zaman proletaryanın iş, yaşam ve savaşım koşullarından filizlenen proleter ahlakı bilinçli sınıf savaşımında başarıyla besleyip geliştiriyor demektir.

Türkiye'de durum

Türkiye tarihi boyunca bugünkü gibi bir ahlaki çöküntü yaşamamıştır. Bu çöküntüyü uzun uzun örneklemeye hiç gerek yok, zira etrafına ve günlük gazetelere şöyle bir göz atan her insan durumu rahatça görebilir.

Bu çöküntünün başlangıcı gerçekte ta 1960'lı yıllara dek uzanır. İşçi sınıfının toplumda ağırlık taşıyan bir sınıf olarak ortaya çıkmasıyla, *Manifesto*'nun deyişiyle, burjuvazinin kölelerine kölece bir

yaşantı bile tanımaktan aciz olduğu gerçeği de gün ışığına çıkmıştır. Bununla birlikte burjuvazinin gereksizliği yaşamda sergilenmeye, burjuva değer yargıları topluma diş geçirememeye başlamıştır.

Ancak, yine 1960'lı yıllarda ülkede sınıf savaşımı yükselmeye başlamış ve zikzaklı bir eğri çizmekle beraber, yüksek sınıf savaşımı 1980'e dek sürmüştür. Bu, ta 1960'lı yıllarda başlayan bugünkü çöküntünün, bugünkü gibi bir çöküntü olarak belirmesini ve bugünkü boyutlara ulaşmasını engellemiştir. Zira bir yandan burjuva değer yargıları çözülürken, öte yandan sınıf savaşımı içinden yayılan yeni değer yargıları çözülmeyi tamamlayıcı, yapıcı işlev görmüştür. Bu nedenle, burjuva değer yargılarının çözülüşü, koca bir çöküntü, yıkıntı biçimini almamıştır.

Ne zaman ki 1980'de sınıf savaşımı bastırılmış, böylece sağlanan "barış" ortamında, işçinin emekçinin son dilim ekmeğine de el konmaya başlanmıştır, o zaman ortada koca bir ahlaki çöküntü de belirmeye başlamıştır. 1960'larda başlayan ahlaki çözülme, 1980'den beri çıplak ve giderek büyüyen bir çöküntü olarak bugünkü boyutlarına ulaşmıştır. Başka bir deyişle, bugünkü çöküntü 1980'de başlamamıştır ama 1980'den bu yana büyük bir hız, geniş boyutlar ve çıplak bir görünüm kazanarak, bugün, sözcüğün tam anlamıyla çöküntü olarak ortaya çıkmıştır.

Çökmekte olan burjuva değer yargılarıdır. Bu nedenle burjuvazi de bu çöküntüyü önlemeye çalışmıştır. Bazı değerlerine saygıyı yasa maddelerine koyarak, işsizleri polis zoruyla şehirlerden uzaklaştırarak, çeşitli operasyonlar, yasaklamalarla aklınca çöküntüye karşı "önlem" almıştır. Ancak herhangi bir önlemin başarılı olabilmesi için, sorunun temel nedenlerinin giderilmesi ya da azaltılması yönünde adım atabilmek gereklidir. Burjuvazi bir yandan ülkede görülmedik bir açlık, sefalet yayarken, öte yandan çöküntüye karşı çeşitli önlemler alarak hiçbir yere varamamıştır. Faşizmin çözülmesiyle, burjuvazinin çöküntüyü önleme umutları da iyice çözülmüştür. Bir süredir burjuvazi, ahlaki çöküntüyü varsayan yollar — yöntemler denemektedir. Kendisini, çöküntüye çeşitli biçimlerde ayak uydurarak meşru göstermeye çalışmaktadır.

Önce bugünkü çöküntünün göstergelerine biraz daha yakından bakalım. Sonra burjuvazinin denediği yol ve yöntemlere gelelim.

1. Ağlaşmaya gerek var mı?

Yukarıda da belirttiğimiz gibi çöken burjuva değerlerdir. Hırsızlığın artması demek, "mülkiyetin kutsallığı" anlayışının toplumda iflas etmiş olması demektir. Kocasını zehirleyen kadınlar, babasını bıçaklayan evlatlar, vb. olaylar burjuva aile anlayışının iflasını belgelemektedir. Fuhuşun geniş boyutlara ulaşması, yine burjuva aile anlayışının iflasını ve burjuva toplumunda kadın erkek ilişkilerinin gerçek yüzünü sergilemektedir.

Burjuva ahlakının bu çöküntüsüyle ve çöküntüyü geri çevirme umutlarının da yitirilmesiyle birlikte, burjuvazi ahlaksız kalmıştır. İşçi sınıfı açısından bir sürü ahlaksızlığı ahlak anlayışı içinde barındıran burjuvazi, şimdi bu ahlak anlayışını da uygulayamamakta ve çöküntünün bekçiliğini yapmaktadır.

Toplumda bu çöküntüye karşı tepki de vardır. Dinin etkisindeki göreceli artış, intiharlar, hatta bazı cinayetler bile bu tepkinin göstergeleri arasında sayılabilir. Ancak kendisi sağlıksız bu tür tepkiler, çürümenin önünü kesemez. Bugünkü çerçevenin değişmeyeceği varsayılırsa, bugünkü ahlaki çöküntü toplumu yalnızca çürütmeye yarar.

Gelgelelim bugünkü çerçevenin değişmeyeceğini varsaymak olanaksızdır. Yeni ve 1980 öncesinden çok daha yüksek bir devrimci dalga yaklaşmaktadır. Toplumda, hem bugünkü çöküntüye neden olan koşullar, hem başka birçok etken, aynı zamanda yüksek bir sınıf savaşımının ortamını da hazırlamaktadır.

Böyle olunca, toplumda bugünkü çöküntünün işlevi birden değişmektedir. Sınıf savaşımının yokluğu koşullarında toplumu çürütmeye yarayan bugünkü çöküntü, sınıf savaşı yükseldiğinde *bir yönüyle* bambaşka bir işlev görmüş olacaktır:

Zaten yıkılması gerekeni yıkma, sergilenmesi gerekeni sergileme, iflas etmesi gerekeni iflas ettirme işlevi. Yüksek bir sınıf savaşımıyla ortalığa yayılmaya başlayacak olan sağlıklı değer yargılarına yer açma işlevi.

Bu işlevi bir kenara ayırdıktan sonra, bugünkü çöküntünün *öteki yönü,* yani ardında bıraktığı pislik ise devrimci sınıf savaşımının ve devrimin uzun erimde zaten temizlemek zorunda olacağı birçok burjuva pisliğin arasına eklenecektir.

Bugünkü çöküntüyü, gerçeği doğru yansıtan bir gözle değerlendirince, görüyoruz ki ortada öyle özel olarak ağlaşacak bir durum yoktur. Ağlaşan mı var diye sorulacak olursa, evet var. Menşevikler ve çeşitli küçük burjuva akımlar, ahlaki çöküntüden ağlaşarak söz ediyorlar. Sözümüz onlaradır: Üzülmeyin, ağlaşmayın, işler sizin karamsar küçük burjuva gözlerinizin gördüğü gibi karamsar değildir!

Nitekim, burjuvazi, işlerin işçi sınıfı ve tüm devrimci güçler açısından hiç de karamsar olmadığının farkındadır. Burjuvazinin karamsarlığı, küçük burjuvaziden farklı olarak, bu noktadan kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda uyguladığı çeşitli yol ve yöntemler de bunu temel almaktadır. Şimdi bunlara bakalım.

2. Çeşitli burjuva kesimlerin tutumları

Bugün burjuvazi dikkatleri çöküntüye çevirerek, orada odaklaştırarak, sorunları ve kaynaklarını toplumsal-sınıfsal düzeyden uzaklaştırıp kişisel düzeye indirgemeye çalışarak vb. sınıf savaşımının patlak vermesini ertelemeye ya da sınıf savaşımı patlak vermeden önce toplumu olabildiğince çürütmeye çalışıyor. Bunu çeşitli burjuva kesimler farklı biçimlerde yapıyor ama hepsinin farklı biçimleri adeta işbölümü içinde hep aynı öze hizmet ediyor.

Burjuva kesimlerin bazıları ahlaki çöküntünün kendisini, bazıları ise ahlaki çöküntüye duyulan tepkiyi kendine taban edinmeye çalışıyor.

Bazı burjuva kesimler, ahlaki çöküntüye duyulan tepkiden yararlanarak din afyonunu artan ölçüde piyasaya sürmeye başladılar. Üstelik bunlar arasında siyasal açıdan hem açıkça sağ olanlar, hem de sol kılıflar altında, hatta İslam sosyalizmi vb. adlarla burjuva sosyalistleri olarak ortaya çıkanlar var. Bunların bir kısmı, burjuva değerlerin çöküntüsüyle ortaya çıkan inanç boşluğunu genel olarak dini inançla doldurmaya çalışırken, bir kısmı daha somut uygulamaların, şeriatın, baş bağlamanın vb. de savunuculuğunu yapıyor. Bunlar dinle afyonlama yolunu tutmuşlardır.

Yine ahlaki çöküntüye duyulan tepkiden yararlanmaya çalışan bazı burjuva kesimler, yasaklama eğilimini yeniden güçlendirmeye çalışıyorlar. Gerek Polis Yasası, gerekse YÖK Yönetmeliği buna örnektir. Bunlar, ahlaki çöküntüyü yasaklarla durdurma (!) gerekçesi ardında gerçekte yaklaşmakta olan devrimci sınıf savaşımına karşı yasaklayıcı önlemler alıyorlar.

Bazı burjuva kesimler, "ahlak elden gidiyor", "aile yapımız çözülüyor" diye alarm zilleri çalarak, ahlak kumkumalığıyla, çöküntüye duyulan tepkiden kendi gerici siyasal fikirlerini yaygınlaştırma doğrultusunda yararlanıyorlar. Herhalde *Tercüman* gazetesi buna iyi bir örnektir.

Öte yandan, bazı burjuva kesimler, ahlaki çöküntünün göstergesi olan olayları, sansasyonel bir biçimde duyurarak çöküntünün adeta propagandasını yapıyorlar. Bunlar, herhalde dikkatleri çöküntüye toplayarak ve çöküntüyü hızlandırarak toplumu bir an önce çürütüp, belki yaklaşmakta olan sınıf savaşımını erteleyebiliriz ya da engelleyebiliriz diye düşünüyorlar. *Hürriyet* ve *Milliyet* buna örnek oluşturmaktadır.

Bazı burjuva kesimler, yalnızca çöküntünün göstergesi olan olayları haber olarak duyurmakla kalmıyorlar, zoraki haber yaratıp, sayfalarını yalnızca çöküntüye ayırıyorlar. En iyi örneğini *Tan*'ın oluşturduğu bu kesimler, herhalde ikili bir amaç güdüyorlar. Ya toplumu daha çabuk çürütmek, bu tutmazsa, ya da çöküntüye duyulan tepkileri henüz sol hareket yeterince güçlü değilken bir an önce kışkırtarak, tepkileri kendine taban edinmeye çalışan burjuva kesimlerin güçlenmesini sağlamak. *Günaydın* ve *Tan*'ın göreceli olarak "sol" siyaset izlemesi, yukarıda söylediğimiz ikili amacın şöyle özel bir yönünün de olduğunu gösteriyor: Topladığı sempatiyle sol kavramını iğrençleştirmiş, topladığı antipatiyle sol kavramına tepki doğurmuş oluyor.

Bir de, *Tan* gibi pornografik bir düzeye düşmeden, "uygarca tartışılması gereken bir konu" olarak, cinsellik konusunu işleyen burjuva kesimler var. Bu işe dini katanlar çıktı. Ayrıca *Cumhuriyet, Milliyet* ve çeşitli dergiler gibi, özellikle "gençlik ve cinsellik" konusunu deşeleyenler çıktı. Bunların da amacı, toplumun önemli bir kesimini oluşturan ve bir saatli bomba gibi patlamak üzere olan gençliğin dikkatini toplumsal sorunlardan uzaklaştırıp kişisel sorunlarda toplamaktır. Aynı zamanda gençliğin tepki duyduğu çöküntünün kaynağını sanki kişisel sorunlarmış gibi göstermektir. Ne rastlantıdır ki bu kesimler de sol görünüm altında ortaya çıkanlardır.

Buraya dek burjuvazinin çeşitli kesimlerinin ahlaki çöküntü karşısında aldıkları tutumları kabaca sıraladık. Bu kaba sıralamadan ortaya çıkan önemli bir sonuç vardır: Burjuvazinin solu çeşitli düzeylerde ve biçimlerde cinsellik konusunu işlemektedir. Bunun üzerinde biraz duralım.

Parti siyasal savaşımı içinde burjuva ahlak anlayışının sömürüyle, onu meşrulaştırmakla olan ilişkisini göstermelidir. Ahlaki çöküntünün burjuvazinin gereksizliğini gösterdiğini, burjuva değer yargıların çözülmekte olduğunu anlatmalıdır. Ahlaki çöküntünün, burjuva ahlak anlayışının çözülmeye başlamasından önceki değerlerine, eskiye özlem yaratmasını engellemeye çalışmalıdır. Bütün bu çöküntü arasında, yepyeni, taptaze bir filizin doğup gelişmekte olduğunu bilince çıkarmalı, yığınların gözünü ileriye, geleceğe çevirmeli, bu yoldan da onların savaşım azmini bilemelidir.

3. Burjuvazi gerçekte hangi soruna eğiliyor

Önce şu soruyu sormak gerekir: Cinsellik diye bir sorun var mı?

Adı ne denli doğru, bu ayrı bir konu ama şurası açıktır ki cinsel alanda elbette ciddi bir sorun var. Üstelik çok da yaygın bir sorun olarak var. Bunun nedeni, geneliyle sınıflı toplumun, özeliyle kapitalizmin cinsler arasında düzgün bir ilişkiyi engellemesidir. Bu toplumsal olgu, bireylerde "cinsellik" diye adlandırılan sorunu yaratmaktadır.

Bireylerin sınıfsal konumuna göre bu sorunun boyutları ve yansıma biçimleri değişir. Ancak şu açıktır ki, Marks'ın deyimiyle "insanlığı, birbirlerini aç canavar gibi yiyen sürülere" dönüştüren kapitalizm koşullarında bu sorundan şu ya da bu biçimde ve ölçüde payını almayan birey olamaz. Bu sorunu sorun edinmeyen bireyler de, sorunu çözdükleri için değil aştıkları için sorun edinmiyorlar.

Cinsellik diye bir sorun vardır, kaynağı toplumsaldır ama sorunun kendisi bireyseldir. Bireysel sorunların çözümü, bireysel çözümlerin aritmetik toplamı değildir. Bireysel sorunlar, o sorunların toplumsal kaynağı kurutularak çözülebilir. Hele ki cinsellik denilen sorun, bir siyasal devrim de değil koca bir toplumsal devrim sorunudur.

Bireysel sorunların konuşulması, tartışılması *kendi içinde* hem bireyleri rahatlatıcı, hem toplumun düşünce yapısını etkileyici, dolayısıyla sorunu azaltıcı yanlar taşıyabilir. Ayrıca toplumda yaygın olarak varolan hiçbir bireysel sorunu, bu arada "cinsellik" sorununu konuşup, tartışmak *kendi içinde* "ayıp" da sayılamaz. Ne var ki tartışmanın, konuşmanın doğruluğu-yanlışlığı yalnızca *kendi içinde* belirlenemez.

Bir kez bir sorunlar hiyerarşisi vardır. En önemli sorunlar, konuşma tartışma sıralamasında da baş sırayı almalıdır. Birçok önemli toplumsal sorun dururken, önem sıralamasında yirmi beşinci sırada olan üstelik cinsellik gibi bir bireysel sorunun başa alınması ve tartışılmasında açık bir bozukluk vardır.

İkincisi, bireysel sorunların çözümü onların toplumsal kaynağını kurutmaksa, bireysel sorunun kendini konuşarak umulan yarardan çok daha fazlasını, onun toplumdaki kaynağını konuşmak sağlar. Bu açıdan da, asıl ağırlığı toplumsal kaynağa vermeyen bir tartışma, nesnel olarak, söz konusu bireysel sorunu çözmekten çok onu *kullanmaya*, hatta dikkatleri üstüne toplayarak onu *azdırmaya* yönelik bir anlam taşır.

En doğru fikirlerin ileri sürüldüğü bir tartışmanın bile nasıl koca bir yanlışa hizmet edebileceğine ilişkin örnekler daha da sayılabilir. Buna bir de tartışmada ileri sürülen fikirlerin yanlış olduğu eklenirse, manzaranın vahimliği iyice ortaya çıkar. Nitekim, bugün Türkiye'de ağırlığıyla burjuva solunun yürüttüğü cinsellik tartışması, özellikle gençliğe ve kadınlara, dolayısıyla tüm emekçi halka yönelik bir tuzaktan başka birşey değildir. Amaç sol fikirlerin güçlenmesini yavaşlatmak, sol kılıf altında sol fikirleri sulandırmaktır.

4. Gençliğin devrimci potansiyeli hedef alınıyor

Bireysel düzeyde her genç, şu ya da bu ölçüde cinsellik sorunuyla karşılaşır. Ama "gençlik ve cinsellik" başlıklı yazılarla, yığınsal olarak gençliğin soru-

nunu cinsellikmiş gibi göstermek, gençliğin dikkatini önemli toplumsal sorunlardan uzaklaştırmayı, gençlerin bireysel sorunlarına çevirmeyi amaçlamaktadır. Gençlere şu mesajı taşımaktadır: Siz bu sorunu düşünün ve çözmek için de zamanınızı kız ya da erkek arkadaş aramakla geçirin! Gençlerin dışındakilere ise, gençliği, işi gücü bu sorunu düşünen bir yığın olarak lanse etmekte, halkı gençliğin siyasete aktif katılımı karşısına dikmeye çalışmaktadır. Açıktır ki bugün Türkiye'de, özellikle de gençliğe ilişkin olarak yürüyen "cinsellik" tartışması bölücü bir tuzaktır. Hem gençliği bireylere parçalıyor, hem gençlikle öteki halk güçlerini birbirinin karşısına dikmeye çalışıyor.

Bunun burjuva solu aracılığıyla yapılması da anlamlıdır. Başlıbaşına bu bile, gerçekte gençliğin dikkatini topladığı konunun hiç de cinsellik olmadığını, tam tersine sol fikirler olduğunu kanıtlamaktadır.

Evet tek tek gençlerin cinsellik sorunu vardır ama gençler "gençlik" olmaya doğru yaklaştıkça bu sorun o yığının sorunu olmaktan çıkar. Henüz toplumsal düzenin pisliklerine adapte olmamış gençler, gençlik denen toplumsal kategori olarak davranmaya başladıkları zaman, onları, özellikle de Türkiye gibi toplumlarda, esas ilgilendiren toplumdaki adaletsizlikler, yapılan haksızlıklar vb. konulardır. Bu nedenle Türkiye gibi ülkelerde gençlik devrimci potansiyel taşır. Sol fikirlere yatkındır.

Böyle olduğu için, burjuvazinin gençliğe en sempatik görünebilecek kesimi olan solu eliyle bir tuzak kuruluyor. "Uygar tartışma", "batılılaşma" vb. havalarda, gençliğin gözü toplumsal sorunlardan bireysel sorunlara çevrilmeye çalışılıyor. Gençlik cinsellik gibi konularla uğraştırılıp, hedef şaşırtılırken, üstelik cinsellik konusundan başlayarak bir sürü iğrenç değer yargısı gençlere aşılanmaya çalışılıyor. Cinsellik başlığı altında yalnızca sevgiye dayanmayan içgüdüsel kadın-erkek ilişkileri ya da çarpık dayalı burjuva evlilik kurumu öne sürülüyor. Yani gençliğe üstü açık ya da örtülü fuhuş sunuluyor.

Burjuvazinin belirli amaçlarla tuzak kurması başka, gençliğin bu tuzağa düşüp düşmemesi başkadır. Nitekim gençlik bu tuzağa düşmemiştir. Gençlik hızla örgütlenmekte ve bazı istemler öne sürmektedir. Legal hakları yok denecek kadar kısıtlı olduğu halde, gedikleri zorlamakta ve ciddi istemlerle ortaya çıkmaktadır. Eğer tuzağa düşmüş olsaydı, bazı legal hakları da yokken, gençliğin bugün ya uyuması ya da tuzağın gösterdiği yönde "istemlerle" çıkması gerekirdi.

5. Emekçinin kadın-erkek ortak savaşımı hedef alınıyor

Tuzak yalnızca gençlikle de sınırlı değildir. "Cinsellik" gibi bir konu, yalnızca "gençlik ve cinsellik" başlığı altında işlense bile, bu düzende otomatik olarak kadın sorununu da doğrudan ilgilendirmektedir. Kaldı ki yalnızca o başlık altında işlenmiyor. Kadınlar tuzağın en önemli hedefleri arasında yer alıyor.

Örneğin, *Tan* gazetesi düpedüz kadın ticareti yapıyor. *Tan,* sanki bu ticaretin reklam gazetesi gibidir. Sol siyasal kılıf altında bunu yapması bir anlam taşıyor. Sayfalarında SODEP, HP gibi partilerden sosyal demokratların *Tan*'ı övücü sözlerine yer vermesi ise bu anlamı daha da güçlendiriyor. Bu arada "açık görüşlü" geçinmek isteyen bütün şahsiyetler, Özal'dan Sabancı'ya dek, *Tan* sayfalarında yürüyen ticarete destek oluyor.

Üstelik *Tan* yalnızca bir örnek. Bu alanda yoğunlaşmış daha birçok dergi sayılabilir. Ayrıca *Nokta* gibi aktüalite dergilerinin bu konuya ayırdıkları sayfalar, kapaklar, çeşitli gazetelerin hafta sonu eklerinin havası vb. hep aynı doğrultuda örneklerdir. Bunların çoğunluğunun belirleyici özelliği, "açık görüşlülük", "tutuculuğa karşı olmak", "uygarlık" gibi bir düzeyde de olsa göreceli olarak "sol" geçinmeleri ve bu görünüm altında kabaca ya da "kibarca" gerçekte kadın ticareti yapmalarıdır.

"Cinsellik" denen sorunla bağlı olarak gençlik için dediklerimiz, kadınlar için daha büyük ağırlıkla geçerlidir. Cinsellik kadınlar için daha büyük bir bireysel sorundur ama öte yandan, bireylerden kadın yığınına doğru yaklaştıkça şimdilik kadınları daha da az ilgilendiren bir sorundur. Böyle olduğu halde, özellikle burjuva solunun kadın konusunu işlemesi amaçlıdır. Öfke dolu olan emekçi kadın ve erkeklerin dikkatini, önemli toplumsal sorunlar için birlikte savaşım vermek yerine, cins ayrımı temelinde, kadını aşağılayarak, kadın konusuna toplamayı amaçlamaktadır.

Bunun daha çok burjuva solu eliyle yapılması, yine aynı şeyi gösteriyor: İşlenen asıl konu cinsellik değil, genel olarak halk arasında sol fikirleri sulandırmaktır. Çözülmek istenen "cinsellik" sorunu değil, sol fikirlerin güçlenmesini yavaşlatma sorunudur.

Ancak bu sorunu da çözemeyeceklerdir. Hem Türkiye toplumu sol fikirleri daha büyük bir hızda besliyor, hem de burjuvazinin bu tuzağı kendi içinde çelişkiler taşıyor. Kadının böyle iğrenç bir düzeyde konu edilmesi, onda siyasal hareketliliğini arttırarak yanıt verme istemini güçlendiriyor.

Sol hareketin durumu

Türkiye sol hareketinin genelinde ahlak konusu fazlaca yazılan çizilen bir konu değildir. Ancak bu sol harekette ahlakın önemsiz bir konu olarak ele alındığını göstermez. Tam tersine, sol hareketin pratiğinde ahlak büyük önem taşır. Ahlaka önem vermek, Türkiye sol hareketinin belirgin bir özelliğidir.

Bu özelliğe biraz daha yakından bakınca, çelişkili bir yapı görüyoruz. Bir yandan, kahramanlık, özveri, düşmana sır vermeme gibi proleter değer yargılarının yaygınlığını, öte yandan, ahlakı gözetme çabası içinde burjuva ahlak anlayışının gözetilip, proleter ahlakın yok sayılmasını hatta ayaklar altında çiğnenmesini. Böylece Türkiye sol hareketinin küçük burjuva niteliği, ahlak açısından bakınca da boylu boyunca önümüze uzanıyor.

1. Pırıl pırıl proleter değer yargıları

Faşist darbe sonrasındaki karanlık yıllarda bile sol hareketin proleter damgası taşıyan özellikleri gerçekte pırıl pırıl parlamıştır. Cezaevinin ağır baskı koşullarında kahramanca direnişler yapılmıştır. Ağır baskı ve işkence koşullarına, büyük bir özveriyle karşı konulmuştur. Düşmana sır vermeme, en ağır işkencede bile konuşmama, burjuva basının yaratmak istediği izlenimin tam tersine, tüm sol hareketin tutumunu belirleyen kızıl şerit olmuştur. Çeşitli hareketlerden çeşitli sayılarda konuşan çıkmıştır. Ancak bu eğilim, istatistiki yanılgı payını geçmeyecek denli düşük sayılarda kalmış, tekil bozuklukları sergilemekten öteye gidememiştir.

Nitekim, Pişmanlık Yasası'yla bile 300 kişinin konuştuğu söyleniyor. Bir yasa ki konuşanı gizleme temelinde işliyor ve dolayısıyla, konuşanlar ad ad listelenemiyor, burjuva basınının bu konuda verdiği sayı mutlaka olduğundan fazladır. Ama çok da desteksiz atarsa, abartmanın anlamının kalmayacağını bilen burjuvazi, ancak 300 kişiciğin konuştuğunu iddia edebiliyor. Tutuklanan ve en ağır işkence altında konuşmayan binlerce devrimci varken, üstelik abartılmış bir sayı olan 300, gerçekte devede kulaktır. Burjuvazinin yalanı bile sol hareketin asıl özelliğinin konuşmamak, düşmana sır vermemek olduğunu kanıtlamanın ötesine geçemiyor.

Sol hareketin kendi içinde şimdi burjuvazinin yaratmak istediği izlenim doğruymuş gibi bir utanç var. Sözlü ilişkilerde, bazı hareketler birbirlerini "konuşmakla" suçluyorlar. Bu utanç da, bu suçlamalar da tamamen yersizdir ve yanlıştır. Bunun nedeni yine, küçük burjuva niteliği yüzünden sol hareketin, burjuvazinin yaptığı propagandanın etkisi altında kalması ve söylenen doğru mu yanlış mı diye bakacağına, burjuvazinin dediklerinden ezikliğe kapılmasıdır. Oysa böyle bir durum yoktur. Bireysel bozukluklar dışında sol hareketin bütünü işkence sınavından başarıyla geçmiştir.

Pratik sol harekette çok güzel proleter özelliklerin olduğunu kanıtlamıştır. Ancak yine pratik, sol harekette birçok burjuva özelliklerin de bulunduğunu her an kanıtlamaktadır. Yapılan en yaygın yanlış, bazı alanlarda, ahlak diye burjuva ahlak kurallarını savunmaktır.

2. Burjuva ahlakının etkileri

Örneğin, aile konusunda yanlış değer yargıları sol hareket içinde oldukça köklüdür. Birbiriyle geçinemeyen, artık birbirini sevmeyen eşlerin ayrılması, sol harekette hâlâ yadırganan bir olgudur. Bazı hareketlerin yöneticileri için, "eşinden ayrılmış, bilmemkimle berabermiş" diye ayıplayıcı bir tonda söylentiler dolaşıyor. Bu söylentileri dolaştıranlar, proleter ahlak açısından bu yapılanın, sevgiye dayandığı sürece hiç de yanlış olmadığını, sevgiye dayanmayan bir evliliği sürdürmenin daha yanlış, hatta Engels'in deyimiyle bir tür fuhuş olduğunu hiç mi hiç düşünmüyorlar.

Böyle yanlış olmayan şeyleri "eleştiren" sol hareket, öte yandan, yerden yere vurulması gereken birçok davranışı, tutumu oldukça doğal karşılamaktadır. Bunların başında da siyaset ve taktikler gelmektedir.

Sol hareketin siyaset, taktik anlayışı hile hurdayla, küçük ayak oyunlarıyla özdeştir. Bu hastalık herhalde şu noktadan başlıyor: "Düşmana karşı her türlü taktik mübahtır."

Bir kez bu başlangıç sakattır ve çıkar kavramını dar anlamaktan kaynaklanmaktadır. Devrim hareketinin temel ve uzun erimli çıkarları, kendi karakterini de korumayı gerektiriyor. Ona örneğin, sahtekarlık gibi bir alışkanlık kazandıracak taktik, kısa erimde düşmana darbe vursa bile uzun erimde kendine de darbe vurmakta ve böylece düşmana yaramaktadır.

Nitekim, bu başlangıç hiçbir zaman başlangıç olarak kalmaz. Devrimci örgütün kendi iç ilişkilerini de aynı hastalık sarar. Biraraya gelip, siyaset adına entrikacılık, ikiyüzlülük yapan insanların kendi aralarındaki ilişkiler de entrikaya, iki yüzlülüğe kayar. Hastalık örgüt içinde de kalmaz, devrimci örgütler arası ilişkilere sirayet eder. Bütün bunlar ise devrimci hareketin yığınlarla olan bağlanını ikiyüzlülüğe indirger. "Düşmana taktik" diye yapılan ayak oyunları, yığınlara "bilinç" olur. Ama böyle bir "bilinç" yığınları ilerletmez, tam tersine zaman içinde sol harekete güveni sarsar, dolayısıyla yine düşmanın işine yarar.

Sol hareket, dar çıkar anlayışıyla, siyaset adına yapılan her türlü ayak oyununu, değil eleştirmek, "ustalık" diye kabul etmektedir. Menşeviklerin sol hareketin hoşuna giden, "bükemediğin bileği öp" dedirten bir özellikleri bu "ustalıklarıdır".

Gerçekten de menşevikler sol hareket içinde bu anlamda "en usta" olanlardır. Gerek burjuva kuyrukçuluğu doğrultusunda yaptıkları "ustalıklar", gerekse öteki sol örgütlere ve kendi içlerine yönelik "ustalık"ları parmak ısırtacak düzeydedir. Bir örgüt ki, örgüt içi "normları" altını oyma, kızağa çekme, ayağını kaydırma, kuyusunu kazma ve dedikoduyla işliyor, o örgütün işine gelmeyene "ajan-polis" diye hiçbir kanıt göstermeden kara çalması son derece doğaldır. Bu, o örgüt için doğaldır ama devrimci ahlak açısından hiç de doğal olmayan bir ahlaksızlıktır. Bir komünist partisi için ise suçtur.

Menşeviklerin en iyi temsil ettikleri siyasal ahlaksızlık, sol hareketin genelinde dar çıkar anlayışı egemen olduğu için, öteki örgütlere sesi duyulacak bir "ustalık" gibi görünmektedir. Ne zaman ki bu "ustalık" kendilerini hedef almakta, bu örgütlerden ancak o zaman bu tür davranışlara karşı sesler yükselmektedir. Ama bu da başlıbaşına dar çıkarcı bir "ses yükseltmedir".

Sol hareketin bu dar çıkarcı anlayışına başka örnekler de verilebilir.

Bir hareketin yöneticisi eşinden ayrıldı diye söylenti çıkaranlar, bir "sol" hareketin para kazanmak için esrar-eroin ticareti yaptığı ortaya çıktığı zaman ağızlarını açmıyorlar. Esrar-eroin ticareti en adisinden insanlık suçudur. Lenin, toplumsal gelişmenin çıkarları proletaryanın çıkarlarından önde gelir derken, "devrim" adına bile böyle insanlık suçlarının işlenemeyeceğini de belirtmiş oluyordu.

3. Sıkışmışlığa örnekler

Sol hareketimiz küçük burjuva nitelikli olduğu için, hem ahlakında iki sınıfın etkilerini birlikte taşımakta, hem de bu iki etki arasında, dar bir bakış açısıyla sıkışıp kalmaktadır.

Bugünkü ahlaki çöküntüye takınılan tutum da bu sıkışmışlığı yansıtmaktadır. Birçok sol yayın organı çöküntüden ağlaşarak söz ediyor. Bu ağlaşmada vurgu, "ah nerede o eski güzel ahlaklı günler"dir.

Örneğin, *Atılım*'ın 1 Eylül 1985 tarihli sayısında, "eşi görülmedik ölçüde yayılan ahlaki, ... çürümenin asıl suçluları" diye son 5 yıldaki vurgun, kaçakçılık vb. yoluyla palazlanan holdingler, faşizm zenginleri, IMF, ABD silah tekelleri, Evren-Özal rejimi sıralanıyor. Bu sayılanların son 5 yılda olan ne varsa onda suçları vardır ama sorunu burada bırakmak, 5 yıl öncesine özlem yaratmakla eşittir. Bugünkü ahlaki çöküntünün karşısında, söz gelimi 5 yıl öncesinin egemen ahlakını savunmaktır.

Benzeri örnekler birçok sol yayından verilebilir. Örneğin, bir süredir en çok Kürdistan'da kişilik sorunuyla ilgilenmekte olan PKK'nın bir yayınında şu tür sözler var:

> "Kürdistan kadını, yüzyılların biçimlendirdiği çok güçlü bir ahlakın temsilcisi ve ulusal geleneklerimizi kişiliğinde en çok somutlaştıran bu kesim, insanlık dışı bir gericilik altında kişiliğinden ve hatta her şeyinden yoksun bırakılmış bir durumda tutulmuş; adeta nasıl öleceğini bekleyen bir yaratık gibi yerinde çırpınıp duran bir hale getirilmiştir." *(Kürdistan'da Darağaçları, Kışla Kültürü ve Devrimci İntikam Görevimiz,* Serxwebûn yayınları, no.29, s.207)

Burada hem sınıflarüstü, ulusal bir ahlak anlayışı vardır, hem de bu anlayışla ahlak elden gidiyor endişesi vardır. Burada gerçekte eskiye özlem vardır.

Sonuç

Sol hareketimizin küçük burjuva niteliği, ahlak konusunda da çeşitli örneklerde yansımaktadır. Bu ikili küçük burjuva niteliğin bir yanını geri itip, öteki yanını öne çıkarmak, esas olarak, proletaryanın devrimci sınıf savaşımını yükseltmesi ve savaşım içinde hegemonyasını kurmasıyla olanaklıdır. Ancak bu süre içinde komünist partisinin de dostça eleştiri yoluyla solun yanlışlarını düzeltmeye çalışması gereklidir.

Komünist partisi, hem kendi onurlu iç işleyişiyle, hem öteki sol örgütlere kardeşçe tutumuyla, hem yığınlarla açıklık temelinde kurduğu ilişkiyle ve hem de burjuva ahlakına karşı yürüttüğü savaşımla, bugünün içinde geleceği temsil eder, etmelidir. İşçi sınıfına yaraşır siyasal ustalık ancak bu niteliklerle oluşabilir ve ancak böyle bir siyasal ustalık uzun erimli, kalıcı başarılar kazanabilir.

Komünist partisi gözünü hangi yaşta olursa olsun genç, enerjik ve sınıfın geleceğini temsil eden unsurlara çevirecektir.

Savaşkan partimizl demokrasiy , devrime

Birol Rasgele

Yürükoğlu yoldaş, partimizin 65. kuruluş yıldönümünü kutlama konuşmasında, "bu dönemde burjuva sosyalizminin ve menşevik oportünizminin güçlenmesi için son derece elverişli koşullar olduğunu" belirtti ve bugün menşeviklerin yılgınları daha geniş toparlayabilme "şanslarının" bulunduğunu söyledi. Gerçekten önemli olan bu saptama hakkında merkez organımıza birkaç şey yazmadan edemedim.

Tarih elbette tekerrür etmiyor. Ancak tam da "yılgınlık", "yılgınların menşevikleşmesi" gibi bir olgu söz konusu olunca geçmişte olup bitenler bugünle ne de çarpıcı benzerlikler taşıyor.

12 Mart sonrasında, devrimci hareketlerden kopan yığınla yılgının TKP'ye akın ettiği bilinir. O zamanki yılgınları TKP'ye çeken şey "ilerleme" vb. belgilerde kendini dışa vuran, 1979'da menşevizm olarak karşımıza çıkacak olan partideki oportünist tohumlardı. Ancak aynı dönemde TKP'ye koşan pekçok devrimci de, onun komünizmi, komünist partisini temsil eden yüzüne koşmuşlardı.

Nitekim 1979'daki menşevik-bolşevik ayrışması, yılgınlık nedeniyle TKP'ye koşanlarla komünizme, komünist partisine koşanları bıçak gibi birbirinden ayırdı.

Çok iyi hatırlıyorum, partideki ayrımın iyice belirginleştiği ve insanların seçim yapmasının büyük önem taşıdığı bir dönemde, *İşçinin Sesi*'nin devrimci çizgisinin tamamen karşısında duran bir "yoldaş" bir yandan menşevizmin faziletlerini anlatıyor, bir yandan da kendi THKP-C geçmişinden söz ederek devrimci yönümüzü "okşuyordu". Bu menşevik, 1973-74 döneminde yaşadığı yanlış temeldeki devrimciliğin eleştirisini de yanlış yapmış ve TKP'ye böyle gelmişti. Sonradan yılgın devrimci kişiliği onu öyle bir noktaya götürdü ki, devrim sözünü rafa kaldıran, burjuva kuyrukçusu menşevizmin bilinçli bir savunucusu haline geldi.

Yürükoğlu yoldaşın konuşmasındaki sözler bana bu yorgun "devrimciyi" hatırlattı.

Bugün de Türkiye'de ama özellikle Avrupa'da yığınla "yorgun devrimci", "yılgın devrimci" var. Öte yandan ister küçük burjuva devrimci hareketlerde olsun, ister oportünist hareketlerde olsun devrimci özünü koruyan, komünizmi, komünist partisini özleyen insanlar var. Ancak bugünkü durum 12 Eylül öncesinden kökten farklıdır. Bugün resmi TKP'ye koşmanın, orada kalmanın artık bir tek anlamı var: Yılgınlık, devrimden vazgeçme. 1979 ayrışması, bu ayrışmanın ardından "bolşevizm baskısından kurtulan" menşeviklerin dolu dizgin sosyal demokratlaşmaya doğru "ilerlemeleri", o partide komünizme ilerlemek isteyen militanlar için hiçbir çekicilik bırakmamıştır.

Evet, o partiye gidenler olacaktır ama yalnızca "yorgunlar" ve "yılgınlar" olacaktır.

Tarih gerçekten tekerrür etmiyor. Ancak, belli dönemler aynı yılgın ama "saygıdeğer", "ayağı yere basan" insan tipini yaratıyor.

1905 devriminin yenilgisinden sonra Bolşevikler de bu tür insanlarla bol miktarda karşılaşmışlar. Lenin bu yılgınlar ve bu yılgınları partiye toplamak isteyenler konusunda şöyle diyor:

"Hayır, 'yorgun' otuzluk ihtiyarları, 'akıllanmış' devrimcileri ve sosyal demokrasiden (komünizmden — *İ.S.)* dönenleri toplamayı Kadetlere bırakalım. Biz her zaman ileri sınıfın gençliğinin bir partisi olacağız.

"Larin'in kendisi, mücadeleden yorulmuş evli kişilerin kaybına niye üzüldüğünün açık sözlü bir itirafını ağzından kaçırıyor. Bu yorgun kişilerin önemli bir bölümünü partiye toplarsak, bu onu 'siyasal maceraları frenleyerek az çok ağır' yapardı. (s.18)

"Evet, bu daha iyi sevgili Larin! Kendini gizlemek ve aldatmak niye? Senin istediğin öncü bir parti değil, bir *artçı parti*, ki böylece epeyce daha ağır olsun. Böylesine açık söylemeliydin." (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İngilizce basım, c.11, s.353-359)

Lenin'in bu "otuzluk emekli devrimcilere", yılgınlara karşı tutumunu bugün paylaşmamak devrimci Marksizme saygısızlık olurdu. *Komünist* partisi, elbette gözünü hangi yaşta olursa olsun genç, enerjik ve sınıfın geleceğini temsil eden unsurlara çevirecektir.

Evet, Yürükoğlu yoldaşın dediği gibi, gericilik döneminin gecikmiş baskısı çok sayıda devrim yorgunu, yılgın, ihtiyar gençler yaratıyor. Menşevikler bu devrimden umudunu kesmiş, "saygıdeğer" ve "aklıbaşında" olmaya meraklı yığını örgütlemek için çaba gösterecekler-dir.

Biz ise, her zaman gözümüzü sınıfın gençliğine, sınıfın en enerjik, en savaşkan, en devrimci unsurlarına çevireceğiz. Biz devrimci ruhları, savaşkan yürekleri örgütleyeceğiz.

Hamburg'ta Nikaragualı ozan Ernesto Cardenal'i dinledik

Büyük devrimci ozan Ernesto Cardenal geçtiğimiz günlerde Altona'daki bir kültür merkezinde yapılan, Nikaragua gecesine katıldı.

Cardenal, önce Nikaragua'da yaratılmaya başlanan yeni kültür konusunda kısa ama özlü bir konuşma yaptı. Nikaragua'da artık bir iç karşı-devrim tehlikesinin çok zayıf olduğunu, ancak başta ABD olmak üzere emperyalist devletlerin Nikaragua'yı bir Küba olarak kabul etmeyi bir türlü içlerine sindiremediklerini söyledi. Komşu ülkelerde üslenmiş, emperyalizm tarafından beslenen karşı-devrimci güçlere karşı Nikaragua halkının ne kadar kararlı bir savaş verdiğini anlattı.

Daha sonra, Nikaragua'da başlanan yeni insanı, yeni kültürü yaratmaya yönelik kültür devrimini anlattı. Ancak bu devrimin başarısıyladır ki devrimin utkusunun garanti altına alınacağını söyledi.

Cardenal daha sonra kendi yazdığı şiirleri İspanyolca ve Almanca olarak okudu. Şiirleri baştan sona devrime övgü, kapitalizme nefretle doluydu. Şiirlerinde sık sık "yaşasın komünizm" ya da "kurtuluş komünizmde" sözleri yer alıyordu. Sizlere, bir yıl önce Almanya'ya geldiğinde Almanya için yazmış olduğu bir şiirini anlatayım. Cardenal bu şiirinde, Almanya'da dünyanın en büyük "teolog"unu gördüğünü söylüyor. Bu "teolog" Engels ve şiir, Cardenal'le Engels'in konuşmalarını içeriyor ve bu şiirinde Cardenal, komünizmin "bu zamana kadar oluşmuş inançların en büyüğü olduğunu" söylüyor.

Cardenal'in katıldığı bu geceye katılım yığınsal oldu. 1500 kişilik salon hınca hınç doluydu. Dışarıda da salona giremeyen en azından 500 kişilik bir kalabalık birikmişti. Gece baştan sona, büyük bir coşku içinde geçti.

Haluk Gezen, Hamburg

TDHSK üçüncü kongresini yaptı

TDHSK üçüncü kongresini yaptı. Türkiye Demokratik Hakları Savunma Komitesi, 3 Kasım 1985'de Londra Anakent Belediyesi binasında üçüncü kongresini yaptı.

Delegelere komitenin 1983'ün başından itibaren, gerek İngiltere'de, gerek Avrupa'da gerçekleştirdiği birçok başarılı eylemin raporları okundu. 8 milletvekilinin, sendika ve yerel hükümet yetkililerinin, bu arada Richard Balfe ve Alf Lomas'ın destek mesajları ilgiyle dinlendi.

İrlanda TDHSK, kongreye bir dostluk mesajı göndermişti. Fransa TDHSK adına katılan temsilci, konuşmasında TDHSK örgütlenmesini uluslararası boyutlara çıkarmak gerektiğini vurguladı.

Kongrenin öğleden sonraki oturumunda TDHSK'nin başkanı, milletvekili Ernie Roberts bir konuşma yaptı.

Kongrede, TDHSK'nin bundan sonraki çalışmaları için yapılan öneriler tartışıldı. Tüm konuşmacılar, bugünün en önemli görevinin, Türkiye'de mevcut rejime karşı yürütülen mücadelenin yanında yer almak ve Türkiye'de verilen demokrasi kavgası için uluslararası işçi sınıfının etkin desteğini kazanmak olduğunu belirttiler.

Kongrede konuşan TDHSK üyeleri, komitenin Türkiye'de faşizmin çözüldüğü ve yerini anti-demokratik ve gerici bir rejime bıraktığı görüşünün doğruluğunu vurguladılar.

Ayrıca, TDHSK'nin 1986 yılında, çalışmalarını daha da arttırması yolunda kararlar alındı. Kongrenin sonunda 17 kişilik yeni genel yönetim kurulu seçildi.

TDHSK delegeleri, Türkiye'de yürütülen demokrasi kavgasına verdikleri desteği arttırmak ve daha da genişletmek konusunda kararlı bir tutumla kongreden ayrıldılar.

BTİB çalışıyor

Belçika'daki Türkiyeli İşçiler Birliği (BTİB) *Haber Bülteni* adlı küçük bir yayın çıkardı. Bu yayında, başka haberlerin yanısıra, Belçika Komünist Partisi'nin (BKP) her yıl geleneksel olarak düzenlediği "Kızıl Bayrak" adlı basın şenliğiyle ilgili bir haber yer alıyor.

21-22 Eylül günleri yapılan basın şenliğine 10 bin kişinin katıldığını bildiren haberde, ayrıca BTİB'in bu eylemin güvenlik ve nöbet sorumluluğunu üstlendiği belirtiliyor. Bültende şöyle deniyor:

"BTİB'in üye ve sempatizanları 16 Eylül'den 25 Eylül gününe kadar aldıkları bu görevleri başarıyla yerine getirdiler. 10 gün boyunca üyelerimiz yaptıkları çalışmalardan ötürü, Belçika Komünist Partisi yöneticilerinin takdirini aldılar."

Gene aynı haberde, BTİB'in nöbet ve güvenlik işlerini üstlenmenin yanı sıra, şenliğe stand da açarak aktif katıldığı belirtiliyor ve şöyle deniyor:

"2 gün süren basın şenliğinde örgütümüz BTİB'in açtığı büyük stand geniş ilgi topladı. Pekçok sayıda demokratik örgüt ve parti temsilcisi standımızı ziyaret etti, dayanışmasını bildirdi. Ayrıca standımızın önünde yapılan dayanışma mitingine çok sayıda delegasyon katıldı."

Resmi partiyi saran yeni kriz dalgasında muhalefet bayrağını açmış bir örgüt olan BTİB çalışıyor. Bunu, gönderdikleri bültende yer alan haberler de gösteriyor.

G.A., Londra

Sovyetler Birliği, Gorbaçof yoldaşla birlikte hızlanan bir yeniden toparlanış içindedir.

Sovyetler Birliği'nde sevindirici gelişmeler

Gorbaçof yoldaş yığınlarla bağ kurmada, onlara seslenmede üstün bir başarı gösteriyor.

1982 yılında Sovyet Gürcistan'ında gelişen bazı olumsuzluklar üzerine, zamanın Gürcistan Komünist Partisi Birinci Sekreteri Eduard Shevardnadze yoldaş, görevlileri uyarmak amacıyla yaptığı bir konuşmada Türkiye'yi kastederek şöyle demişti:

"İki adım ötemizde, yabancı bir ideoloji, başka bir siyasal sistem, başka görüşler, başka değer yargıları var. Daha da öte, sınıf düşmanlarımızın kudurmuşcasına saldırgan yırtınışları var." *(Newsweek,* 15 Temmuz 1985)

Yıllarca Sovyetler'den "Atatürk-Lenin dostluğu" türünden diplomatik sözler dışında pek birşey duymayan Türkiye komünistleri için bunlar hasretle beklenen sözlerdir. Dile getirilen bu görüşlerin, Sovyetler Birliği'nin bir uç bölgesinde didinen bir parti liderinin kişiliğindeki rastlantısal ve tekil bir olgu olmadığını, Shevardnadze yoldaşın bugün SBKP Politbüro üyesi ve Sovyetler Birliği Dışişleri Bakanı oluşundan da anlıyoruz.

Öyle görünüyor ki, Sovyetler Birliği, Yuri Andropov yoldaşla başlayan ve Mikhail Gorbaçof yoldaşın genel sekreterliğe getirilişiyle hızla gelişen çok sevindirici bir yeniden toparlanış içindedir. Canı gönülden desteklediğimiz ve mantıksal sonuçlarına doğru ilerleme azmini taşıdığını hissettiğimiz bu gelişmelerin, bir siyasal kadronun öznel gayretlerinin de ötesinde, sosyalizmin gelişme yasallıkları temeline oturan derin bir anlamı olduğuna inanıyoruz. Bunu açabilmek için bazı bilgilerimizi tazeleyelim:

Bilindiği gibi, Sovyetler Birliği'nde sosyalizm, Marks'ın sosyalizm için öngördüğü üretici güçlerin gelişmişlik düzeyine henüz ulaşılmadığı geri bir ekonomik taban üzerinde kuruldu. Böylece tarihin akışını hızlandırmada bilinçli insan eyleminin ne denli olmazları olur kıldığını Lenin'in dehası bizlere kanıtladı.

Ne var ki, yığınların yaşama devrimci müdahalesiyle özel mülkiyetin ortadan kaldırılması ve çeşitli toplumsal mülkiyet biçimlerinin örgütlenmesi, yine de Sovyetler Birliği'nde Marks'ın sözünü ettiği anlamda sosyalizmi kurmak demek olmuyordu. Çünkü kapitalizmden devralınan ülke ekonomisinin makinalı üretim alanı dışındaki çok geniş bir bölümü, sosyalist üretim ilişkilerinin içini yeterince dolduramayacak denli geriydi. Bu nedenle koca bir kuşak boyunca, "Sovyetler Birliği için tarihsel sorun üretim ilişkilerini (sosyalist üretim ilişkilerini, *İ.S.)* kurmak değil, onun gerçekten varolabileceği üretim güçlerini geliştirmek olmuştur." (R. Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm,* s.99)

"Toplumsal mülkiyete geçiş, ülke içindeki üretim güçlerinin gelişme düzeyinin ... bir *sonucu* değil, onları geliştirmenin *önkoşulu* olmuştur.

"Bu *biçimsel* toplumsallaşmanın, endüstrileşme yoluyla *gerçek* toplumsallaşma durumunu alması ... zaman işidir.

"(...)

"Ülkenin geriliği nedeniyle Sovyetler Birliği proletarya diktatörlüğü altında teoride öngörülmemiş bir aşama yaşadı. Biz buna ülkenin bütünü açısından '*biçimsel sosyalizm aşaması*' diyebiliriz. Bu aşama, sosyalizmin koşulu olan üretim güçlerini yaratma kavgasıyla geçti. *Şimdi Sovyetler Birliği yavaş yavaş istenen üretim güçleri düzeyine çıkıyor, çadırın içi kalabalıklaşıyor." (agy,* s.99-101) (abç)

Geri kalmış bir ekonomik ve kültürel yapıyı devralmanın sonuçları, iç savaş, Hitler faşizmine karşı savaş ve soğuk savaş yıllarının zorunluluklarıyla da birleşince tarihsel olarak Sovyetler Birliği'nde devlet ve toplum düzeninde demokratiklik zayıf kaldı. Bu durum, ekonomik göstergelerde insiyatifsizlik, keyfilik, israf, teknolojik ilerleme ve emek üretkenliğinde dünya standartlarının gerisinde kalış vb. olarak yansıdı.

26. Kongre, bu sorunlara ve — gerçek çözümlere değil ama — gerçek çözümlere zaman kazandırıcı yönde bazı önlemlere değinmişti. Daha sonra, Andropov yoldaşın yönetimi altında bu sorunlara karşı ciddi önlemler alınmaya ve kamuoyu oluşturulmaya başlandı. Bugün sevinçle izliyoruz ki, Gorbaçof yoldaş yönetimi, bu yolda gerçekten tarihsel bir sorumluluğu cesaretle üstlenmiştir.

Bizce, bu saydıklarımızın yanında, Sovyet ekonomisi *son yıllarda* gerçek sosyalist örgütlenmeye geçişin — daha doğrusu öznel katkıyla verimli olarak geçemeyişin — sancılarını da yaşıyordu. Bir anlamda, üretici güçlerin toplumsallık düzeyiyle, varolan üretim ilişkilerinin yeterince geliştirilmeyişi arasında bir çatışma doğmuştu.

Bu yeni eğilimin yansısını, Andropov ve Gorbaçof yoldaşların şu sözlerinde yakalamak mümkündür:

"İyi bilinir ki, her toplumun oluşumunu, uzun erimde, onun üretici güçlerinin gelişmişlik düzeyi ve üretim ilişkilerinin doğası ve durumu belirler. Bizim toplumsal gelişmemizde, artık öyle bir tarihsel çizgiye yaklaştık ki, üretici güçlerde derin niteliksel değişmeler ve üretim ilişkilerinde onun karşılığı olan mükemmelleşme yalnızca olgunlaşmamış, aynı zamanda kaçınılmaz olmuştur. Bu, yalnızca bizim dileğimiz değildir yoldaşlar, bu nesnel bir zorunluluktur, bundan kaçınmanın hiçbir yolu yoktur. Ve bununla yakından ve karşılıklı bağlı olarak, halkın bilincinde, toplumsal yaşamın üstyapı olarak adlandırdığımız tüm biçimlerinde de değişiklikler yer almalıdır." *(İşçinin Sesi,* sayı:242, Çek-al, Andropov yoldaşın haziran plenumunda yaptığı konuşma)

"Bununla birlikte, 1970'lerin başından itibaren ekonomik gelişme alanında birtakım zorlukların hissedilmeye başlandığını görmezlikten gelemeyiz. Bunun ana nedeni, *yapısal siyaseti, işletmeciliğin biçim ve yöntemlerini, ekonomik faaliyetin psikolojisini* yeniden biçimlendirmede gerekli ısrarı zamanında göstermemiş olmamızdır.

"(...)

"İçinde şube ve bölüm sayısının çok kabarık olduğu cumhuriyet işletme birimlerinin yapısını yetkinleştirmek için çok çaba harcanmalıdır. Orada işletmeciliğin *entegrasyonu ve yoğunlaşması* sorunu ulusal düzeyde olduğundan çok daha olgunlaşmıştır." *(İşçinin Sesi,* sayı:286, Gorbaçof yoldaşın "Bilimsel-teknik ilerlemenin sorunları" konulu toplantıda yaptığı konuşma) (abç)

Yeni stilde liderlik

Yukarıda anlatmaya çalıştığımız nesnel çerçeve, Sovyetler'deki yeni gelişmeleri şüphesiz tek başına açıklamıyor. Bütün bu nesnel oluşumlar, Sovyetler Birliği'nin kendine özgü siyasal sisteminin ve bu sistem içindeki siyasal mücadelelerin içinden geçerek sözcülerini buluyor.

Öyle görülüyor ki, Sovyetler'deki nesnel ilerici süreçleri hızlandırmanın sözcülüğü, Andropov-Gorbaçof çizgisinde beliriyor.

Andropov ve Gorbaçof yoldaşlar, Sivastopol bölgesinde aynı köyde doğdular. Sivastopol bölgesi parti örgütünden yetiştiler. Suslov yoldaş, Hitler faşizmine karşı savaşta Sivastopol partizanlarının komutanıydı. Suslov yoldaş, savaştan sonra da bu bölge komünistlerinin yetişmesinde büyük gayret gösterdi. Gorbaçof yoldaş, Sivastopol parti örgütünün sorumluluğunu taşırken 1978'de Suslov ve Andropov yoldaşın desteğiyle Moskova'ya, MK sekreterliğinde göreve çağrıldı. Bu tarihe kadar Gorbaçof yoldaş Batı'da tanınmıyordu. Bir Batılı derginin yazdığına göre, geçtiğimiz nisan ayında Moskova'yı ziyaret eden ABD Kongresi sözcüsü Tip O'Neill'in "sizi hiç tanımıyorduk, nereden çıktınız böyle," yollu takılmasını, Gorbaçof yoldaş gülerek şöyle bir şakayla yanıtlamış: "Sovyetler Birliği'nde gizlenecek çok yer vardır." *(Time,* 9 Eylül 1985, s.6)

Gorbaçof yoldaş yığınlarla bağ kurmada, onlara seslenmede üstün bir başarı gösteriyor. Gorbaçof yoldaşın fabrikaları ziyaret etmesi, tiyatro ve sinemalarda halkın arasına oturması, her soruya açık bir yanaşımla sokaktaki adamla durup konuşması vb. Sovyet halkında sıcak duygular uyandırıyor. Eski donuk liderlik yöntemleri bir bir kırılıp atılıyor. Sovyet halkının bu liderlik stiline duyduğu derin özlemi, Gorbaçof yoldaşın Leningrad'daki bir sokak söyleşisinde bir Sovyet kadını şöyle ifade etti: "Siz yeter ki halka yaklaşın, halk sizi hayal kırıklığına uğratmayacaktır." *(Time,* 9 Eylül 1985, s.7)

Batı burjuva basın-yayın organları bir taraftan Gorbaçof yoldaşın bu yeni liderlik stilini göklere çıkarıyor görünüyor, öte yandan ince bir anti-komünist yaklaşımla bunu komünizmi karalama yönünde kullanmaya çalışıyorlar. Örneğin *Newsweek* dergisi, Gorbaçof yoldaş çevresinde oluşan bu alışılmışın dışındaki yeni havayı okuyucularına şöyle aktarıyor:

"Gorbaçof, basının önemini iyi kavramış. Yığınsal haberleşme araçlarından çok iyi yararlanıyor. Bir Sovyet kaynağı şöyle diyor: 'Kültürsüz görünen eski liderlerden herkes bıkmıştı. Brejniyef ya da Çernenko konuşacağı zaman halk televizyonu hemen kapatırdı. Şimdi ise konuşmalar baştan sona dinleniyor." *(agy,* 15 Temmuz 1985)

Örnekten de izleneceği gibi, Gorbaçof yoldaş övülüyor ama "kültürsüz görünen", "halka bıkkınlık veren" "eski liderler" adı altında komünizm karalanmaya çalışılıyor. Öte yandan, Gorbaçof yoldaşın çalışma stili komünizmden kopuk, tekil, kişisel bir stil olarak gösterilmek isteniyor. Gorbaçof yoldaşı "Batılı" (burjuva anlayın) yöntemleri uygulamanın önemini anlamış "akıllı" bir lider olarak lanse ediyorlar. Böylece onun komünist çalışma biçimini, Reaganların, Thatcherların hatta Evrenlerin uyguladığı sahte "halkla ilişkiler" siyaseti düzeyinde bir stilmiş gibi göstermek istiyorlar.

Gorbaçof yoldaş bunların farkındadır. Batılı gazetecilerle yaptığı bir görüşmede, tam da bu noktaya parmak bastı ve şöyle dedi:

"Birincisi bu stili ben icat etmedim. *Bunu biz Lenin'den öğrendik.* Lenin sürekli olarak, yığınların içinde yaşamanın, onların sesine kulak vermenin, halkın nabzını elde tutmanın ve onların özlemlerini pratik siyasete yansıtmanın gereğini söylemiştir...

"İkincisi, ben eskiden beri böyleyimdir. Sivastopol'dayken de, Moskova'da genel sekreter olmadan önce de hep böyle davrandım. İçimizdeki pekçok yoldaş da böyle çalışır. Belki de, basın şimdi gezilerimi, halkla ilişkilerimi daha çok duyurduğundan daha çok yaygınlaşıyor.

"Aslında tam da böyle bir çalışma stiline ihtiyacımız var. Çünkü oldukça büyük sorunlarımız var. Bunlar yeni bir tarzda çözülmelidir. Gelişmemizin durumunu geçtiğimiz yıllar boyunca inceledik. Vardığımız sonuçları çalışan halka sunmak, onlarla tartışarak, onların tepkilerine bakarak çözümlemelerimizi kontrol etmek istiyoruz. Böylece partimizin yaklaşan kongresine gideceğiz.

"Yani sorun, benim böyle bir çalışma tarzını sevip sevmediğim sorunu değildir. *Başka türlü çalışamazsınız da ondan. Eğer geliştirdiğiniz siyasette somut sonuçlar almak istiyorsanız, böyle çalışmak zorundasınızdır." (Soviet News,* 4 Eylül 1985) (abç)

Gorbaçof yoldaş, bırakın liderlik stilini, bir komünistin yaşama, çalışma tarzının nasıl olması gerektiğini, bizim gayet iyi anladığımız bir dille, ne güzel anlatıyor. Gerçekten de biz "yığınların içinde yaşamanın, onların sesine kulak vermenin, halkın nabzını elde tutmanın, onların özlemlerini pratik siyasete yansıtmanın" önem ve zorunluluğunu Lenin'den öğrendik. Gorbaçof yoldaşın dünyamızda yalnızca komünist öncülerin tüm ruhuyla uygulayabileceği bu çalışma stilini yaşama geçiriyor olması hem çok sevindirici bir gelişmedir hem de komünizmin sonul utkusuna ulaşmada kaçınılmaz olarak izlenmesi gereken bir yoldur.

Sami Rasin

Aşağıda Gorbaçof yoldaşın SBKP Merkez Komitesi'nin 15 Ekim'deki plenumunda yaptığı konuşmayı çok az kısaltarak veriyoruz. Bilindiği gibi SBKP yeni bir program ve tüzük taslağı, ayrıca 12. Beş Yıllık Plan'ı ve 2000 yılına dek gelişmelerin ana doğrultusunu tartışarak 27. Kongre'ye hazırlanıyor. Konuşmada bizim doğru bulmadığımız bazı görüş ve tutumlar hâlâ vardır. Ama konuşma aynı zamanda şunu gösteriyor ki, SBKP birçok konuda çok sevindirici adımlar atmıştır. Sorunlara enerjik bir yaklaşımın yanı sıra, komünizmin iki evresi arasındaki bağın konuluşu, aktif yığın demokrasisinin taşıdığı canalıcı önemin kavranışı bunların bazı örnekleridir.

Partimizin siyaseti: Barış, ilerleme ve halkın refahı

Yoldaşlar, SBKP Programı'nın yeni basımı için hazırlanan taslakları, 12. Beş Yıllık Plan döneminde ve 2000 yılına kadarki dönemde SSCB'nin ekonomik ve toplumsal gelişmesinin ana çizgilerini ve SBKP'nin değişen tüzük kurallarını ele almamız gerekiyor.

(...)

Herşeyden önce, 26. Kongre'nin yol göstericiliği altında hazırlanan SBKP Programı'nın yeni basımı konusunu ele alalım.

Taslak üzerine yapılan ciddi ve kapsamlı çalışma sırasında, şimdiye dek alınan yolun ortaya çıkardığı sonuçların analiziyle ve ülkenin daha ileri gelişme perspektifinin tanımlanmasıyla bağlı olarak hem teorik, hem de siyasal nitelikte ve hiç de basit olmayan sorular doğdu.

Son çeyrek yüzyılda, ülkemizde, nesnel nitelikte, ciddi ekonomik ve toplumsal değişimlerin meydana geldiğini görebiliyoruz.

Bu değişimler, derinlemesine bir analizin yapılmasını, güncel ve uzun vadeli amaçların belirlenmesini, bu amaçlara ulaşma yollarının ve partinin örgütlenme, sosyo-ekonomik ve idelojik çalışmalarına yeni yaklaşım biçimlerinin tanımlanmasını gerektirdi. Uluslararası koşullar da, programda yer alan diretiflerin daha kesin bir tanımını gerektirdi.

Hem sınıfsal, toplumsal düzeydeki, hem de barış ilkesini devletler arası ve uluslararası ilişkilerde evrensel bir norm olarak dayatma savaşımı çevresindeki güçlerin yeralımında meydana gelen değişikliklere ilişkin olarak yeni bir anlayışa varmak zorunluydu.

Başka bir deyişle, yalnızca nelerin bitirilip başarıldığını sıralamak değil, aynı zamanda insanlık ve dünya barışı adına açık ve dayanaklı bir eylem programı çıkarmak gerekmekteydi.

Bununla bağlı olarak, sizin dikkatinizi nelerin üzerine toplamanızı isteyebilirim?

Herşeyden önce, SBKP'nin temel teorik ve siyasal direktiflerinin devamlılığı. Bu noktaya ilkesel önem veriyoruz. Yaşam, partinin Üçüncü Programı'nın ana içeriğinin doğru olduğunu kanıtlamıştır. Bu programı yaşama geçiren ülkemiz, komünist kuruculukta her yönde çok ilerlemiştir. Üçüncü Program'ın ana teorik ve siyasal maddeleri, yeni basımda da korunmuştur.

Parti programı direktiflerini ve teoriyi geliştirmede süreklilik sorunu, partinin ilkelere tutarlılığa teorik bağlılığı ve Marksizm-Leninizm'e sadık olma sorunudur. SBKP, eğer kendi çıkardığı teorik sonuçlara ve siyasal değerlendirmelere gerekli sorumluluk duygusuyla yaklaşmasaydı, onun dünya komünist hareketinde bu denli yüksek bir itibarı olmaz ve Sovyet halkı ona bu denli güvenmezdi.

Teoride süreklilik ve tutarlılık aynı zamanda, teorinin yaratıcı bir biçimde geliştirilmesini, tarihsel deneyimden çıkan, temel öneme sahip sonuçlarla zenginleştirilmesini kaçınılmaz olarak dayatmaktadır. Bu doğaldır. Bugün, sosyalizmi mükemmelleştirme ve programda belirtilen amacımıza — komünizme — ulaşma yolları üstüne daha iyi ve daha belirgin bir fikre sahibiz. Söylemeye bile gerek yok ki, tüm bunlar partinin temel teorik ve siyasal belgelerinde yansıtılmalıydı ve yansıtılmıştır.

Programın içeriğini zenginleştirip geliştirirken, zaman sınavında elenen formülasyonları da eleştirel bir gözle yeniden değerlendirdik. Bu, partimizin geleneklerine uygun bir tutumdur. Lenin'in dediği gibi "her canlı partide, tek tek bazı noktaların ve formülasyonların eleştirisi meşru ve gereklidir".

Bütün çalışma boyunca, parti programının hazırlanmasına ilişkin Leninist ilkelerden hareket ettik. Program, gerçek süreçlerin kesin bir formülasyonu olmalı, ana görüşleri ve siyasal amaçları net bir biçimde açıklamalı, aşırı ayrıntılardan, temelsiz fantezilerden, hem de kitabi pasajlardan, uzun tanımlama oyunlarından uzak olmalıdır. Program, partinin neyi amaçladığının ve ne için savaşım verdiğinin anlaşılır ve net anlatımıdır.

Merkez Komitesi Politbürosu, sunulan belgede, bu ölçütlere bir bütün olarak uyulduğunu düşünüyor. Bu taslak, Marksist-Leninist teoriyi temel almıştır, ülkede ve dünyada ortaya çıkan süreçleri gerçekçi bir analizden geçirmiştir, ülkenin gelişmesinin önündeki komünist perspektiften hareketle, partinin, Sovyet devletinin ve tüm halkın çalışmasındaki stratejik yönlerin açık ve kapsamlı bir tanımlamasını yapmıştır.

Üçüncü Parti Programı'nın bugünkü basımı, sosyalizmin planlı ve kapsamlı mükemmelleştirilmesinin ve ülkenin sosyoekonomik gelişmesini hızlandırma temelinde Sovyet toplumunun komünizme doğru daha da ilerlemesinin programıdır.

Bu barış ve toplumsal ilerleme savaşımının programıdır.

Tek bir komünist formasyonun iki evresi arasında keskin bir ayrım çizgisinin olmadığı ve olamayacağı önermesinden hareketle, komünizm yolunda kararlı bir biçimde ilerliyoruz.

Komünizmin en yüksek aşamasına, sosyalizmi atlayarak ulaşmak mümkün olmadığı gibi, sosyalizmi kendi başına, bağımsız bir toplumsal formasyon olarak sunmak da yanlıştır.

Sosyalizmin komünizme dönüşmesi, toplumun gelişmesinin nesnel yasaları tarafından belirlenir. Toplumun maddi ve moral olgunluk düzeyini göz önüne almadan komünist ilkelerin getirilmesi yoluyla toplumun çok önünde gitmeye yönelik her türlü girişim deneyimin gösterdiği gibi başarısızlığa mahkumdur. Yeni görevleri yerine getirirken, çoktandır olgunlaşmış dönüşümleri gerçekleştirirken hantallığa da izin verilemez.

Programın yeni basımı, insanlığın ilerlemesinde kapitalizmi aşan bir evre olan sosyalizmin tarihsel başarılarının ve avantajlarının daha zengin bir değerlendirmesini sunmakta, bu programın uygulanmasıyla toplumumuzun ulaşması gereken ekonomik, toplumsal ve siyasal düzeyin ve moral yaşamın ana hatlarını çizmektedir.

Ülkenin toplumsal-ekonomik gelişmesinin hızlandırılması yoluyla, Sovyet toplumunun nitel olarak yeni bir düzeye ulaştırılması, partinin günümüzdeki siyasetinin özünü dile getiren formüldür.

Program, toplumun gelişmesinde ekonominin belirleyici rolünü temel almıştır. Partinin ekonomik stratejisi, bilimsel ve teknik devrimin daha da derinleşmesine gerekli önemi veren bir anlayışla belirlenmiştir.

Bu strateji, ekonominin yeni bir teknik temelde yeniden kuruluşunu uygulamak, onu intensif gelişme yoluna aktarmak, Sovyet ekonomisinin en yüksek örgütlülük ve verimlilik düzeyine çıkarılması gerçekten tarihsel ölçekte dönüşümleri amaçlamaktadır. Ve tüm bunlar insanlık adınadır, insanlığın yararınadır.

Toplumsal alana da daha büyük bir dikkatle eğilinmiştir. Partimizin, insan yaşamının iş ve gündelik yaşam koşullarından, sağlık ve eğlenceden, toplumsal-sınıfsal ve ulusal ilişkilere dek bütün alanlarını kapsayan güçlü bir toplumsal siyasete sahip olması gerekmektedir.

Toplumsal konulara, bilim ve kültüre dikkatle eğilme gereksiniminden söz ederken Lenin şöyle yazmış: "Bu, en iyi siyaset olacaktır. Bu, en ekonomik yönetim olacaktır. Yoksa, bir yanda birkaç yüz milyon tasarruf ederken, öte yanda öyle çok şey kaybedebiliriz ki, kaybettiklerimizin yerini hiçbir toplam dolduramaz."

Taslak, toplumsal alana tutumumuzu tam da bu açıdan belirlemiştir. Parti toplumsal siyasete ülkenin ekonomik gelişimini hızlandıran, yığınların emeğinde ve toplumsal-siyasal hareketliliğinde yükseliş yaratan güçlü bir araç ve yeni insanın yaratılması ile sosyalist yaşam biçiminin güçlendirilmesi doğrultusunda, toplumun siyasal istikrarının önemli bir ögesi gözüyle bakmaktadır.

Taslakta yeralan ve Sovyet toplumunun siyasal sisteminin gelişmesi hakkındaki maddelerle, halkın sosyalist öz yönetiminin artan oranda, daha da geniş bir biçimde yerleştirilmesine ilişkin maddelere ilkesel bir önemle yaklaşıyoruz.

Yoldaşlar, sosyalist demokrasiyi kapsamlı bir biçimde geliştirmeden ve derinleştirmeden, yani, tüm çalışan halkın, kollektiflerin ve örgütlerin devlet ve kamu yaşamına ilişkin sorunları çözümlemeye günlük, aktif ve etkin bir katılımının koşullarını yaratmadan, başarılı bir ilerleme gösteremeyeceğimizi hararetle vurgulamak istiyorum.

Lenin, sosyalizmin en önemli güç ve canlılık kaynağı olarak, yığınların insiyatifini, enerjisini ve canlı yaratıcılıklarını, yeni ve istekli tutumlarını görmüştür.

Halkın gerçekten iktidar oluşunu geliştirmek, üretim, kültür ve yönetim alanlarında çok zorlu görevler üstlenmeyi kararlaştırdığımız bir zamanda, hiçbir zaman olmadığı kadar önem kazanmıştır.

Açıklığı yaygınlaştırmak, tabanın denetimini güçlendirmek, tüm yönetim ve halk örgütlerinin çalışmalarında demokratik ilkeleri derinleştirmek doğrultusunda atılacak her gerçek adım değer taşımaktadır.

Kısacası, sosyalizmin demokratik niteliğinden, onun yığınların yaratıcılığına dayanmasının yaşamsal gerekliliğinden olabilecek en çok yararı sağlamak zorundayız.

Programın ideolojik alandaki ana hatları da, toplumsal-ekonomik gelişimin hızlandırılmasıyla kopmaz bir biçimde bağlıdır. Halkı Marksist-Leninist fikirlerle eğitmeliyiz, doğrular ve eylem temelinde eğitmeliyiz, siyasal eğitimi ve ideolojik etkilemeyi, çalışan halkın ekonomik ve toplumsal sorunların çözümüne, devletin, üretimin ve kamu işlerinin yönetimine ilişkin kararlara sürekli artan katılımıyla birleştirmeliyiz.

Ancak iyi düşünülmüş bir ekonomi stratejisi, güçlü bir toplumsal siyaset ve amaçlı bir ideolojik-eğitimsel çalışmanın birbirinden kopmazcasına birlikte ele alınmasıyla, insan faktörünü harekete geçirmek olanaklıdır. İnsan faktörü olmaksızın önümüze koyduğumuz görevlerin hiçbiri yerine getirilemez. Sorun günümüzde tam da böyledir.

Programın yeni basımı dünyadaki gelişmenin ana hatlarını da yeterince kapsamlı bir biçimde yansıtmaktadır. Bu ana hatlar şunlardır: Yaşayan sosyalizmin konumunun daha da güçlenmesi, itibarının ve etkisinin artması, yaşamın daha adil bir doğrultuda yenilenmesini isteyen halk yığınlarının giderek büyüyen rolü, emperyalizmin gerici, saldırgan güçlerinin dünyadaki olumlu değişimlere gitgide yükselen muhalefeti, sosyalist ülkeleri, uluslararası işçi sınıfını ve komünist hareketi, düzinelerce yeni bağımsızlığını kazanmış ülkeyi ve geniş savaş aleyhtarı demokratik hareketleri birleştiren barış potansiyelinin güçlenmesi. Bunların karşılıklı etkileşimi çağımızda, dünyadaki gelişmelerin genel yönünü belirleyen şeydir.

Hepimiz, ana kapitalist güçlerin izlediği siyasette çok tehlikeli bir dönüşün meydana geldiğini görüyoruz. Geçen zaman içinde, emperyalizmin, özellikle ABD emperyalizminin pratik eylemleri bu siyasetin özünü çok daha açık seçik bir biçimde yansıtmaktadır: Askersel üstünlük sağlamak yoluyla sosyalizmden toplumsal intikam almak, ilerlemeci ve özgürlükçü hareketleri bastırmak, uluslararası gerilimleri, yepyeni türde kitlesel imha silahları üretmeyi meşru gösterecek bir düzeyde tutmak ve uzayı silahlandırmak.

Sonuç olarak, uluslararası ilişkiler, silahlanma yarışını sınırlamaya ve savaşa doğru kayışı

(Devamı sayfa 14'te)

(Baştarafı sayfa 13'te)

durdurmaya yönelik son derece sorumlu kararlar almaksızın, üstesinden gelinemeyecek bir çizgiye yaklaşmıştır. Bu kararlar, bizzat insanlığın varlığını tehdit eden tehlikeli gelişmeler üzerinde kontrolü kaybetmeyi göze almaksızın geciktirilemez. Militarizm ve savaş güçlerini engellemek, dayanıklı bir barış ve inandırıcı bir güvenlik sağlamak görevi, günümüzün en önemli sorunudur.

Doğru bir siyasal hat izleyebilmek için, yaşamsal önemdeki sorunların çözümü doğrultusunda yeni yaklaşımların bulunması, yeryüzünde savaşım veren toplumsal, siyasal güçlerin çeşitliliğini de göz önünde tutarsak, genellikle çakışmayan, hatta bazen çatışan çıkarların gerçekçi bir değerlendirmesini yapmayı gerektirmektedir. Politbüro, programın yeni basımının, bu gerekliliği iyi bir biçimde karşıladığını düşünmektedir.

Program, yeryüzüne barış getirme, toplumsal ilerleme ve halkların ulusal kurtuluşu kavramlarımızın bütünleşmiş bir ifadesidir. Programla bu siyasetin, değişmez kalacak, temel dayanakları formüle edilmiştir diyebilirim. Program, aynı zamanda, partimizin, uluslararası gelişmelere yaklaşımının genişliğini, gelişmeler içinde anında değerlendirme yapabilme, gerçeği önyargısız bir biçimde olduğu gibi yüzleyebilme, neler olup bittiğini nesnel bir biçimde ortaya koyabilme ve anın gereklerine esnek bir biçimde yanıt verebilme yeteneğini göstermektedir.

Uluslararası siyasetimizin amaçları ve bunları gerçekleştirmenin yolları üstüne açık konuşmaktayız. Bu anlamda siyasetimiz oldukça belirgindir, içinde gizli bilmeceler, bulanık noktalar yoktur. Bu, Lenin'in iki sistemin barış içinde birarada yaşaması fikrine dayanan bir siyasettir. Çağımızda, çelişkilerle dolu dünyanın yazgısını belirlemede taşıdıkları sorumlulukların farkında olan devletlere ve partilere, ancak, istikrarlı ve güvenilir bir siyaset yaraşır. Bizim hareket noktamız budur.

İlerici güçler, programımızda onların savaşımlarıyla gösterdiğimiz dayanışmanın, onların güçlerine ve konumlarına duyduğumuz saygının, onların birliğini pekiştirmek amacıyla harcadığımız çabanın bir ifadesini bulacaklardır. Yaşayan sosyalizm dünyasının, işçilerin, komünistlerin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin, barış ve ilerlemeden yana, gericiliğe ve saldırganlığa karşı olan tüm hareketlerin bütün yaşayan dokusunu kaplayan çeşitliliğin bir birliğini göreceklerdir.

Şimdi taslaktaki ana maddelere bakalım. Bu maddeler, SBKP Programı'ndaki belgileri yaşama geçirmek, bunları, bu belirleyici dönemde, 12. Beş Yıllık Plan ve 2000 yılına kadar uzanan süre için somut plan hedefleri olarak saptamak üzere konulmuştur diyebilirim.

Çok büyük bir iş başarılmıştır, ancak bu kolayca ve hiç sorunsuz ortaya çıkmamıştır. Bunun nedeni yalnızca, bizimki gibi dev ölçekli bir ekonominin geliştirilmesi için bilimsel olarak hedefleri saptamanın kolay bir iş olmaması değildir. Özellikle de bugün, niteliksel olarak yeni görevler bizi beklerken. Ulusal ekonominin hızlarını, oranlarını ve verimliliğini çeşitli biçimlerde etkileyen nesnel faktörlerin tümünü göz önünde de tutmak zorundaydık.

Başka türden problemlerle de, kadrolarımızın tümünün ataletten, eski tip çalışma biçimlerinden, ekonomik işletmenin yoğun olmayan yöntemlerine bağlı olmaktan vazgeçmemiş olmalarından kaynaklanan problemlerle de karşılaştık.

Tüm kadrolarımız, yeni koşullar altında çalışmaya, 12. Beş Yıllık Plan'a yoğunlaşma ve kalite doğrultusunda radikal bir dönüm noktası getirmeye psikolojik olarak hazır görünmüyorlardı. Ana hatlar üzerinde çalışma doruğuna varmışken, bu ruh halinin artık aşılması gerekiyordu. Bu açıdan, emek kollektiflerinin Beş Yıllık Plan dönemiyle ilgili kaynaklar ve hedeflerin saptanması için birlikte çalışmaya çekilmesinin ve parti örgütlerinin — ulusal, bölgesel, yerel örgütlerden, temel örgütlere kadar — aktif bir konuma geçmelerinin büyük rolü olmuştur.

Sonuçta birçok şeyi düzeltmeyi başardık. Politbüro, tartışmaya sunulan bu taslağın, esas olarak, ekonomik büyümenin hızlandırılması yönündeki parti programının gereklerini yerine getirdiğine, halkın refah düzeyini, ekonomik potansiyeli güçlendirdiğine ve ülkenin savunma gücünü gereken düzeyde tutmayı sürdüreceğine inanmaktadır.

Yeni Beş Yıllık Plan döneminde, ulusal gelirin ve maddi üretimin tüm kollarında çıktının arttırılmasının, ilk kez olarak, tümüyle, emek üretkenliğini arttırarak sağlanacağını belirtmek önemlidir. Beş yıllık dönemde çıktının maddi yoğunluğunda önemli bir miktarda indirim yapılması ile kaynak tasarrufu ulusal ekonominin ek maddi kaynak gereksinimini karşılamak üzere kullanılacaktır.

Ekonominin yapısal yeniden organizasyonu ve birinci sırada öncelik tanınan alanlardaki yatırımlarda yoğunlaşma konularına, önceden olduğundan daha enerjik bir tutumla müdahale edilecektir.

Herşeyden önce bugün var olan işletmelerin yeniden düzenlenmesi ve teknik donamının yeniden gözden geçirilmesi önemlidir. Makina yapımı, kimya, elektronik, elektrik mühendisliği alanları çok hızlanan bir ivmeyle geliştirilecektir. Yeni kuşak makina ve ekipman üretimi, ileri teknoloji ve malzeme kullanılması yaygınlaştırılacaktır.

Kısacası 12. Beş Yıllık Plan döneminde daha büyük bir verimliliğe doğru belirgin bir değişme olması öngörülmüştür.

Ancak bu doğrultuda radikal bir değişiklik yapabilmek için çabalarımızı gevşetmemeliyiz. Tam tersine hızlandırmalıyız.

Burada, planlama, işletme ve ekonomiyi çalıştırma yöntemlerini mükemmelleştirmek, örgütlemeyi geliştirmek, disiplini güçlendirmek, tüm bölümlerde sorumluluğu arttırmak ve her alanda yığınların yaratıcı insiyatifini teşvik etmek birinci derecede önem taşımaktadır.

Üçüncü binyılın başlangıcı için saptanan hedeflere ulaşılması, verimlilik konusunda ne denli bir aşama katettiğimize ve ulusal ekonominin teknik açıdan yeniden donanımını ne denli gerçekleştirebildiğimize bağlı olacaktır.

Gelecek 15 yılda, Sovyetler Birliği'nin daha önceden biriktirdiği ekonomik potansiyele yaklaşık olarak eşit bir ekonomik potansiyel yaratmayı, endüstriyel çıktıyla ulusal geliri hemen hemen iki katı arttırmayı planlıyoruz. Emek verimliliği yüzde 130-150 oranında artacaktır.

Bu, halkın gereksinimlerini karşılamaya yönelik kaynak hacminin iki katına çıkması demektir.

Bize sunulan bu belgeye dayanarak, onun içinde yer alan toplumsal programın uygulanması sonucunda, gelecek üç tane beş yıllık plan döneminde, Sovyet halkının yaşam standartlarını nitelik olarak yeni bir düzeye çıkarmanın olanaklı olabileceğini söyleyebiliriz diye düşünüyorum.

Ülke içinde ve dış siyasette karşılaştığımız görevlerin boyutları, derinliği ve karmaşıklığı, parti liderliği düzeyinde yeni dev gereksinimler ortaya çıkarmakta, parti çalışmasının bütün alanlarında yeni yaklaşımlara gerek duyulmaktadır. Doğal olarak, tüm bunların SBKP Tüzüğü'nde — partinin anayasası, onun yaşam kodu — yansıtılması gerekmektedir.

Parti Tüzüğü'nde yapılması önerilen değişikliklerin temel anlamı nedir?

Kısaca söylersek: Bir yandan parti içinde demokrasinin daha da genişlemesi, komünistlerin, tüm parti örgütlerinin, özellikle temel örgütlerin insiyatif ve hareketliliğinin gelişmesi, öte yandan ortak konulara el atma sorumluluklarının artması.

Daha çeşitli ve bütünlüğe ulaşmış bir parti yaşamı, tüm anahtar konularda — partiye yeni üye alımından, personel siyasetine kadar — karar alma mekanizmasında daha geniş demokrasi ve partinin tüm toplumsal süreçler üzerinde daha güçlü ve daha etkin bir nüfuz sahibi olması demektir.

Devlet ve kamu örgütlenmesine ilişkin partinin öncülüğü üzerine olan temel ilkeler de aynı anlayış çerçevesinde belirlenmiştir.

Bütün bu örgütler işlevlerini tam olarak yerine getirmeye çağrılıyor. Partinin bu örgütlerinin eylemlerine yol göstericiliği yalnızca siyasal nitelikte olmalı ve her kesimde, her düzeyde halkın sosyalist özyönetiminin daha da gelişmesine katkı yapmalıdır.

Önerilen değişiklikler, parti üyesinin üyelik itibarını, siyasal bir savaşçı ve örgütçü olarak parti üyesinin önemini ve rolünü ve partinin genel hattının ve direktiflerinin yaşama geçirilmesi konusundaki sorumluluğunu arttırmaya yardımcı olacaktır.

Genel olarak, Parti Tüzüğü'nde yapılması önerilen değişiklikler, parti üyelerini yaşamın gereklerini karşılamak konusunda yeni ölçütlerle donatacak, denenmiş ve sınanmış demokratik merkeziyetçilik ilkesi temelinde partiyi örgütsel olarak güçlendirecek ve ülkenin karşı karşıya bulunduğu yeni görevler eşiğinde SBKP'nin öncü rolünü yükseltecek niteliktedir.

Yoldaşlar, dün, sizlere şimdi Parti Programı'nın yeni basımı için hazırlanan taslağı sunan Program Komisyonu'nun bir toplantısı yapıldı.

Plenumda taslak üzerine yapacağımız tartışmaların ürün verir ve iş çıkarır nitelikte olacağını düşünüyorum. Buraya kadar söylediklerim, tümüyle taslaktaki ana noktalara ve SBKP Tüzüğü'nde önerilen değişikliklere ilişkindir.

Merkez Komitesi plenumu tarafından bu belgelerin kabul edilmesi, SBKP'nin 27. Kongresi — partinin ana ekonomik ve siyasal konularda geniş ve doğrudan konseyinin — hazırlık çalışmalarında çok önemli bir aşama oluşturacaktır.

Politbüro bu belgelerin yayınlanmasını ve parti toplantılarında, cumhuriyetlerin komünist partilerinin mahalle, il, bölge, yöre konferans ve kongrelerinde geniş biçimde tartışılmasını önermektedir. Taslağın ana hatlarının ayrıca emek kollektiflerinde, eğitim kurumlarında, ordu birimlerinde ve kamu örgütlerinde tartışılması gerekmektedir. Sovyetlerin, sendikaların ve Komsomol'un da görüşlerini söylemesi gerekir. Milyonlarca, milyonlarca Sovyet insanının — komünistlerin ve partili olmayanların, parti çapında ve ulus çapında yürütülen tartışmaya katılması, partinin gelecek siyasetini daha iyi gözden geçirmesine ve tüm sınıfların ve halk katmanlarının isteklerini, çıkarlarını ve gereksinimlerini göz önünde tutmasına yardımcı olacaktır.

Tartışma sürecinde dikkat etmemiz gereken en önemli yönler, tartışmanın iş yaklaşımıyla yapılması ve somut pratik sorunların çözümüne yönelik olmasıdır. Toplantıların ve tartışmaların anlamlı olmasını, abartma, gösterişçilik ve işgüzarlık olmaksızın gerçekleştirilmesini sağlamak gereklidir. Önde gelen parti, devlet ve ekonomi kadrolarının bu tartışmalarda en aktif ve doğrudan rol oynaması gerekir.

Emek kollektifi ve onun başlıca dalları — bir sektör ya da bir ekip, bir çiftlik ya da bir labaratuar — kongre öncesi belgeleri çalışma ve anlatma işinin merkezi olmak durumundadır.

Emek kollektifinde, yapılacak işlerle, dev kaynaklarımızı işletmekle, kaynakların tasarrufuyla, varolan eksiklikleri ortadan kaldırmakla, ileri deneyimleri aktarmakla ilgili somut tartışmalar yapılmak zorundadır.

Sovyetler Birliği'nde yaşayan her insanın, programın amaçlarını, partinin görevlerini, onun ülke içinde ve ülke dışında izlediği siyasetin anlamını açıkça anlamasını ve günlük işlerini, bu doğrultuda yönlendirebilecek durumda olmasını sağlamak çok önemlidir.

Başka bir deyişle, tartışmayı en başından yapıcı ve yaratıcı bir nitelikte yürütmek gerekmektedir. Merkez Komitesi'nin, gelişmemizin bu döneminde sorunlara ilişkin yaratıcı yaklaşımlardan yana tutumu ve ileriye doğru hareketi engelleyen bütün eskimiş şeyleri aşma anlayışı, çalışan halkın sarsılmaz desteğine sahiptir. Bu tutumu, tüm halkın iradesine ve yaratıcılığına dayanarak ısrarla sürdüreceğiz.

Kongre öncesi hazırlanan bu belgelerin yorumlar, öneriler, mektuplardan oluşan büyük bir dalgaya yol açacağı kuşkusuzdur. Devlet açısından büyük önemi olan değerlendirmelerin yanısıra, halk somut sorular soracak, parti, yerel hükümet ve ekonomik işletmelerin çalışmalarıyla ilgili yorumlarını iletecektir.

Tek bir yararlı fikir, tek bir öneri bile bir kenara atılmayacaktır. Bu belgelerin tartışılması sırasında, çalışan halkın, eleştirilerinin dinlendiği ve önerileri doğrultusunda gerekli önlemlerin alındığı konusunda haberdar edilmesi önemlidir. Bu bizim için ilkesel bir sorundur.

Ana hatlar üzerine çalışmanın deneyimini kullanmak ve Beş Yıllık Planı ana hatlar tartışılırken taslaklaştırmak daha akla yatkın görünüyor. Bu, onun kongreden kısa süre sonra ele alınmasına ve kabul edilmesine yardımcı olacaktır.

Kongre hazırlık çalışmalarının son aşaması, kitle haberleşme ve propaganda araçları alanından büyük işler beklemektedir. Kitle haberleşme araçları, ulus-çapında bir tartışma odağı olmalı, fikirleri, görüşleri, yığınların deneyimini toparlamalı ve yokluğunda hiçbir planın uygulanamayacağı o yüce ideolojik ahlaki emek atmosferini yaratmalıdır.

Yoldaşlar, hazırlanan planlar ne denli yaratıcı nitelikte olursa olsun, saptanan hedefler ancak inatçı ve son derece verimli bir çalışma düzeyiyle yerine getirilebilir. Bugün özellikle gereksinimini duyduğumuz şey, her Sovyet yurttaşının, her emek kollektifinin, her parti örgütünün somut çabasıdır.

Daha da verimli eylemlerin zamanı gelmiştir ve bugün asıl olan budur. Önümüze koyulan görevlerin ısrarla yerine getirilmesi doğrultusunda varolan tüm potansiyelimizi, tüm kaynaklarımızı ve olanaklarımızı, ve herşeyin üzerinde, insan faktörünü harekete geçirmek partinin, yerel hükümetin, ekonomik örgütlerin ve sendikaların görevidir.

Böyle bir işi başlattık. Başlıca kararlar alınmış ve bunlar ekonomik, toplumsal, ideolojik alanlarda uygulamaya sokulmuştur. Saptadığımız rota doğrultusunda, o anlayışa uygun bir biçimde çalışmayı sürdürmeli bu yolu ısrarla izlemeliyiz.

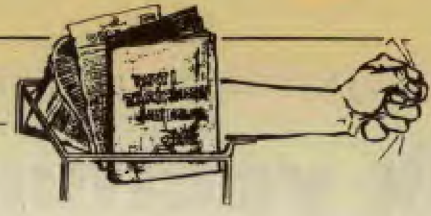
İleriye doğru hareketimizi hızlandırmayı sürdürürken herşeyde disiplin ve düzeni geliştirmeli, ahlaki ve moral değerleri aktif bir biçimde kullanmalı ve yığınların önünde daha da geniş alanlar açmalıyız.

Emek kollektiflerinin tüm örgütsel, siyasal ve ekonomik çabaları ve tüm enerjisi, hem bu yılki plan, hem de bir bütün olarak beş yıllık plan hedeflerine en iyi sonuçlarla ulaşmak ve Leninist partimizin 27. Kongresi'ne yaraşır biçimde hazırlanmak üzerinde yoğunlaşmalıdır. Bu, şu anda karşı karşıya olduğumuz, hem pratik, hem de siyasal anlamda, en acil görevdir.

Tarihsel deneyimler göstermiştir ki halkın mutluluğuna ilişkin en soylu hayaller, bir dahi tarafından bile kurulsa, milyonların gönlü ve beyni kazanılmadıkça yalnızca soylu bir rüya olarak kalmaya mahkumdur. En ileri fikirler yığınlara maledildikçe, güçlü bir ilerleme gücüne dönüşür.

Leninist partinin siyaseti, mantığı ve vicdanı, halkın algıladıklarını, onun düşüncelerini, özlemlerini ve umutlarını doğru bir biçimde dile getirir. Partimizin kendini adadığı büyük komünizm ülküsünün yenilmez olduğuna inanıyoruz.

PARTİ TARİHİNDEN SAYFALAR

1930 Ağustos'unda yayınlanan *İnkilap Yolu* gazetesinde yer alan yazıları yayınlamaya devam ediyoruz.

Türkiye inkılap hareketlerinde sınıfların çarpışması (II)

(291. sayıdan devam)
Bu neviden baş kaldırma teşebbuslerinin ekseriya, hemhudut vilayetlerin müsellah kuvvetleri arasında hakikî kanlı muharebelere bile sebeliyet verdikleri olurdu. Bir zamandan kalma bir adet mucebince, böyle bir gaileyle karşılaşınca Sultan mücrin valinin kellesinin uçurulmasına ve bütün emlak ve eşyasının müsadere edilmesine hükmeder; ve bu hükmün icrasını kendisine sadakatı ile temayüz etmiş o havali valilerinden birine havale ederdi. Çok def'a mühim askeri sevkiyatı icap ettiren bu vazifenin ifasına mukabil, padişahın iradesini yerine getiren vali, imha ettigi asî derebeginin temkil varlıklarına ve imtiyazlarına sahip olurdu.

Türkiyeye has, kat'î bir ehemmiyeti haiz, bir amil bu anarşi tohumlarını tahribatını fazlalaştırır ve vaz'iyeti içinden çıkılmaz bir hale getirirdi. Yeniçeri ocakları şeklindeki askerî teşkilâttan bahsetmek istiyoruz. Kuruluşu ve ictimaî terekkübü itibarı ile, tamamile nev'i şahsına mahsus bir teşekkül olan bu askerligi daimî meslek edinmiş ordu, yavuz Selim ve kanunî Süleyman gibi fütühatçı padişahlar devrinde, bütün Evropanin en kudretli ve en inzibatli askerî kuvvetini temsil etmişti. Türklerin tekmil Balkan yarim-adasına ve tunanın öte tarafına baş döndürücü istila ve intişarını temin eden o olmuştu.

Bu aynî ordu kuvvei maneviyyesi bozulup mütereddî bir hale geldikten sonra, "Devleti Aliyye"yi uçurum kenarına kadar sürüklemişti. Böyle Devletin mevcudiyetini tehlikeye sokan azgın bir sürü haline gelmesine sebep, bir zamanlar kendilerine nazaran cok mütefevvik bir mevki işkal ettigi, ecnebî ve düşman orduları önünden üst üste müteaddit def'alar perişan bir halde kaçmağa mecbur olmasıdır. Bu maglibiyetler ise askerî techizat ve teslihat ve umumiyetle teknik sahalarında Evropa Devletlerinin Türkiyeyi inkâr kabul etmez geri bir vaz'iyette bir akmış olmalarından ileri geliyordu. Tekmil Şarki karip ve bahrı Sefit havzasının en büyük kısmı hükmüne tabi bulunan bu muazzam Devletin inhitat münhanisini seri adımlarla kat'etmekte bulunduğu bu devrede, haricî duşmanların, iyi talim görmuş, techizatı mükemmel, tekamül ettirilmiş silahlara malik disiplinli ve muntazam ordularina karşı yeniçerilerin memleketi müdafaadan aciz oldukları mydana çikmıştı. Halbuki daha iyisi elde mevcut olmadığı cihetle, onlar, iktidara geçen Devlet adamlarının istinat etmeğe mecbur oldukları yegane kuvveti teşkil ediyorlardı.

Buna mebnî 'bu mütereddî kast memleketin dahilî işlerinde mühim olduğu kadar meş'um bir rol oynıyordu. Sarayın teveccüünü kendi taraflarına imale etmek için, zümreler ve kilikler arasında cereyan eden tekmil rakabet münazaaları, iktidar makamı etrafında cevrilen tekmil intrikalar — her zaman kaynaklarını yeniçeri ocaklarında balmasalar bile son tahlilde daima onlara dayanırlardı. Zira onlarin iştiraki almaksızın, yahut hiç olmazsa muvafakatları elde edilmeksizin, siyasî vaz'iyette en ufak degişiklikleri bile hayate geçirmenin imkânı yoktu.

Onlarin promenciomentolarının — kazan haldırmalarının — mükerrer muvaffakıyetleri kendilerini okadar arsız ve yuzsüz, ve okadar haşarı bir hale getirmiştiki, bir takip fikrille memleket siyasetini çevirmek artik imkânharicine çıkmıştı, Sadrazamları ve vüzerayı alaşğı etmek ve kellelerini uçurmak, onlar için, alel'ade işlerden oluşmuştu. Maddî yaşayış şartlerinden hosnutsusluk izhar ettikleri bir anı seçmek, ve zemin ve zamana uygun şayialarla mütecaviz taassuplerini tahrik etmek, kendilerini kazan kaldırmaga, ikna için kâfi idi. Sofra takımı, hükûmeti idare edenlerin şeriata riayetkâr olmadiklari kanaatini uyandırmak suretile onları isyana tahrik etmek san'atinde meleke ve meharet sahibi idi. Ekseriya husumetkârane nümayişlerile iktidardan çekilmiye mecbur ettikleri ricalin idamını da isterler ve meramlarına nail olurlardı. Bazı daha vahim ahvalde padişahları tahttan indirmeğe muvaffak oldukları bile vaki idi.

Jeniçerîlerin mazarratı sadece devlet cihazının çığırında işlemesini ihlal etmeğe inhisar etmezdi; onlar şehirlerin ve köylerin ehalisi içinde bir afet olmuşlardı. Ehaliyi iaşelerini temine mecbur etmek için tethiş ederlerdi. Zira hazinenin büyük tezebzüp ve daimî muzayakasından münbeis, bitmez ve tükenmez teehhurlerden sonra ancak, tayinatlerini alabilirlerdi. Zaten mevcudiyetlerinin sonrlarına dogru, asker lik noktai nazarından, o derecede derin bir tereddiye ugramışlardı ki, her yeniçeri ismen bir askerî kit'anın malı olmakla beraber, heman bütün vaktini bir zanaat veya esnaflıga hasreder ve para kazanmağa ugraşırdı. Bu suretle bir taraftan askerî meziyyetlerini büsbütün kaybeden ordu orduluktan çıkarak bir müsellah loncaya istihale ediyor; diger taraftan da ticaret ve sanayi sahalarına dizginsiz bir zorbalık unzurunun hululile, iktisadî münasebat alt üst oluyordu.

(Bitmedi)*

* Bu "bitmedi" sözü, bize ait değil, *İnkilap Yolu* gazetesinin notudur.

Okuyucular ve Muhabirler

Kemalizmin iktisadi çehresi

Kemalizmin iktisadî çehresinin müspet tarafını, onun şuur ve irade ile hususî bir mefkûre olarak tatbike çalıştıgı mahdut, muayyen bir takım iktisadî siyasetler teşkileder. Bu şuurlu iktisadî siyaset umumiyeti itkbarıla dört büyük şubeye kabili tefriktir: "Ankaranın imarı şömendöfercilik, Sanayiinin himayesi, ve devlet bankası." Bunlardın dördü de ölü doğmus mahiyette telakki edile bilir. Bu dört siyaset ilmî noktai nazardan müterakim sermayelere, vasi mikyasta inkişaf etmiş bir tesarrüf sistemine istinat etmek mecburiyetindedir. Halbuki her kesçe malum olduğu üzere Türkiyada bu iktisadî siyaset, bilhassa memleketin müteselsil muharebelerden sonra fakir düştügü, bütün, memleketin baştan başa harab oldugu ve iktisadî buhran ve servet fıkdanıyla kıvrandıgı bir sırada dünyaya doğuyordu. İzmir muhabirimiz tarafından gönderilen bu makalede ileriye sürülen görüşler üzerinde fırkalı yoldaşarımızı münakaşaya davet ediyoruz. Muharirin vaz'etiği mes'elelere dair gönderilecek mütalealarıı neşredeceğiz. Türkiye bu devirde on parazis bulunsa idi tabii bu siyasetin vücut bulmasına hiç bir veçhile imkân da bulunmazdı. Hakikatta Türkiye Anadolu muharebesinden sonra rumları memleketten kovmuş ve kendi memleketine kavuşmuştur. Fakat bu keni memleketine kavuşmak fili her nasılsa yeni bir kıta fethetmek şekline bürünmüştür. Yeni fethedilen eski memleket bir baştan bir başa yağma edilmiştir. Yani diğer bir ifade ile Kemalist burjuvazi harbı vesile ittihaz ederek halkın elinden varını yoğunu şahsî menfaati için resmen zaptetmiştir. Lozan muahedesinin mübadele mephası kemal hükûmetine yeni bir menbaı servet temin etmiştir. Kemalist burjuvazi adalar verumeli türklerinin emval ve emlakini bol keseden Yunanlılara peşkeş çekmek suretiyle bütün anadolu hıristiyan emval ve emlakinin üzerine oturmuştur.

Görülüyor ki Türkiyada hırıstiyan servetleri kemalistlerin elinde bir müterakim servet, bir tesarrüf akçesi rolunu oynamıştır. Hakikatta da bu servetin mahiyeti bumuydu? Türkiyada onbeş yaşında çocuk bile bilir ki hayır. Türkiyada rumlar ve servetlerinin belli başlı içtimaî vazifeleri rumlara, Türkiyada rumların deruhte ettikleri içtimai ve iktisadî bir vazifeleri bir rolları vardı. Memleketin hemen bütün sanayi, ve ticareti, zıraatının da hatırı sayılır bir kısmı bunların elinde bulunmakta idi. Mübadelenin esas nazariyesi Yunanistanda Türklerin idare ettikleri içtimaî vazifeleri rumlara, Türkiyada rumların deruhte ettikleri içtimai ve iktisadî vazifeleri de yunanistan Türklerine teslim etmekten ibaretti.

Netice itibariyle mahiyeti bundan ibaret olmak icap eden mübadele tatbikatta tam bir akamete maruz kaldı; çünkü Kemalizm Lozan muahedesinin bu mübadele bahsı daha filiyata intikal etmeden, muhacirlere tah-sis edilmiş olan servetleri büsbütün başka hedeflere sarfa başlamıştı bile. Kemalizm külfetsiz, mesuliyetsiz kütlevîistimlâk çaresini elde etmişti. Bu siyasetin neticesi kemalizmin şuur ve iradesi haricinde kalan hadiselere taalük ettiği cihetle mevzuumuzun haricinde kalır.

Demek oluyorki Kemalizmin dört büyük iktisadî siyaseti netice itabariyla memleketin istihsal teşkilatının harabiyet ve inhilali bahasına teessüs etmek mecburiyetinde bulunoyordu. Hükûmet bir taraftan rumlardan kalan istihsal teşkilatını kendi hedefi oğruna parçalamak, diğer taraftan ağır vergiler, himaye usulleriyle esasında mevcut bütün bir seri istihsal teşkilatının kendi idamei mevcudiyetine muhassas servetleri zakptetmek suretiyle memlekete büyük bir hükûmet merkezi, sömendöferler, fabrikalar ve büyük bir devlet bankası bahşedecekti. Bilhassa şömendöfercilik bahsinda bu siyasetin makûsiyeti pek aşikâr bir tarzda nazara çarpmaktadır. Filhakika şömendöferciliğin inkişaf ve teessüsü daha ziyade istihsal inkişafının bir neticesidir.

Halbuki kemalizm memlekette istihsal kabiliyetini mahvetmek suretiyle şömendöfer yapmaktadır. Memleket günden güne hssedilecek bir şekilde fakrü sefalete yuvarlanmaktatır.

Bundan dolayı mesela Izmir şömendöferleri buhranlar içerisinde müşkülatla idamej mevcudiyet ediyor. Kos koca müessese üç beş otobüs ve kamyonun rekabetiyle temelinden sarsılacak derecede müteesir bulunmaktadır. Halbuki İzmir gibi Türkiyanın birinci derece müstahsil bir memleketi sayılan vasi bir sahdada her türlü bifürkasyon tertibatından mahrum ana hat vaziyetinde bir şömendöfer tesisatının kamyonlardan otobüslerden faaliyet sahasını genişletmek için istifade etmesi icap etmezmiydi?

Ankaranın imarı kemalist iktisadiyatının en mide bulandıran işlerinden biridir. Türkiya bir Avrupa hükûmeti olmak mevkiinden sukut ettikten sonra payitahtın Anadoluya nakli hiç şüphesiz bir zaruret hükmüne girmişti. Bu hususta Kemalist burjuvazinin kendi isteğiyle bu nakil keyfyetini icra etmedigi, bu burjuvazi mümessillerinin senede üç, dört ay bile Ankarada yaşamıya tahammül etmemesiyle müspettir. Ankarada yaratılmak istenilen yeni şehir Rusyada doğan büyük yeni şehirlerden büsbütün farklı bulunmaktadır. Rusyada kollectif yeni büyük bir sınaî veya zıraî müessese kendi kendine vasi kasabalar doğurmaktadır. Bu yeni doğan kasabalar gayet müstahsıl bir vaziyette olduklarından kendi vasıtalarıyla veya kendi vasi inkişaf kabiiyetlerinin kendilerine kredi şeklinde temin ettiği vasıtalarla büyümekte ve teşekkül etmektedir. Türkiyada Ankaranın hiç te böyle bir hususiyeti yoktur. Ankara ne bir sinai ne de bir zirai merkezdir. O sırf bir idare merkezidir ve onun imarı faaliyeti bütün Türkiyanın bir parça harabisi bahasına tahtı temine alınmaktadır. Çünkü bu büyük işi başamak için bütün memleket ihmal edilmekte hali aslisini muhafaza için olsun en mübrem ihtiyaçları nazarı itibara alınmamaktadır. Her Türk az çok bu imar faaliyetinin yükünü sırtında taşıyor. Ankaranın imarı memleketin her tarafında hükümran olan hayat bahalılığını vasi mikyasta tezyid eden bir amildir. Bu imar devam ettikçe millet kahrını çekmek mecburiyetidedir. Halbuki Ankaranın imarı bütün bir imarcı sınıfın teşekkülüne sebebiyet vermiştir ki bunlar memleketi kasup kavuran muhtekirler, soyguncu, anaforcu, dolandırıcı gürubunun çiçeği burnundalarıdır, ve kendi menfaatleri oğruna Ankara imarını ilelebet devam ettirmek için, yanı daimî surette memleketin bütün varını yoğunu Ankara vasıtasıyla ellerine geçirmek için ellerinden geleni deriğ etmeyecekleri de şüpheden varestedir.

Türkiyada Ankaranın aleyhdarları iki kısımdir: biri lafzî digeri fili aleydarlardır. Hemen her Türk bu iki kısımdan birine mensuptur.

(Devam edecek)

Faşizmin çözülüşüyle birlikte, üniversitelerde verilen demokratik haklar savaşımı giderek yükseliyor.

Gençlik yanıtını kavganın içinde verecek

Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği geçtiğimiz günlerde bir bildiri yayınladı. Gençlerin demokratik haklar için savaşmaya kararlı olduğunu gösteren bu bildiri bir başlangıçtır.

Alanlar gene dolacak.

YÖK, kendini meşru ve gerekli bir kurum olarak göstermenin gayreti içinde, üniversitelerde başarı oranının yükseldiğini iddia edip duruyor. Ancak gerçek bunun tam tersi. Tablo I'den de izlenebileceği gibi sayılar YÖK'ün yalanını açığa çıkarıyor.

1980 yılından bu yana üniversitelerden mezun olan öğrenci oranı sürekli düşüyor, öğrenim süresi ise yeni alınan öğrencilerle birlikte artıyor. Tablo I'den de görüldüğü üzere üniversitelerden 1979-80 öğretim yılında her yüz öğrenciden 26'sı mezun olurken, 1983-84 öğretim yılında her yüz öğrenciden yaklaşık 12'si mezun olabilmiştir.

DİE ve ÖSYM verilerine göre, 1979-80 öğretim yılına kadar üniversitelerin aldığı ve mezun ettiği öğrenci sayısı birbirini dengelerken YÖK'ün kurulduğu yıldan başlayarak, mezun öğrenci-yeni alınan öğrenci dengesi bozuldu. Başarı oranı sayılabilecek mezuniyet oranı da düştü. 12 Eylül darbesinin yapıldığı 1980 yılındaki mezuniyet oranının bir önceki yıla oranla yarı yarıya düşmesi çok çarpıcı bir sonuçtur. Faşizmin üniversite gençliği için ne anlama geldiğini bu oran doğrudan gösteriyor. Bu sayılar, faşizmin, tırpanla yaptığı öğrenci kıyımının belgesidir.

Üniversiteler tıkış tıkış

YÖK'ün bütün övünmelerinin aksine, başardığı tek şey üniversitelerde yol açtığı yığılmadır. Yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısının, mezun olan öğrenci sayılarına göre artış yüzdeleri, bu yığılmayı kanıtlıyor.

Üniversitelerden mezun olan öğrenci sayısı, yeni kayıt yaptıran her 1000 öğrenci için 1982-83 ders yılında 732, 1983-84 ders yılında da 752 olmuştur. Bu, yeni alınan öğrencilerin okuma sürelerinin uzadığını, arttırılan öğrenci kontenjanları sonucu üniversitelerin kapasitelerinin üzerinde doldurulduğu anlamına gelmektedir. Dolayısıyla başarı oranının düşmesi, zorla şişirilen üniversite kapasitesinin kaçınılmaz sonucudur.

Bir yandan da çeşitli siyasal hesaplarla, en başta emekçi halkın öfkesini bastırmak ve bunu oya tahvil edebilmek için üniversite giriş sınavlarının toplumda yarattığı olumsuz imaj silinmeye çalışılıyor.

Şans-kader-kısmet

Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin "yılların eskitmediği" başkanı Altan Günalp, önümüzdeki yıl, sınav merkezlerinin 58'e çıkarılacağını açıklıyor ve şunu ekliyor: "Adayların *şans* puanı sayılabilecek bir puanla, yüksek öğretim programlarına yerleştirilmeleri yeniliği de getirildi."

Şans puanı gibi kavramlarla lotaryacılık anlayışını genişleten burjuvazimiz, imtihanı kazanamayan öğrencilere "bu iş şans işi, piyango bu kez size vurmadı" deme pişkinliğini gösterecektir.

Ama durumları, "şanslı" öğrencilere karşı daha da beter bir konumdadır. Sıkıyönetimin attığı öğretim üyelerinin yarattığı eksiklik, ülke dışına göç eden akademisyen sayısıyla birleşerek müthiş bir kadro açığı doğuruyor. 40.000 kişilik kadronun yarısından fazlası boş dururken, Doğramacı bunun önemli olmadığını, söz konusu açığın "plan dahilinde ve yıllar içinde" doldurulacağını söylüyor.

Öğretim üyesi açığının yanısıra, gerekli alt yapıdan yoksun yeni üniversitelerin birbiri ardına açıldığı da ayrı bir gerçek. Aynen üniversitelere giriş sınavında güdülen anlayış doğrultusunda, neredeyse her ile bir üniversite açılacak! Ama bunların gerçek anlamda bir üniversiteyle tek ilişkisi, kapılarında asılı duran levhadır.

Okutulan kimya değil, simya

Bu arada YÖK boş durmuyor. Eleştirilere karşı ne denli duyarlı olduğunu göstermek için, geçtiğimiz günlerde üniversitelere yeni bir direktif göndermiş. Bu direktife göre üniversitelerin bilimsel yayın sayısını arttırması gerekiyormuş.

Türkiye, bilimsel yayın sıralamasında Asya ve Ortadoğu'daki bazı ülkelerin bile gerisinde kaldığına göre, YÖK'ün bu konuda telaş etmesi için epey neden birikmiştir. Bir YÖK yetkilisi "öğretim üyelerinin bilimsel yayın yapması için zorlanacağını" söylüyor. Levhasından başka üniversiteyle ilgisi olmayan binaların içinde, bilim üretmek için "zorlanan" öğretim üyeleri! Burjuvazinin izlediği, daha doğrusu izleyemediği üniversite siyaseti onlarca komedi yazmaya yetecek kadar malzeme sağlıyor.

Tüm bu şarlatanlığın baş aktörü İhsan Doğramacı da, yüzsüzce "ben öğrencileri seviyorum, mağdur olmalarını istemiyorum" diyor. Doğramacı YÖK üyelerine çağrı yaparak, bu "sevgi" sözlerinin ardından "tek dersten kalan, derslere devam eden ve belirli koşulları yerine getiren öğrencilerin tekrar okullarına dönmeleri için gereken önlemleri almak için çalışma yapın" diyerek sorumluluğu üstünden atmaya çalışıyor.

Kolay değil, hesapsız kitapsız öğrenci sayısını arttır, onları yetersiz bir eğitimden geçir — bilimsel yayın dahi yapamayan öğretim üyelerinin önüne doldur — sonra da yığılmayı tersinden çözmek isteyip binbir engeli atlatarak aldığın öğrencileri okuldan at! Bu huzursuzluk doğurunca, aman kötü yerlere varmasın, büyümesin diyerek, bu kez atılan öğrencilere af çıkarmayı düşündüğünü söyle.

Aslında bu noktada tek şey söylenebilir. YÖK, kurum olarak da, siyasal olarak da iflas etmiştir. İflasını gözden saklamaya çalışması da boşunadır. Tabloya bir kez daha bakmak, bu sonuca varmak için yeterlidir.

TABLO I

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı	Mezun Sayısı	Oran (%)
1978-79	319.375	63.057	19.7
1979-80	269.877	70.899	26.3
1980-81	237.235	31.737	13.4
1981-82	240.680	40.807	17.0
1982-83	281.539	35.144	12.5
1983-84	322.320	39.880	12.4
1984-85	398.185		
1985-86	yaklaşık 450.000		

(Kaynak: 28 Ekim 1985, *Cumhuriyet*)

Kalitesiz eğitim

Öte yandan eğitim kalitesinin düşüklüğü sadece üniversitelere özgü bir olgu değil. Dinçerler'den sonraki yeni Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı Metin Emiroğlu bile, eğitimin kalitesi konusunda atıp tutamıyor. Durumu yarım ağızla da olsa şöyle itiraf etmek zorunda kalıyor:

"Kalitenin düştüğü konusunu araştırıyoruz. Böyle bir iddia var. İddiayı hemen kabul etmiyoruz. Varsa bunun muhtelif faktörleri olabilir. Çocuğun aile ortamından gelen sorunları, çocuğun psikolojik durumu, hoca eksikliği ve diğer birçok faktör eğitim kalitesini etkileyen hususlar olabilir. Bu hassas bir konudur. Her bakımdan üzerindeyiz. Devamlı tuttuğumuz bir nabızdır. Devamlı kontrol ederiz. Hoca eksikliğini gidermek için sınavlar açtık."

Oysa son derece düşük maaşlarla çalışan öğretmenlerin durumu düzelmedikçe kalitenin yükselmeyeceği çok açıktır. Burjuvazinin verecek gücü yok, ama iş yapar görünmeleri, basıncı hafifletmeleri gerekiyor. Onlar da kırıntı dağıtamıyorlar ama dağıtıyormuş gibi görünmeye çalışıyorlar.

Orta öğretimde eğitim kalitesi sorunu da aslında üniversitelere bağlı. Bu konu İTÜ Sakarya Mühendislik Fakültesi tarafından düzenlenen bir sempozyumda da ele alındı. Konuşmacılar, üniversitelere alınacak öğrenci sayısının rasgele saptandığını, öğrencilerle öğretim üyeleri arasında istenilen ölçüde bir diyologun bulunmadığını, akademik kariyerin çekiciliğini kaybettiğini, ilk ve orta öğretimin kalitesinin düştüğünü belirttiler. YÖK'ün telaşa kapıldığı "bilimsel çalışma" konusunda ise şöyle denildi: "Son yıllarda üniversitelerde araştırma yapma heves ve coşkusu azalmıştır. Bu konudaki sorunlar saptanmalı ve gecikmeksizin çözümlenmelidir. Araştırma faaliyetlerinin günümüzdeki ölüme yakın durumu, düşündürücü olmalıdır. Bunda araştırmaya hiçbir prim vermeyen ve hatta ders yükü olarak dahi görmeyen yönetmeliklerin muhakkak ki önemli payı vardır."

Diplomasi lisanını, anlaşılır dile çevirirsek, "yönetmelik" denilerek, gerçekte YÖK'ün eleştirildiğini görürüz.

TABLO II

1978-79	%10.9
1979-80	%16.6
1980-81	%21.7
1981-82	%25.9
1982-83	%39.3
1983-84	%37.2

Yeni öğrencilerin mezun olanlara göre artış oranı.

Demokrasi kavgası yükseliyor

Bütün bu objektif sorunların yanıbaşında, üniversitelerde, demokrasi kavgası hızlanmaktadır. O ölü ortamın esas sorumlusu olan faşizmin çözülüşüyle birlikte, öğrencilerin başını çektiği demokratik üniversite kavgasının sesleri yavaş yavaş duyuluyor. Niceliği henüz küçük olsa bile, bu büyük bir anlam taşıyor. Öğrenciler yılmadan legal olanakları sonuna dek kullanmaya ve genişletmeye çalışıyorlar.

Bu kez de Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerinin yaptığı dernek başvurusu, "rektörlükten izin alınmadığı" gerekçesiyle valilikçe geri çevrildi. Daha önce Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencilerinin dernek başvuruları da aynı gerekçeyle geri çevrilmiş, ancak öğrencilerin başvurusu üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi bu gerekçeyi reddetmişti.

Kuruluşunu tamamlayarak "tüzel kişilik" kazanan Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği (HFÖD) kasım ayı başında bir bildiri yayınladı ve sıraladığımız sorunlar doğrudan öğrenciler tarafından vurgulandı, çözümlenmeleri istendi. Üniversitelerin akademik işleyişine hiçbir şekilde katılmayan öğrencilerin, yükse öğrenim maliyetine katılmaya zorlandığı belirtildi. "Paralı öğrenim derhal kaldırılsın" denildi. Öğrencilerin kendileriyle ilgili konularda düşünce ve istemlerini yönetime ulaştırmadığı, yasal hakları kullanmak isteyen öğrencilerin de yasal olmayan uygulamalarla karşılaştığı kaydedildi. Öğrencilerin korku ve tedirginliğe itilerek, yasal haklarını kullanamaz duruma getirildiği açıklandı.

Bu bildiri burjuvaziye öğrencilerin verdiği bir yanıttır. Hem de daha hazırlık niteliğinde bir yanıt. Asıl yanıt kavganın içinde verilecektir. Burjuvazinin suratına YÖK yasası, anti-demokratik gerici uygulamalar, harç yönetmelikleri bir bir fırlatılacak, özerk, demokratik, gerçekten bilimsel üniversiteler demokrasi için devrim kavgasıyla kazanılacaktır.

Seniha Duru